Stenogrammid

XIII Riigikogu, V Istungjärk, täiskogu korraline istung

Esmaspäev, 03.04.2017, 15:00

Toimetatud

15:00 Istungi rakendamine
1. 15:06 Arupärimine maavalitsuste hariduskorralduslike ülesannete võimaliku üleandmise kohta (nr 323)
2. 15:41 Arupärimine tootlikkuse suurendamise kohta majanduses (nr 330)
3. 16:20 Arupärimine ametiasutuste kolimise kohta (nr 316)
4. 16:45 Arupärimine sisserände piirarvust mittekinnipidamise kohta (nr 322)
5. 17:12 Arupärimine alkoholiaktsiisi täiendava tõusu võimaliku tühistamise mõju kohta riigieelarvele (nr 319)
6. 17:52 Arupärimine riigi autopargi säästliku ja läbipaistva majandamise kohta (nr 324)
7. 18:36 Arupärimine Eesti Energia kohta (nr 337)
8. 19:45 Arupärimine rahapesu kohta (nr 342)
9. 20:49 Vaba mikrofon

15:00 Istungi rakendamine

16:58 Esimees Eiki Nestor
Austatud Riigikogu, tere päevast! Alustame täiskogu V istungjärgu 10. töönädala esmaspäevast istungit. Kõigepealt eelnõude ja arupärimiste üleandmine. Andres Herkel, palun!

16:58 Andres Herkel
Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Täna avalikustati Riigikontrolli audit kohalike omavalitsuste rahastamisest. Selles analüüsitakse Eesti omavalitsuste viimaste aastate finantsinfot ja jõutakse järeldusele, et omavalitsuste võime oma tulusid ise mõjutada on suhteliselt väike. Ka on väga suured võimekuse erinevused ja kardetakse, et need võimekuse erinevused jäävad alles ka pärast omavalitsuste ühinemist. Peale selle on Riigikohus 2010. aastal kuulutanud põhiseadusvastaseks olukorra, kus õigusaktid ei piiritle omavalitsusüksuste omavalitsuslikke ja riiklikke ülesandeid. Niisugune olukord on erinevate valitsuste võimul olles kestnud väga pikka aega. Sellega seoses ja tõukudes ka Riigikontrolli auditist, on meil peaministrile hulk küsimusi. Haldusreform on kulgenud lippadi-loppadi, selgust omavalitsuste rahastamise küsimuses ei ole. Seda enam annab Riigikontrolli audit põhjust järelemõtlemiseks ja nende küsimuste püstitamiseks. Ootame peaministrilt vastuseid kokku viiele küsimusele. Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor
Eelnõu algatajana Vabariigi Valitsus, palun!

16:58 Valitsuse esindaja Heili Tõnisson
Austatud härra esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna viis seaduseelnõu. Esiteks, keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle eelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust keskkonnaminister Marko Pomerants. Teiseks, politsei ja piirivalve seaduse ning päästeteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab eelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust siseminister Andres Anvelt. Kolmandaks, õppetoetuste ja õppelaenu seaduse ning töövõimetoetuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Nimetatud eelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust sotsiaalkaitseminister Kaia Iva.

Neljandaks, lõhkematerjaliseaduse eelnõu. Viiendaks, liiklusseaduse, autoveoseaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Kahe viimati nimetatud eelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust majandus- ja taristuminister Kadri Simson. Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Rohkem soove ei ole. Olen vastu võtnud viis eelnõu ja ühe arupärimise. Käitume nendega edasi vastavalt kodu- ja töökorra seadusele.
Nüüd kohaloleku kontroll, palun!
Kohaloleku kontroll
Täiskogu istungil on kohal 78 Riigikogu liiget ja 23 ei ole.
Päevakorra kinnitamine. Austatud Riigikogu, panen hääletusele täiskogu V istungjärgu 10. töönädala päevakorra. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Päevakorra kinnitamise poolt on 77 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Päevakord on kinnitatud.

---

1. 15:06 Arupärimine maavalitsuste hariduskorralduslike ülesannete võimaliku üleandmise kohta (nr 323)

16:58 Esimees Eiki Nestor

Alustame vastavalt kinnitatud päevakorrale. Esimese arupärimise on esitanud Laine Randjärv, Maris Lauri, Kalle Laanet, Lauri Luik, Meelis Mälberg, Kalle Palling, Hanno Pevkur, Kristen Michal, Yoko Alender, Urve Tiidus, Terje Trei ja Heidy Purga. Arupärijate nimel Laine Randjärv, palun!

16:58 Laine Randjärv

Austatud juhataja! Hea peaminister! Head kolleegid! Arupärimine puudutab maavalitsuste hariduskorralduslike ülesannete võimalikku üleandmist. Me esitasime selle peaminister Jüri Ratasele, kuna teema hõlmab laiemalt mitut ministeeriumi, mitte ainult Haridus- ja Teadusministeeriumi haldusala.
Kohe alustuseks pean rõhutama, et maavalitsuste likvideerimise mõte algatati eelmise valitsuse ajal ja kindlasti on see väga õige idee. Sellega on soostunud maavalitsused ise ja paljud asutused, kes maavalitsustega siiamaani on asju ajanud. Küsimus on nüüd põhiliselt tähtajas, mis kehtestati pärast valitsuse vahetust: kiirkorras tõsteti see poole aasta võrra lähemale.
Mis puudutab hariduskorralduslikke küsimusi, siis see on sensitiivne teema. Kooliaasta lõpeb teatavasti juunis ja kui soovitakse uus kord kehtestada alates 1. jaanuarist 2018, siis seda saab reaalselt korraldama hakata oktoobris, peale tänavusi kohalike omavalitsuste valimisi. Üleminekuaeg jääb liiga lühikeseks. Meie arupärimise fookuses olevaid hariduskorralduslikke ülesandeid pole suudetud kaardistada ning asjaomaste partnerite ja osapooltega pole neid läbi räägitud, neid tutvustatud, rääkimata kaasamisest. Selline informatsioon on maaomavalitsuste liidult ja linnade liidult. Kultuurikomisjon kohtus oma istungil ka riigihalduse ministri härra Korbiga, aga me ei saanud temalt adekvaatseid vastuseid või kindlustunnet, et asjade korraldamine kulgeb hea graafiku järgi.
Igaks juhuks loen siit puldist ette, milliste hariduskorralduslike ülesannetega täpselt tegu on. Võib-olla arvavad paljud, et paar ametnikku istuvad maavalitsuses, mis nad seal ikka teevad. Tegelikult on neil järgmised tööülesanded: õpilasüritused ja aineühenduste tegevus; lõpudokumentide EHIS-esse kandmine; õpitulemuste välishindamisega seotud tegevused, eksamid, uuringud; riikliku ja haldusjärelevalve üksikküsimused, kaebused, vaided; nõustamine ja infovahetus; andmete kogumine ja analüüs; EHIS-e ehk hariduse infosüsteemi seire; maakondlikud analüüsid; noorsootöövõrgustik; õpilaskodudega seotud tegevused, vajaduse ja sobivuse hindamine; infovahetus koolide ja kohalike omavalitsustega, teiste organisatsioonidega; õppe- ja infomaterjalide jaotus; ruumide kasutus õppe- ja infopäevade läbiviimiseks; alaealiste komisjonid. Samuti Rajaleidja, terviseedendus, lastekaitse, haridusliku erivajaduse teemad, koostöö teaduskooliga, laulu- ja tantsupeoga seonduv, maakondlikud tänusündmused, mitmesugused analüüsid, piirkondlikud uuringud, teemakaardistused, koolisport, huviharidus, kohaliku omavalitsuse võimekus haridusvaldkonnas. Pärast uute omavalitsuste tekkimist

on hulk hariduskorralduslikke küsimusi, dokumentide uuendamist, haridusasutuste ümberkorraldamist, liitmist, lahutamist jne.
Tänaseks pole omavalitsuste liitudega nendes küsimustes suheldud nii põhjalikult, et võiks rahuliku südamega selle teema edasi anda ja kinnitada, et alates 1. jaanuarist 2018 toimub hariduskorralduses kõik nii, et kiirkorras langetatud otsuseid ei pea hakkama vigu parandades ümber tegema. Me oleme peaministrile esitanud viis küsimust. Ma palun vastajal need ise ette lugeda ja nendele ühekaupa vastata. Ootame sisukaid vastuseid. Sellist väga üldist juttu ei ole mõtet ajada, sest kool on siiski kõige alus ja algus. Suur tänu!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Sisukaid vastuseid, kus üldist juttu ei aeta, annab peaminister Jüri Ratas. Palun!

16:58 Peaminister Jüri Ratas

Austatud Riigikogu esimees! Auväärt Riigikogu liikmed! Head arupärijad, kõigepealt tänan teid arupärimise esitamise ja tõsiste küsimuste eest! Kinnitan kõigile Riigikogu liikmetele, sh loomulikult arupärijatele, et Rahandusministeerium on maavalitsuste hariduskorralduslikud funktsioonid kaardistanud maavalitsuste tegevuse lõpetamist käsitleva eelnõu ettevalmistamise käigus. Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Rahandusministeeriumi esindajad on kohtunud maavalitsuste hariduskorralduslikke ülesandeid täitvate üksuste juhtidega ning palunud neil kirjeldada kõiki ülesandeid, mida maavalitsuste ametnikud praegu hariduse valdkonnas täidavad. Arupärimise tutvustaja juba luges need siin Riigikogu kõnetoolis üles.
Haridus- ja teadusminister on kinnitanud, et õppeasutuste riikliku ja haldusjärelevalve ülesande edasine täitmine ning õppeasutuste pidajate nõustamine on läbi mõeldud. Järelevalve pädevus koondatakse täies mahus Haridus- ja Teadusministeeriumi alla. Praegu on järelevalve ressurss maakonniti jaotatud ebaühtlaselt ning see ei sõltu õppeasutuste suurusest, õpilaste ja õppeasutuste arvust. Muudatuste tulemusel ülesandeid täiendatakse tõhusalt ning senisest enam tähelepanu saab suunata info kogumisele ja analüüsile, õppeasutustele ja nende pidajatele senisest sisukama ja kasulikuma tagasiside andmisele ning õppeasutuste riski hindamisele, samuti tuge vajavate koolide ja nende pidajate nõustamisele.
Maavalitsuse reformi käsitleva eelnõu dokumentides kasutatakse terminit "hariduskorralduslikud ülesanded". Kui riigireformi ettevalmistusprotsessis on mõnedes dokumentides räägitud koolikorraldusest ja alushariduse korraldusest, siis see on ebatäpne. Peale järelevalve oleme maavalitsuste ümberkorraldamist ette valmistades pidanud silmas ka teisi hariduskorralduslikke ülesandeid, mida maavalitsused praegu täidavad. Näiteks võib tuua esiteks rahvusvaheliste haridusuuringute, riiklike tasemetööde ja eksamite ettevalmistamise ja läbiviimisega seotud tegevuse. Teiseks, haridust tõendavate dokumentide, plankide, kuld- ja hõbemedalite tellimise ja väljastamise ning nende kasutamise kontrollimisega seotud tegevus. Kolmandaks, maakondlike traditsiooniliste haridusürituste korraldamise ja maakondlike haridusalaste võrgustike töö toetamisega seotud tegevus. Siia alla kuulub piirkondlike olümpiaadide korraldamine, aineühenduste töö koordineerimine, õpilaste ja õpetajate tunnustamine ning sellega seotud ürituste korraldamine. Neljandaks, koolijuhtide ja koolipidajate nõustamine mitmesugustes haridusega seotud küsimustes. Ning viiendaks, maakonna koolivõrgu planeerimisel kohalike omavalitsuste nõustamine, toetamine, vajaliku infoga varustamine ja omavalitsuste koostöö toetamine.
Nüüd lubage minna konkreetselt teie küsimuste juurde. Nagu arupärijad palusid, loen ka küsimused ette. Esimene küsimus: "Kellele antakse üle praegu maavalitsuste hariduskorraldust puudutavad ülesanded? Kas selle institutsiooniga on alustatud ettevalmistavat tegevust ja läbirääkimisi?" Haridusliku ja riikliku järelevalve tegemine ning õppeasutuste ja nende pidajate nõustamine koondatakse täies mahus Haridus- ja Teadusministeeriumi vastutusalasse. Ministeerium on avaldanud valmisolekut võtta järelevalvefunktsioon vajaduse korral üle juba järgmise õppeaasta algusest ehk tänavusest 1. septembrist. Selle tegevuse korraldamine, mida on vaja rahvusvahelisteks haridusuuringuteks, riiklikeks tasemetöödeks ja eksamiteks ning haridust tõendavate dokumentide, plankide, kuld- ja hõbemedalite tellimiseks ja väljastamiseks, on praegu SA Innove ülesanne ja jääb selleks ka edaspidi. Töö, mida seni on teinud maavalitsuste ametnikud, võtab üle SA Innove. Korralduslikke ülesandeid on võimalik vajadusel üle anda SA Innove struktuuriüksuse Rajaleidja piirkondlikele keskustele. Innovega on ülesannete ülevõtmine kooskõlastatud ja nad on valmis seda tööd alates 1. jaanuarist 2018 korraldama.

Maakondlike õpilastele ja õpetajatele suunatud ürituste ning võrgustikukoostöö korraldamise on Haridus- ja Teadusministeerium juba aastal 2014 andnud lepingute alusel täitmiseks kohaliku omavalitsuse liitudele ja suurematele linnadele. Olgu siinkohal näiteks toodud Tartu, Pärnu, Narva ja Tallinn. Kohalike omavalitsuste liitude ja lepingupartneriteks olevate suuremate linnade esindajad on lepingute ettevalmistamise raames kinnitanud, et neil on olemas võimekus ja valmisolek täita neid ülesandeid maavalitsuse toeta. Üksikute piirkondadega, kus esineb probleeme, suheldakse muudatuste ettevalmistamise käigus, otsides koostööks sobilikke lahendusi. Koolivõrgu planeerimise, kohalike omavalitsuste nõustamise toetamise ja vajaliku infoga varustamise ning haridusküsimustes koolijuhtide, kohalike omavalitsuste ja nende liitude nõustamise ja juhendamise tagab edaspidi Haridus- ja Teadusministeerium.
Teine küsimus: "Milline roll saab olema omavalitsusliitudel, kes seni on saanud professionaalset toetust maavalitsustes töötavatelt spetsialistidelt?" Omavalitsuste liitude roll eelnimetatud hariduskorralduslike ülesannete täitmisel on fikseeritud kahepoolsetes lepingutes, mida Haridus- ja Teadusministeerium on sõlminud kohalike omavalitsuste liitudega alates juba nimetatud aastast 2014. Toetust ja nõu saavad kohalike omavalitsuste liidud ja koolipidajad edaspidi Haridus- ja Teadusministeeriumist. Enamikus maakondades korraldavad hariduskorralduslikku tegevust kohalike omavalitsuste liidud ja suuremad linnad iseseisvalt. Oluline on, et omavalitsuste liitudel tekiks iseseisev võimekus korraldada piirkondlikke haridusüritusi ja võrgustikutööd. Praegune võimalus kasutada nende ülesannete täitmisel maavalitsuste abi on kohati pärssinud omavalitsuste liitude motivatsiooni hakata seda kõike ise tegema – seda pole lihtsalt vaja olnud. Haridus- ja Teadusministeerium on suhelnud kõigi kohalike omavalitsuste liitude ja kohalike omavalitsustega, kellega asjaomased lepingud on sõlmitud, ning uurinud, kuidas kavatsetakse hariduskorralduslikke ülesandeid täita peale maavalitsuste kaotamist. Enamik omavalitsusi ei näe probleemi, kinnitatakse, et nad saavad iseseisvalt hakkama. On ka mõned probleemsed piirkonnad, kus alles otsitakse sobilikke lahendusi. Ministeerium on need piirkonnad kaardistanud ja teeb enne maavalitsuste kaotamist tihedat koostööd nii kohalike omavalitsuste liitude kui ka kohalike omavalitsustega, et tagada ülesannete sujuv täitmine ka peale 2018. aasta algust.
Kolmas küsimus: "Kuidas kindlustate, et vastav hariduskorralduslik kompetents oleks omavalitsusliitudes olemas ka edaspidi?" Ma arvan, et mida iseseisvamalt kohalike omavalitsuste liidud oma lepinguga võetud ülesandeid täidavad, seda kiiremini kasvab ka nende kompetentsus ülesannete täitmisel. Haridus- ja Teadusministeerium panustab senisest enam kohalike omavalitsuste liitude ja kohalike omavalitsuste nõustamisse.
Neljas küsimus: "Rohkem kui pooltes omavalitsustes puudub haridusametnik või puudub tal vastav erialane väljaõpe. Kuidas tagatakse nii koolipidaja kui haridusasutuse juhi professionaalne nõustamine?" Haridus- ja Teadusministeeriumi järelevalvet korraldavate ametnike töö on seotud teatud piirkonna õppeasutustega ning nende ülesanne on ka edaspidi oma piirkonna õppeasutusi ja nende pidajaid nõustada ning infovahetust korraldada. Koostööle koolipidajatega pööratakse kindlasti rohkem tähelepanu. Koolipidajate teadlikkuse ja pädevuse tõstmine haridusvaldkonnas on Haridus- ja Teadusministeeriumi prioriteet ka järgmistel aastatel. Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor
Küsimused peaministrile. Arto Aas, palun!

16:58 Arto Aas
Aitäh! Austatud peaminister! Maavalitsuste reform on kindlasti vajalik. Mul endal oli au see algatada ja väga hea, et te seda tööd jätkate. Küll aga teeb murelikuks, kuidas seda tehakse. Kusagil kabinetivaikuses sai kivisse raiutud üks kuupäev, mis ei olnud osapooltega läbi räägitud. See on tekitanud väga palju segadust, väga palju teadmatust maavalitsustes, ametiasutustes, ministeeriumides. Seda segadust ei ole siiani suudetud likvideerida. Aeg tiksub, omavalitsused ühinevad, tekib väga palju uusi ülesandeid, väga palju uusi olukordi. Kui samal ajal maavalitsusi reformida, kas te ei karda, et sellise lihtsalt ebaprofessionaalse tegutsemise tõttu inimesed lahkuvad maavalitsustest, professionaalsus kaob ja regionaalselt on see pigem negatiivse mõjuga reform?

16:58 Peaminister Jüri Ratas
Austatud küsija, ma alustan tegelikult ka teie tänamisega. Olen täiesti nõus, et te olite isiklikult koos eelmise valitsusega selle riigireformi ja maavalitsuste reformi algataja. Jah, me oleme maavalitsuste

likvideerimise tähtaja ettepoole toonud, see on nüüd 1. jaanuar 2018. Ma olen nõus ka sellega, et reforme tehes peavad nendele eelnema väga põhjalikud analüüsid. Kinnitan teile, et haridusvaldkonnas ja ka teistes valdkondades – konkreetne arupärimine puudutab küll haridusvaldkonda – ei ole langetatud kiirustades ja kõike läbi analüüsimata tehtud otsuseid. Otsused on osapooltega läbi räägitud. Väga lühidalt kordan kõik veel üle. Seni teeb riiklikku ja haldusjärelevalvet õppe- ja kasvatustegevuse üle maavalitsus, edaspidi täidab seda ülesannet Haridus- ja Teadusministeerium. Teiseks, koolijuhtide ja -pidajate nõustamist haridusega seotud küsimustes teeb edaspidi Haridus- ja Teadusministeerium. Kolmandaks, koolivõrgu planeerimine, KOV-ide nõustamine, toetamine, vajaliku infoga varustamine, omavalitsuste haridusalase koostöö toetamine – edaspidi teeb seda Haridus- ja Teadusministeerium. Neljandaks, erinevad uuringud, näiteks PISA tasemetööde ja eksamite korraldamine – seda ülesannet täidab edaspidi Innove. Viiendaks, haridust tõendavate dokumentide, plankide, kuld- ja hõbemedalite tellimise, väljastamise ja kasutamise kontrollimisega seotud tegevus – see on edaspidi ja ka praegu Innove töö. Viimaseks, piirkondlike ürituste korraldamine, olgu need olümpiaadid, õpilaste ja õpetajate tunnustamine, võrgustike, kooli- ja lasteaiajuhtide ühenduste ning aineühenduste töö toetamine – nagu ma juba ütlesin, alates 2014. aastast teevad seda kohalike omavalitsuste liidud ja suuremad linnad.
Olen täielikult päri, et neid küsimusi tuleb veel seletada. Aga kindlasti ei tehta midagi kuidagi kiirustades, ülejala. Aitäh teile!

16:58 Esimees Eiki Nestor
Urve Tiidus, palun!

16:58 Urve Tiidus
Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud peaminister! Te ütlesite, et üldiselt asjad liiguvad normaalselt, aga on probleemsed piirkonnad, kus hariduskorralduslike ülesannete üleandmine on veel läbi komponeerimata, sest see on keeruline. Kas te võite täpsustada, mis piirkonnad need on? Teiseks, mulle jäi teie jutust mulje, et maakondlik kompetentsus ja hariduse korraldamises asjatundjad inimesed, st sellised töökohad on edaspidi rohkem Tallinnas ja Tartus. Kas ma sain õigesti aru?

16:58 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Kõigepealt vastan teie esimesele küsimusele. Ei ole ju mingi saladus, et kõige keerulisem seis on Saaremaal. Ma ei ütle, et see seis on lootusetu. Vastupidi! Seal aga see töö veel käib ning lihtsalt tuleb püüda rohkem ühisosa leida ja selle nimel pingutada. Teisele küsimusele vastates kinnitan, et ei kao kuhugi Rajaleidja ega Innove. Ei kao kuhugi ka ülesannete täitmine. Igale praegusele maavalitsuse ülesandele on määratud konkreetne vastutaja – kas Haridus- ja Teadusministeerium, Innove või kohalike omavalitsuste liit.
Te küsite, kas ametikohad kaovad. Jah, kui maavalitsused kaovad, siis tõesti ka maavalitsuste ametikohad kaovad. Osa neid ametikohti läheb Haridus- ja Teadusministeeriumisse, osa funktsioone võtavad üle kohalike omavalitsuste liidud või kohalikud omavalitsused, näiteks suuremad linnad.

16:58 Esimees Eiki Nestor
Andres Herkel, palun!

16:58 Andres Herkel
Aitäh, härra esimees! Austatud peaminister! Jätkan üldisemal teemal. Taavi Aasa küsimusele täienduseks võib öelda, et inimesed juba lahkuvad maavalitsustest. Seda rääkis meile äsja riigireformi komisjonis ka Põlva maavanem. Nad on esitanud ettepanekuid, kuidas seda segadust, mis ilmselt valimistele ja maavalitsuste kolinal ärakaotamisele järgneb, ära hoida. Ütelge, kuidas te suhtute maavalitsuste ettepanekutesse viia see reform läbi üks aasta hiljem ning anda kohalike omavalitsuste liitudele avalik-õiguslik staatus ja selle kaudu enam funktsioone, muu hulgas näiteks planeerimise küsimused, mida te tahate minu arusaamise järgi delegeerida ministeeriumidele?

16:58 Esimees Eiki Nestor
Ma usun, et Andres Herkel mõtles Arto Aasa.

16:58 Peaminister Jüri Ratas
Ma tänan Riigikogu esimeest, minu mõte läks ka Arto Aasa küsimusele. Aga see selleks. Kui me tahaksime maavalitsuste kaotamise ühe aasta võrra edasi lükata, siis selleks peaks olema mingi väga konkreetne põhjus. Minu teada sellist vajadust ei ole. Eks eelmise valitsuse liikmed teavad paremini, aga minu teada ei ole 1. jaanuar 2019 arutluse all olnud. Kui üldse oli vaidlus, siis vist selle üle, et muuta seda tähtaega kuue kuu võrra. Ma ei näe praegu suurt vajadust määrata tähtajaks 1. juuli 2018, mitte 1. jaanuar. Teemad on läbi arutatud, vastutusvaldkonnad on teada ja maavalitsuste toimingud ei jää hammasrataste vahele. Väga selgelt on ka peale 1. jaanuari arusaadav, kes mis valdkonnaga tegeleb. Lihtsalt pool aastat või aasta seda edasi lükata ei ole mõtet. Olgem ausad, vaevalt see väga palju tõstaks maavalitsustes töötavate inimeste motivatsiooni, kui me lihtsalt aasta võrra nende töökohtade olemasolu pikendame. Ma ei näe väga suure kaaluga argumenti seda teha.
Kui järelevalvest rääkida, siis ma päris hästi ei saanud aru, kas te järelevalve all mõtlesite haridusvaldkonna või kohalike omavalitsuste planeeringute järelevalvet? Kui hariduse järelevalvet, siis ma juba ütlesin, et see ülesanne läheb Haridus- ja Teadusministeeriumile. Kui peate silmas planeerimisprotsessi, siis enamik neid valdkondasid peab minu arvates jääma riigi kätte ja riigi hallata. Seda tööd hakkab tegema Rahandusministeerium.

16:58 Esimees Eiki Nestor
Urmas Kruuse, palun!

16:58 Urmas Kruuse
Aitäh, auväärt istungi juhataja! Hea peaminister! Te viitasite uuringutele, mis näitavad, et kõik saab korda ja probleeme ei ole. Aga kas te tegite lisaks eelmise valitsuse ajal tehtud uuringutele veel mingeid uuringuid, mis andsid kindluse, et on mõistlik alustada seda likvideerimist pool aastat varem? Tulevad ju uued omavalitsused, muutuvad ka omavalitsuste liitude koosseisud, ühte või teise kogusse võivad saada valitud teised inimesed ning see komplitseerib kogu selle süsteemi edasiarendust. Kas te muutsite seda tähtaega ainult sellepärast, et eristuda eelmisest valitsusest, või järeldasite täiendavatest uuringutest, et peate seda tegema pool aastat varem?

16:58 Peaminister Jüri Ratas
Kindlasti ei olnud meie eesmärk lihtsalt teha teistsuguseid otsuseid. Näiteks et kui eelmine valitsus on teinud otsuse käivitada midagi 15. kuupäevast ehk kuu keskpaigast, siis meil tuleb teha otsus jõustada see 31. või 1. kuupäevast. See ei olnud meie eesmärk. Te küsisite, kas on tehtud lisauuringuid. Kui sinna alla käivad ka konsultatsioonid, läbirääkimised, kahepoolsed kohtumised ja analüüsid, siis jah, neid on tehtud. Neid on tehtud Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Rahandusministeeriumi kaudu, eeskätt aga riigihalduse ministri kaudu. On kohtutud maavalitsustega, Innovega ja nii edasi. Seda esiteks. Punkt kaks: seda teemat on väga tõsiselt arutatud mitmeid kordi ka valitsuse kabinetinõupidamisel. Nii et seda tööd on järjepidevalt edasi tehtud ja praegu arvab valitsus, et 31. detsember 2017 võiks olla maavalitsuste viimane tööpäev.
Nüüd aga palun eelmiselt küsijalt vabandust! Te küsisite, kas mitte omavalitsuste liitudele rohkem kaalu lisada ja anda neile avalik-õiguslik staatus. Aga see eeldab ju sellekohast väga põhimõttelist reformi. Ma isiklikult arvan, et see ei ole üldse halb mõte, aga praegu sellist kokkulepet või valmidust ei ole.

16:58 Esimees Eiki Nestor
Laine Randjärv, palun!

16:58 Laine Randjärv
Aitäh! Hea peaminister, tänan väga sisuka ja põhjaliku vastuse eest, mille on Haridus- ja Teadusministeerium tublil moel ette valmistanud! Mul on hea meel ka selle üle, et te olete ennast selle teemaga kurssi viinud. Kuid ma ei ole siiski rahul vastusega, milles väidetakse, et kiirustamine teeb selle asjanduse paremaks. Ma olen nõus eelmise küsija Urmas Kruusega, kes ütles, et peale kohalike omavalitsuste valimisi võib tekkida suur segadus, kuna nende liitude koosseisud, kellele tahetakse neid ülesandeid üle anda, muutuvad võib-olla kõvasti. Aga minu küsimus puudutab Rajaleidjat. Te märkisite, et ka selle üksustele antakse ülesandeid üle. Kultuurikomisjon on aga aru saanud, et Haridus- ja

Teadusministeerium ei ole Rajaleidja praeguse tegevusega rahul. Need inimesed on niigi igasuguste tegevustega üle koormatud ega jaksa sedagi teha, mis neil praegu ülesandeks on. Seega ma väidan veel kord, et ei ole hästi läbi mõeldud, kellele ja kuidas need ülesanded üle antakse. Ka minister Korb ei andnud kultuurikomisjonis selgeid vastuseid.

16:58 Esimees Eiki Nestor
Palun nüüd küsimus!

16:58 Laine Randjärv
Minu küsimus: kas kaks ja pool kuud aastal 2017 on ettevalmistusteks piisav aeg?

16:58 Peaminister Jüri Ratas
Hea küsija, teil oli kolm-neli küsimust, ma püüan nendele vastata. Teil olid arupärimises väga konkreetsed ja sisukad küsimused ning te palusite mul neile ka sisukaid vastuseid anda. Mis puutub kiirustamisse, siis mina ei ole küll öelnud, et see muudatus tehakse sellepärast, et tuleb kellegagi võidu joosta. Pigem on sellele viidatud mõnes küsimuses. Teiegi rääkisite kiirustamisest ja lõpetasite konkreetse küsimusega, kas kaks ja pool kuud on piisav aeg. Lühivastus on selline: ma arvan, et see on piisav aeg. Natuke pikemalt vastates: mis siin salata, kui maavalitsused kaovad ja väga suur omavalitsuse reform on Eestis ellu viidud, siis peavad väga paljud kohustused jagunema omavalitsuste tasandil ja riigi tasandil. Praegune valitsuskoalitsioon on teada andnud, et me soovime rohkem ülesandeid koos rahastusega anda kohalikele omavalitsustele. Ma tajusin teie ja teie fraktsiooni liikmete mitmes küsimuses arvamust – võib-olla on see ka konstruktiivne kriitika –, et tegelikult võiks riigipoolne heas mõttes küünarnukitunne teatud perioodi jooksul edasi kesta. Ma arvan, et seda me võiksime üheskoos edasi arutada. Ma üldse ei välista, et teatud ametikohtade puhul võiks olla mingisugune üleminekuperiood. Praegu on õige aeg seda teemat arutada. On veel jäänud mõned kuud, et neis asjus konkreetsed otsused teha.
Nüüd Rajaleidjast. Te ütlesite et HTM ei ole rahul. Ma olen rääkinud haridus- ja teadusministriga, tema kinnitas, et on Rajaleidjaga väga rahul. Ma ei tea, kumb seisukoht peale jääb. Teie muidugi viitasite Haridus- ja Teadusministeeriumile, mina haridus- ja teadusministrile, kes väga kiitis nende tegevust. Aga seda, et seal on väga suur koormus ja väga suur vastutus, mainis ka tema.

16:58 Esimees Eiki Nestor
Liina Kersna, palun!

16:58 Liina Kersna
Aitäh, hea juhataja! Austatud peaminister! Teie vastustest tuli välja, et maavalitsustes töötavate haridusametnike ülesanded jagatakse mitme asutuse vahel. Mida ütleb teie prognoos: kas ametnike arv jääb haridusvallas samaks, väheneb või hoopis kasvab?

16:58 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Eks ma ootasin seda küsimust. Praegu võib öelda, et oleneb sellest, kuidas me töökohtasid maavalitsustes püüame koefitsiendiga 1 võrdsustada, aga ütleme, et suurusjärk peaks olema 30–35. Need ülesanded, mis tulevad Haridus- ja Teadusministeeriumile üle, peaks seal tähendama esimeses etapis 9–10 ametikoha juurdeloomist. Aga kindlasti ametnike arv antud valdkonnas väheneb, mitte ei kasva. Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor
Krista Aru, palun!

16:59 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud peaminister! Hariduskorralduses on tõesti palju konkreetseid ülesandeid, mis te kenasti üles lugesite, nimetades ka, mis lähevad nüüd üle Innovele, mis Rajaleidjale, mis HTM-ile. Kuid maavalitsuste haridusametnikud täitsid ka ühte sellist väga raskesti määratletavat ülesannet nagu maakondliku identiteedi kujundamine noortel. Seda tehti ka laulupidude ja

mitmesuguste olümpiaadide kaudu. Olen nüüd mitmes kohas täheldanud hirmu, et seoses maavalitsuste kadumisega kaob ka maakondlik identiteet. Selle kujundamine pole nagu enam kellegi mure. Kas sellest on üldse mõeldud ja kas te näete siin omavalitsuste liitudel või kohalikel omavalitsustel mingit rolli?

16:59 Peaminister Jüri Ratas
Hea küsija, eks te vastasite oma viimases lauses sellele ise ära. Ma kaks korda rõhutasin, et aineolümpiaadid ja igasugune ülemaakonnaline koostöö on juba alates 2014. aastast väga paljudes maakondades kas omavalitsuste liitude või kohalike omavalitsuste pärusmaa. Nii on see näiteks suuremates linnades. Muret identiteedi pärast võib mõista ja seda teemat tasub laual hoida, sest on väga oluline, et see identiteet ei kaoks. Aga sellega tõesti mitmeid aastaid omavalitsuste liidud juba tegelevad.

16:59 Esimees Eiki Nestor
Rohkem Riigikogu liikmetel küsimusi ei ole. Aitäh, peaminister Jüri Ratas! Avan läbirääkimised. Urmas Kruuse, palun!

16:59 Urmas Kruuse
Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Nii nagu siin saalis mitu korda kõlas, ei ole kellelgi midagi selle vastu, et maavalitsuste tegevus lõpetatakse ja antakse kohalikule omavalitsusele rohkem võimalusi asju korraldada. Mis siit jutust kumama jääb ja murelikuks teeb, on aga see, mis saab nendest töökohtadest eri maakondades. Need töökohad võivad liikuda kahte suuremasse keskusse. See aga on risti vastupidine sellele ideoloogiale, mida me oleme propageerinud, rääkides töökohtade väljaviimisest suurtest linnadest, et ka väiksemates asulates oleks tööd kõrgelt kvalifitseeritud tööjõule.
Oli ka teine küsimus, millele ma vastust ei saanud. Kas peaminister ikkagi oskaks vastata sellisele küsimusele: mis saab, kui peale valimisi tulevad ühes omavalitsuste liidus omavalitsuste esindajad kokku ja otsustavad, et see liit sellisel kujul ei jätka? Omavalitsuste liit on oma olemuselt vabatahtlik ühendus ja omavalitsused võivad sealt välja astuda. Kellega koos siis hakkab auväärt riik neid erinevaid ülesandeid täitma? Tegelikult ei ole meil kõikidele küsimustele mõeldud ja selle tõttu tundub see kiirustamine olevat mitte pragmaatiline, vaid pigem poliitiline. Sellele viitab tegelikult ka see, et maavanematest on kindlasti vaja lahti saada pool aastat enne seda, kui maavalitsused likvideeritakse. Ka selle kohta ei oska minister veel ammendavat vastust anda.
Seetõttu ma mõistan kolleegide hirmu, kui nad räägivad, et väärt spetsialistid võivad maavalitsustest lihtsalt laiali joosta ja nii me võime kõvasti kompetentsi kaotada. Selle tõttu panen peaministrile südamele, et valitsus veel kaaluks kõiki neid küsimusi ja mõtleks selle peale, et paralleelselt peaks saama lahendatud ka kaasnevad probleemid. Ei ole vaja poliitilisel ajendil kiirustada. Tähtaja pool aastat ettepoole toomine kindlasti aga viitab just sellele. Aitäh!

16:59 Esimees Eiki Nestor
Riigikogu liikmetel ei ole rohkem läbirääkimissoovi, peaministril ka mitte. Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

---

2. 15:41 Arupärimine tootlikkuse suurendamise kohta majanduses (nr 330)

16:58 Esimees Eiki Nestor
Järgmise arupärimise on esitanud Anne Sulling, Johannes Kert, Laine Randjärv, Valdo Randpere, Urmas Kruuse, Eerik-Niiles Kross, Kalle Laanet, Deniss Boroditš, Heidy Purga, Yoko Alender, Meelis Mälberg, Aivar Sõerd, Urve Tiidus, Maris Lauri, Hanno Pevkur, Kalle Palling, Toomas Kivimägi, Terje Trei, Jüri Jaanson, Lauri Luik, Liina Kersna ja Jürgen Ligi. Arupärijate nimel Anne Sulling, palun!

16:58 Anne Sulling
Hea istungi juhataja! Hea peaminister! Oma viimases raportis on Rahvusvaheline Valuutafond juhtinud tähelepanu tõsiasjale, et palga kasv on Eestis juba pikemat aega ületanud suurel määral tootlikkuse

kasvu, vähendades nõnda meie majanduse konkurentsivõimet. Oma raportites on IMF toonud välja hulga soovitusi, mida tuleks teha, et tootlikkust parandada. Näiteks on nad soovitanud luua peaministri büroo juurde tootlikkuse küsimustega tegeleva meeskonna, mille ülesanne oleks tegeleda tootlikkuse kasvu toetavate programmidega, hinnata nende efektiivsust ning vajaduse korral algatada neis muudatusi. IMF on ka soovitanud suurendada olemasolevate tootlikkuse toetamiseks loodud programmide mahtu. Näiteks on nad ette pannud EAS-i ettevõtte arenguprogrammi mahu mitmekordistamist, samuti innovatsiooniosakute meetme mitmekordistamist. Kolmandaks soovitab IMF luua toetusmeetmed traditsioonilise tööstuse tarvis, et aidata suurendada toodetavat lisandväärtust, kuna selles tööstuses on tootlikkus üks madalaimaid. Samas asub seal suur osa töökohtadest ning toimub suur osa väärtuse loomisest meie majanduses. Sellega seoses olemegi küsinud peaministrilt, kas valitsusel on plaanis neid soovitusi arvesse võtta. Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele vastab peaminister Jüri Ratas. Palun!

16:58 Peaminister Jüri Ratas

Austatud Riigikogu esimees! Auväärt Riigikogu liikmed! Head arupärijad! Mõne teema puhul võib öelda, et IMF-i, Reformierakonna fraktsiooni ja valitsuse seisukohad langevad täiesti kokku. Ma loodan, et vahel ühtivad nendega ka teiste Riigikogu fraktsioonide seisukohad. Aga asun nüüd küsimuste ja vastuste juurde.

Esimene küsimus: "Kas plaanite luua oma büroo juurde spetsialistidest koosneva meeskonna, mis monitooriks ja suunaks tootlikkuse kasvu toetavate meetmete elluviimist?" Sellele küsimusele vastamist alustan natukene kaugemalt. Kõigepealt, Eesti majanduskasv on olnud väike juba mitme viimase aasta jooksul. Kahel eelmisel aastal jäi Eesti majanduskasv alla ka euroala keskmisele majanduskasvule, mis ajaloolises plaanis on erandlik, kahjuks negatiivses mõttes. Väikesel majanduskasvul on kindlasti mitu põhjust. Eesti on väike avatud majandus ning meid mõjutab suurel määral kõik väliskeskkonnas aset leidev, ennekõike aga meie lähinaabrite majanduse käekäik. Nii näiteks on arvestatav mõju olnud Soome majandusraskustel – meie eksport on seetõttu olnud kesine. Kui jätta kõrvale 2008. ja 2009. aasta üleilmsele finantskriisile vahetult järgnenud aastad, siis on Eesti väikese majanduskasvu taga põhiliselt olnud tootlikkuse nigel kasv. Nimelt, toodang töötaja kohta ei ole kasvanud sellises tempos, nagu me seda seni oleme näinud. Kui palkade kasv on tootlikkuse kasvust pika aja jooksul kiirem, siis tekib oht riigi konkurentsivõimele. Lisan siinkohal, et tootlikkuse väike kasv ei ole probleem üksnes Eestis, see on üleilmne mure, mis iseloomustab nii arenenud majandusega riike kui ka areneva majandusega riike.

Nüüd konkreetsemalt teie küsimuse ja selle vastuse juurde. Rahvusvahelise Valuutafondi raportitest Eesti kohta leiab tõepoolest ettepaneku luua peaministri alluvuses tootlikkuse kasvu eest vastutav valitsuskomisjon, kes peaks teostama järelevalvet asjaomaste meetmete rakendamise üle. Selle ettepaneku leiab juba Rahvusvahelise Valuutafondi 2015. aasta raportist, nii et IMF tegi selle Eestile juba mitu aastat tagasi. Valitsusel on plaanis luua majanduskasvu kui ühe prioriteedi tagamiseks majandusarengu komisjon, kes tegeleks tootlikkuse suurendamise ning Eesti konkurentsivõime parandamise küsimustega, astudes samme, mis viivad Eesti majanduskasvu kiirenemisele. Majandusarengu valitsuskomisjoni ülesanne on anda hinnang, kui hästi toimivad praegused tootlikkuse kasvu toetavad strateegiad ja nende eri osised. Ministritest koosneva valitsuskomisjoni juht on peaminister.

Saan teile praegu rääkida üksnes plaanidest, kuna valitsus pole veel lõplikku otsust teinud, aga loodetavasti on see lähinädalate küsimus. Valitsuskomisjoni formaat järgiks oma olemuselt julgeolekukomisjoni eeskuju, toimuksid igakuised kohtumised. Seda teenindab toimekas ja kindlasti võimekas sekretariaat, kus kandev roll on Riigikantseleil. Sekretariaadi alluvuses võiksid töötada ja minu arvates lausa peaksid töötama temaatilised töögrupid. Osa neist võiks olla alalised ja kaasata erialaliitusid, kui vaja, siis ka välisekspert. Näiteks võib tuua tööturu töögrupi, ärikeskkonna edendamise töögrupi ning kindlasti ka tööstuse digitaliseerimise töögrupi. Tulles tagasi oma vastuse alguse juurde, ütlen, et valitsuskomisjon saab käsitleda Eesti majanduse sisemisi probleeme. Kui väline keskkond on nõrk, siis jääb see paratamatult mõjutama ka Eesti majanduskasvu.

Teine küsimus: "Kas plaanite eraldada – lähtuvalt IMF-i soovitusest olemasolevaid programme skaleerida – riigieelarvest täiendavaid vahendeid tootlikkuse kasvu toetavate meetmete jaoks? Kui jah,

siis mis summas ning milliste programmide jaoks?" Valitsuse 28. aprillil 2011. aastal heaks kiidetud konkurentsivõime kavas "Eesti 2020" on eesmärgiks seatud saavutada 2020. aastaks 80% Euroopa Liidu keskmisest tootlikkuse tasemest. See on kindlasti suur väljakutse. Kui me võrdleme konkurentsivõime kavas seatud eesmärki hetkeseisuga, siis näeme, et oleme viimastel aastatel sellest selgelt maha jäänud. Probleem on laiem, sest varasematel aastatel oleme maha jäänud teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegias olevatest eesmärkidest. Probleemi lahendamiseks on ametis oleval valitsusel kindel eesmärk suurendada avaliku sektori teadus- ja arendustegevuse kulude osakaalu meie SKT-s. Samas on erasektori teadus- ja arendustegevuse kulutused teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegias olevatest sihttasemetest veelgi enam maas. Ma küll arvan, et oma rolli mängivad Eestis ka teatud puudujäägid statistika kogumisel just erasektorist. Usun, et teadus- ja arendustegevust on meil palju rohkem, kui statistika näitab.
Ka Rahvusvaheline Valuutafond on soovitanud Eestil laiendada ettevõtete arenguprogrammi meedet, mis katab väikest osa Eesti ettevõtetest, samuti innovatsiooniosaku meedet, mis seab osakute kasutamisele selgemad piirangud. Samuti on IMF märkinud, et ettevõtete innovatsioonitegevus on loid, ehkki mitmed ametiasutused pakuvad innovatsioonitoetust. Ühe olulise probleemina on Rahvusvaheline Valuutafond märkinud inimeste vähest osalemist ümberõppes. Eestis on olemas võimalused saada ümberõpet, kuid elukestva õppe strateegia raames peaks tegema enam, et ümberõppe huvilisi paremini ligi tõmmata. Kõik need meetmed peavad arvestama, et Eesti majanduses domineerivad siiski traditsioonilised ettevõtted. Kokku võttes on tootlikkuse kasvul muidugi laiem kontekst, üksnes kahest ülalnimetatud meetmest ei piisa. Kuid loodav majandusarengu komisjon hakkab nende kitsamate ja laiemate küsimustega kindlasti tegelema.
Vastates teie küsimusele lisavahendite kohta, märgin, et valitsusel ei ole kavas ettevõtte arenguprogrammi ning innovatsiooniosakute meetmete rakendamiseks rohkem raha suunata. Kuid ma rõhutan, et majandusarengu komisjonil tuleb tootlikkuse teemale terviklikult läheneda ja mitte piirduda ainult mõne meetmega.
Kolmas küsimus: "Kas plaanite eraldi meetmeid, mille eesmärgiks on toetada lisandväärtuse kasvu traditsioonilises tööstuses? Kui jah, siis milliseid?" Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis on seatud ülesandeks töötada välja tööstuse roheline raamat. Tähtaeg on k.a september. Ootan sellega seoses Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumilt hinnangut selle kohta, milliseid meetmeid on vaja kasvu edendamiseks traditsioonilises tööstuses. Ma jagan täielikult selle küsimuse aluseks olevat hinnangut, et traditsioonilises tööstuses tuleb meil tootlikkuse suurendamisega enam tegeleda. Tootlikkuse tase tööstuses on meil tunduvalt madalam kui Euroopa Liidus keskmiselt. Enam rõhku tuleb pöörata ka digitaallahenduste kasutamisele erasektoris. Tööstuse digitaliseerimine, mida väga hoogsalt viib ellu näiteks Euroopa Liidu liikmesriik Saksamaa, on üks meie seni kasutamata võimalustest. Pean oluliseks, et Eestigi liiguks tööstuse digitaliseerimise poole. Tööstuspoliitika roheline raamat peakski andma tervikliku visiooni tööstuse digitaliseerimisest. Üks alalisi majandusarengu komisjoni töögruppe võiks minu arvates just keskenduda sellele teemale. Tänan teid! Vastan meeleldi küsimustele.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Küsimused peaministrile. Urmas Kruuse, palun!

16:58 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt peaminister! Külastasite hiljuti koos rahandusministri ja maaeluministriga Tori hobusekasvandust. Sellest tulenevalt küsin ma tänase arupärimise kontekstis teie käest, kas te nüüd olete valmis toetama endise maaeluministri algatatud Tori hobusekasvatuse väljaarendamist, mida peab õigeks ka praegune minister. See oleks üks hea võimalus saada selles sektoris rohkem lisandväärtust ja jõuda parema tootlikkuseni.

16:58 Peaminister Jüri Ratas

Minu arvates on kiiduväärt, et teie ministrina püüdsite teha kõik selleks, et Toris hobusekasvatust edasi arendada ja sinna investeerida ka avaliku sektori ehk riigieelarve raha. Jah, vastab tõele, et ühel kaunil nädalavahetuse päeval külastasin ma koos rahandusministri ja maaeluministriga Toris hobusekasvandust. Kas siin on oodata positiivseid arenguid? Kõigepealt tuleb kahel ministeeriumil ehk Maaeluministeeriumil ja Rahandusministeeriumil kokku leppida, mis vormis seda tegevust edasi arendada. Seda võib teha sihtasutusena, kuhu kuuluvad kas riigi ja erasektori esindajad või riigi,

erasektori ja kohaliku omavalitsuse esindajad või ainult riigi esindajad. Kui see on paika pandud – eelmise nädala keskpaigas anti mulle teada, et kaks ministeeriumi on praktiliselt lõppkokkuleppeni jõudnud –, siis on küsimus loomulikult ka töö sisus. Veel on väga oluline arvestada, et Tori hobusekasvatuse edukaks arendamiseks tuleb teha tõsist koostööd kohaliku omavalitsusega, sest hobusekasvandus on ka turismiobjekt, kus tutvustatakse hobusekasvatust. Ning kas tegutsetakse juriidiliselt sihtasutusena või mitte, hästi oluline on ka tihe koostöö erasektoriga. Ilma selleta ei ole mõtet seda keskust edasi arendada.
Kõige keerulisem küsimus on paraku rahaküsimus. Mul on kindel arusaam, kuidas Tori hobusekasvatus võiks edasi minna, kust võiks tulla rahaline ressurss ja kui suured on asjaomased investeeringud. Õige natukene vajavad valitsuskabineti liikmed ja ministeeriumid veel aega, et ka see viimane küsimus saaks lahendatud.

16:58 Esimees Eiki Nestor
Maris Lauri, palun!

16:58 Maris Lauri
Aitäh, hea istungi juhataja! Austatud peaminister! Ühtepidi oli hea kuulata, et nendest ettevõtmistest, mis kunagi sai käivitatud, näiteks eelmise peaministri juures loodud majandusarengu võimaluste otsimise grupis, mille tööst ma ise ka osa võtsin, päris kõiki vist kõrvale ei visata. Mõned mõtted võib-olla leivad kasutust. Aga mulle tundub ikkagi, et väga palju venitatakse. Meil oli terve hulk konkreetseid ettepanekuid just selle kohta, kuidas majandust ergutada ja tootlikkust kasvatada. Ideid on tulnud ka mujalt. Miks üldse teha selliseid kõrgel tasemel komisjone ja hästi pikaajalisi plaane? Kas tõesti on raske juba olemasolevaid ettepanekuid rakendada?

16:58 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh, hea küsija! Ma ei arva, et arupärimistele vastamise formaat eeldab poliitilisi diskussioone. Te küsisite, miks te ei tee ühte või teist asja kohe praegu ja nii, nagu eelmine valitsus tegi. Jah, ma olen nõus, et eelmine valitsus tegi väga paljusid asju õigesti. Ma ütlesin teie arupärimise esimesele küsimusele vastates, et peaministri alluvusse peaks loodama tootlikkuse kasvu eest vastutav valitsuskomisjon. Selle ettepaneku tegi Rahvusvaheline Valuutafond 2015. aasta raportis, aga siiamaani ei ole seda komisjoni moodustatud. Ma ütlesin teile väga selgelt, et see asi on töös ja et suure tõenäosusega saab küsimus Vabariigi Valitsuse istungil lahendatud lähinädalatel.
Te küsisite, miks üldse peab sellise komisjoni tegema, mis on selle eesmärk. Ma ei tea, eks me toetume mingite asjade tegemisel ühelt poolt oma isiklikule kogemusele. Ma nimetasin oma vastuses julgeolekukomisjoni. Minu arvates valitsuskomisjon peaks oma formaadilt olema samasugune, nagu on julgeolekukomisjon. Ei ole mõtet moodustada komisjoni, kes käib koos kaks korda aastas. Sellel ei ole tõesti mingit mõtet. Ma arvan, et kui me tahame tõesti mingeid muudatusi teha, siis on vaja, et keegi sellega ametkonna tasandil iga päev tegeleks. Julgeolekukomisjoni puhul see nii on, asjaomane ametkond on Riigikantselei. Ma väga tunnustan oma ametikaaslasi Riigikantseleist, nende näol on olemas väga hea kompetents. Ja selle meeskonna on loonud nii praegune valitsus kui ka eelmised valitsused. Majandusarengu komisjoni tööd toetaks iga päev Riigikantselei, kelle alla tuleksid teatud töögrupid. Ma ei taha öelda, et see paneb meie majanduse ja tootlikkuse kasvama, aga see oleks üks nurgakivi, millele toetudes saab ühe laua taha tuua ministrid ja nende kaudu ka eri ministeeriumid. See tempo on kindlasti kiirem kui see, mida arendades 2015. aastal tehti ettepanek ja siiamaani seda komisjoni pole. Aga see ei ole kriitika – ei ole mõtet siin praegu poliitikat teha.
Majandusnäitajad teevad muret nii teile kui ka mulle. Me räägime, et palgakasv on ületanud tootlikkuse kasvu, ja see on nii juba alates 2012. aastast. Alates sellest ajast oleme näinud, et palgakasv on tootlikkuse kasvust ees. Kui me vaatame näiteks investeeringute osakaalu SKT-s, siis näeme, et seegi on langustrendis. See näitaja on praeguseks jõudnud 2009.–2010. aasta, st kriisiaegsele tasemele. Tegelikult hakkas investeeringute osakaal SKT-s kukkuma 2012. aasta alguses ja sestpeale on see kogu aeg olnud langustrendis. Loomulikult see teeb murelikuks nii teid kui ka mind – pole tähtis, missugune koalitsioon parasjagu võimul on.
Kui me vaatame suhtelist tootlikkust, mis võtab arvesse ka ostujõudu, siis meil on andmed 2015. aasta kohta, mil see oli 71,1% Euroopa Liidu keskmisest. Kui me võrdleme ennast Lätiga aastal 2015, siis meil oli see näitaja mõne protsendi võrra parem, Leeduga võrreldes aga paar protsenti kehvem. Aga ma igal

juhul siiralt tänan, et te selle küsimuse oma arupärimises lauale tõite. Ma arvan, et meid tuleks võrrelda ka Soomega. Kui meil oli see näitaja 2015. aastal 71,1%, siis Soomel 107,9%. Nii et selle nimel tuleb tööd teha. See langus, mis on viimastel aastatel olnud, tuleb loomulikult pidurdada, tootlikkuse näitaja peab uuesti kasvama hakkama.

16:58 Esimees Eiki Nestor
Arno Sild, palun!

16:58 Arno Sild
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud peaminister! Me teame, et Eesti on üks väheseid riike, kes toorpiima peab välja vedama. Pudelikaelaks on piima töötlemine. Nüüd on Maag Tere piimatööstused üle võtnud ja loodab need korraliku kasumiga tööle panna. Mul on selline küsimus. Kas nüüd on valitud suund juba kindel ja me teame, kas ehitatakse uus piimatööstus või piirdutakse ümberkorraldustega praegustes tööstustes, nii et ei olegi vaja uut tööstust ehitada?

16:58 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile, härra Sild! Ma ütlen ausalt, et mul ei ole praegu infot, missuguseid piimatööstusi eraettevõtlus hakkab ehitama ja missuguste puhul piirdutakse ümberkorraldustega. Aga ma palun kindlasti Maaeluministeeriumil ja maaeluministril anda teile ülevaade, mis neil hetke seisuga on. Loodan, et nad teevad seda lähipäevadel.

16:58 Esimees Eiki Nestor
Anne Sulling, palun!

16:58 Anne Sulling
Aitäh, hea eesistuja! Hea peaminister! Te mainisite oma teises vastuses, et te ei plaani eraldada riigieelarvelist raha IMF-i soovitatud kahe konkreetse tootlikkuse toetamise programmi laiendamiseks. Kas teil on üldse plaanis täiendavaid riigieelarvelisi vahendeid tootlikkuse suurendamiseks mõeldud tegevusteks eraldada või piirdub kogu teie initsiatiiv komisjoni loomisega? Teatavasti on tulemusi ilma raha panustamata keeruline saavutada.

16:58 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile selle küsimuse eest! Nüüd on mul võimalus teile ette lugeda kogu see hea, tõsine ja sisukas valitsuskoalitsiooni majandusprogramm, mis näeb ette ettevõtluse toetamise mehhanisme tootlikkuse suurendamiseks. Kuna neid punkte on väga palju, siis ma võiksin siin neid mitu tundi tutvustada. Te aga ühe asja jätsite mainimata. Ma ütlesin mitu korda, et tööstuspoliitika roheline raamat, mis on meie valitsuskoalitsiooni tegevusprogrammis sees, on selle aasta sügise teema. Tähtaeg on september 2017. See ei tähenda, et edaspidi on see teema laualt maas. Ma ütlesin ka, et selles majandusarengu komisjonis tuleb olukorda analüüsida.
Te küsisite, kas see komisjon on meie ainuke samm. Ei ole ainuke. Valitsuskoalitsiooni programmis on väga palju ettevõtluskeskkonda parandavaid meetmeid. Mis need on? Ma alustan mõistlikest investeeringutest. Loomulikult ei pea ma silmas raha püsi- või jooksvate kulude katteks, vaid taristu arendamiseks, olgu tegu näiteks infotehnoloogiaga, nn viimase miili väljaehitamisega või korraliku konverentsi- ja turismikeskusega.
Üle ega ümber ei saa sellest, et produktiivsus oleneb kindlasti ka meie inimeste sissetulekust ehk palkade kasvust. See on üks põhilisi valitsuskoalitsiooni majandus- ja ma ütleks, ka sotsiaalpoliitilisi seisukohti. Vaadake, seesama tulumaksuvaba miinimum, mida iga aasta on natuke, umbes 10 euro võrra suurendatud, kasvab nüüd 180-lt 500 euroni ehk tervelt 320 euro võrra. Väga paljudele inimestele Eestis, rohkem kui 66%-le elanikest annab see juurde 64 eurot iga kuu.
Võtame edasi: need teatud erisused, mida me soovime teha ettevõtlussektoris, et selle arengule kaasa aidata, ja kaubalaevade Eesti lipu alla viimine, mis on kindlasti ka oluline eesmärk. Riigi eelarvestrateegiasse on koalitsiooniläbirääkimistel sisse kirjutatud põhimõte toetada 20 miljoni euroga eri ettevõtlusvaldkondi, eri ettevõtlussektoreid, et just tootlikkust kasvatada. Ning muidugi meie aktsiisi- ja käibemaksupoliitika. Näiteks majutusasutuste käibemaks ei tõusnud selle aasta 1. jaanuarist, kuigi

pidi tõusma, sama käib diislikütuse aktsiisi kohta. Neid näiteid, kuidas sotsiaaldemokraadid, Isamaa ja Res Publica Liit ning Keskerakond pingutavad iga päev, et tootlikkust suurendada, on tõesti väga palju. Ma tänan teid selle küsimuse eest!

16:58 Esimees Eiki Nestor
Urve Tiidus, palun!

16:58 Urve Tiidus
Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud peaminister! Te möönsite oma vastustes, et majandusarengu komisjon valitsuse juures on vajalik ja saab loodud, ning et lähimatel nädalatel te langetate mingi otsuse, kui ma õigesti aru sain. Kas te olete nõus sündmustest ette tõttama ja ütlema, kes on need inimesed, kes võiksid sinna kuuluda, kellel on vajalikku kompetentsust ja kogemusi ettevõtluses ning kes suudavad ideid genereerides terves riigis tootlikkust elavdada?

16:58 Peaminister Jüri Ratas
See otsus ei ole ainult ühe komisjoni loomise kohta, aga jah, lähinädalatel me tahame selle langetada. Nagu ma ütlesin, ei ole nii, et on komisjon, ja kõik. On valitsuse komisjon ja lisaks sellele alakomisjonid ning ekspertide kogud. Need kõik peavad tegema koostööd. Te küsisite, kes alakomisjonidesse ja ekspertide kogudesse kuuluma hakkavad. See on veel lahtine. Meil tuleb leida väga häid oma valdkonna spetsialiste, kes on nõus panustama. Ja neid on piisavalt.
Mis puutub valitsuskomisjoni, siis on selge, et sinna kuuluvad ministrid ehk valitsusliikmed. Kindlasti peaks sinna kuuluma ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister, majandus- ja taristuminister, haridus- ja teadusminister, tervise- ja tööminister, rahandusminister ning peaminister. Need on inimesed, kes sinna kuuluvad. Minu meelest on väga oluline, et seal oleks ka välisminister. Me räägime ju kogu aeg, et välisteenistuste panus Eesti ettevõtluse arendamisel peaks olema suurem. Ja ega me ei saa üle ega ümber õiguslikust raamistikust, seega peaks komisjonis olema ka justiitsminister.

16:58 Esimees Eiki Nestor
Liina Kersna, palun!

16:58 Liina Kersna
Suur tänu, hea juhataja! Austatud peaminister! Te ütlesite, et koalitsioonilepingus on palju selliseid punkte, mis tootlikkuse kasvu peavad edendama. Ma palun siiski täpsustada, mis on need kolm teie meelest kõige olulisemat koalitsioonilepingu punkti, mis just nimelt tootlikkuse suurendamist käsitlevad!

16:58 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh teile! Toon kindlasti esile investeeringud, tulumaksuvaba miinimumi muutmise, mitmesugused erisused ettevõtlussektoris, et toetada meie ettevõtteid tootlikkuse suurendamisel. Teil oli väga konkreetne küsimus, ma ei soovi siin pikemalt vastata. Need on väga lühidalt kolm kõige olulisemat punkti.

16:58 Esimees Eiki Nestor
Jaak Madison, palun!

16:58 Jaak Madison
Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Hea peaminister, ma arvan, et see oli väga hea, et te tõite välja erisuste tegemise ettevõtlussektorites. Oleks hea, kui te täpsustaksite üle meetmed, mis puudutavad Eesti laevandussektorit. Majandus- ja taristuminister Kadri Simson on välja tulnud plaaniga, mis loodetavasti on sündinud ka tänu meiepoolsele survele opositsioonist. Eesmärk on soodustada laevandussektori arengut ja tuua rohkem laevu Eesti lipu alla. Siit minu küsimus. Kahjuks tunnevad reisilaevad ennast natuke kõrvalejäetuna, plaanitav maksusoodustus puudutab ainult kaubalaevu, samal ajal kui näiteks Tallink maksab riigile aastas 30 miljonit eurot sotsiaalmaksu. Kas te näete vajadust teha soodustusi ka reisilaevasektorile, et luua neile mingisugunegi maksueelis võrreldes meie naaberriikide, näiteks Lätiga, kus seda on tehtud?

16:58 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh küsimuse eest! Probleem, et Eesti kaubalaevad ei sõida Eesti lipu all, pole saladus. Ometi Eesti on mereriik. Ma ei julge öelda, et kõik kuus fraktsiooni nii arvavad, aga usutavasti enamik fraktsioone usub, et seda poliitikat on vaja muuta ja siin on vaja teatud erisusi teha. Seegi näitab, et meie poliitiline kultuur on kõvasti muutunud: kaalutakse kõiki ettepanekuid, ükskõik mis fraktsioonist need on tulnud. Kaubalaevade Eesti lipu alla toomine on tõesti hea ja konkreetne näide, aga te küsisite reisilaevade kohta. Jah, fookus on tõesti olnud kaubalaevadele suunatud, aga kogu selles arutelus on ka reisilaevade aspekt laual olnud. Kuidas nende katusorganisatsiooniga läbirääkimised MKM-il lõpevad, selgub lähiajal. Aga vähemalt sellel arutelul, kus mina koos teiste valitsusliikmetega osalesin, pandi see aspekt samamoodi lauale: kui kaubalaevad selle võimaluse saavad, siis ei tohiks reisilaevad kaotajaks jääda. Täpselt nii.

16:58 Esimees Eiki Nestor
Arto Aas, palun!

16:59 Arto Aas
Aitäh, peaminister! Teie üle-eelmine vastus Liina Kersnale pani mind kahtlema, kas te ikka päris täpselt teate, mis asi see ettevõtete tootlikkus on. Kui see teie paljuräägitud tulumaksuvabastus on üks olulisimaid ettevõtete tootlikkuse suurendajaid, siis mida see tegelikult tähendab? Tegelikult peaks see ju tähendama seda, et te ütlete ettevõtjatele: ärge rohkem palka tõstke, meie maksumuudatus annab inimestele nagunii mingid lisaeurod kätte! Nõudke rohkem tulemusi, sisenditele kulutamata! Mida ikkagi peaks see tulumaksuvabastus tootlikkuse seisukohast parandama? Kas olete ikka kindel, et te räägite õigest asjast?

16:59 Peaminister Jüri Ratas
Ärge kahelge! Minu teada te olete lõpetanud Tallinna Tehnikaülikooli avaliku halduse erialal. Mis see tootlikkus siis on? Eks see ole toodang töötaja kohta – nii lihtne see ongi, eks ole. Aga jah, ma arvan tõesti, et üks komponent on loomulikult sissetulek. Kindlasti on! Teine väga oluline komponent on innovatsioon ja tänu innovatsioonile suutlikkus luua uut toodangut. See ei ole ainult ühe lauaga löömine. Veel arvan, et väga olulised on ka tööorganisatsioonid. Siin on eri aspektid, mida tootlikkuse puhul tuleb arvestada.

16:59 Esimees Eiki Nestor
Rohkem Riigikogu liikmetel küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Arupärijate nimel Urmas Kruuse.

16:59 Urmas Kruuse
Austatud Riigikogu esimees! Hea peaminister! Head kolleegid! Ma arvan, et kolleeg Arto Aasa küsimus näitab üsna ilmekalt, kuidas meile meeldib asju nimetada valede nimedega. Kõik kolm asja, mida te nimetasite tootlikkuseks, on hästi ilusti defineeritavad, aga teie kava kohta võiks öelda, et tegemist on sotsiaalprogrammiga – sotsiaalprogrammiga ideoloogilises võtmes. Vaevalt on siin saalis ühtegi inimest, kes on selle vastu, et inimeste sissetulekud võiksid kasvada. Küsimus on selles, mil viisil need kasvavad. Eksperdid on öelnud, et see kõik võib tagada lühiajalise majandusliku edu, aga tootlikkusega selle sidumine on üsna keerukas, kui sellele ei järgne konkreetseid innovaatilisi protsesse.
Aga ma tulin siia pulti, et julgustada teid tootlikkust suurendama. Kui ma küsisin Tori hobusekasvanduse kohta, siis mulle meenus, et hea kolleeg Mihhail Korb sõnas siin saalis millalgi, et tema usaldab maaeluministrit. Mõnes mõttes võib temaga nõus olla, paraku rääkis ta seda mõni aeg tagasi ja minister, keda ta usaldas, enam valitsuses ei ole. Mulle tundub, et teie nii usaldav ei ole – te kahtlete ettepanekutes, mida hea Tarmo Tamm teile valitsusse on esitanud. Mina julgen öelda, et ärge Tarmo Tammes kahelge. Ta jagab maaelu ja on ilmselt teilegi mõned aspektid selgeks teinud.
Mis puutub asjadesse, mille kohta te ütlesite, et peate veel kalkuleerima ja et see on seotud küsimusega, milline töövorm peaks olema ja kes on koostööpartnerid, siis need on tegelikult juba läbi arutatud. Ettevõtlussektor ja kohalikud omavalitsused on oma jah-sõna öelnud.
Aga mulle meenub gümnaasiumiajast üks kirjanduslik väljend, et kui seda metsa ees ei oleks. Mulle tundus, et teie vastustes kõlas alltekstina mõte, kui seda Sven Sesterit seal ees ei oleks, siis oleks Tori

hobusekasvanduse küsimus põhimõtteliselt otsustatud. Ma julgen teile soovitada, et te võiksite koos Sven Sesteri ja Tarmo Tammega selle teemaga tõsisemalt tegelda, sest see oleks väärikas panus nii Eesti kultuurilukku kui ka maaellu. Ma väga loodan, et te olete sama toetav ka oma järgmistes otsustes. Nii et aitäh!

16:59 Esimees Eiki Nestor
Riigikogu liikmed ei soovi enam sõna võtta, aga peaminister soovib. Palun, Jüri Ratas!

16:59 Peaminister Jüri Ratas
Head arupärijad! Hea sõnavõtja! Ei tasu ühte lauset kontekstist välja rebida. Ma rääkisin tootlikkusest, aga ma rääkisin samamoodi innovatsioonist, mida teiegi mainisite palkade kasvust rääkides. See on kindlasti üks komponent. Mis puutub innovatsiooni, siis selles mõttes, kui palju avalik sektor saab innovatsioonile kaasa aidata, on kõige olulisem see meeskond, kes teeb otsuseid, kes suudab koos töötada ega bloki häid algatusi. Ma kinnitan, et praegune valitsuskoalitsioon niisugune meeskond on. Ei maksa siin ühte valitsusliiget, rahandusminister Sven Sesterit välja tuua. Ta on väga tubli rahandusminister, väga oluline valitsusliige, kes kindlasti aitab kaasa väga paljude küsimuste lahendamisel, sh Tori hobusekasvanduse küsimuse lahendamisel. Ei ole tema see, kes hoiab midagi kinni. Ma ei tea, mis tunnetus oli teil valitsuses olles, aga mina ei saa ühegi ministri kohta öelda, et ta hoiab midagi kinni. Ei hoia keegi midagi kinni! Valitsus teeb kollegiaalseid otsuseid ja on praegu võtnud sihiks hoida tootlikkuse suurendamisel tugevat tempot. Aitäh!

16:59 Esimees Eiki Nestor
Lõpetan selle päevakorrapunkti arutelu.

---

3. 16:20 Arupärimine ametiasutuste kolimise kohta (nr 316)

16:58 Esimees Eiki Nestor
Järgmine arupärimine on Riigikogu liikmete Kalle Laaneti, Heidy Purga, Maris Lauri, Liina Kersna, Aivar Sõerdi, Ants Laaneotsa, Urve Tiiduse, Hanno Pevkuri, Jüri Jaansoni ja Arto Aasa esitatud. Arupärijate nimel Arto Aas, palun!

16:58 Arto Aas
Austatud Riigikogu! Meie arupärimine on esitatud juba päris ammu, kindlasti on vahepeal asjad kiiresti arenenud. Arupärimine on üle antud juba tänavu 15. veebruaril. Me andsime selle üle päeval, kui Postimees kirjutas, et sajad ametikohad täituvad asutuste pealinnast maakonnalinnadesse kolimise korral uute inimestega. Riigihalduse ministril Mihhail Korbil on plaan viia pealinnast mujale 25 riigiasutust, muu hulgas on kavas tuua Haridus- ja Teadusministeerium Tartust tagasi Tallinnasse. Sellest lehest võis lugeda, et ministril on visioon, mille kohaselt väga suur hulk riigiametnikke ja riigiasutusi viiakse pealinnast minema. Mõned näited: ligi 150 töötajaga Sotsiaalkindlustusamet peaks kolima Paidesse, EAS peaks kolima Rakverre, Riigi Kinnisvara Aktsiaselts peaks kolima Jõhvi, Maanteeamet Pärnusse. Tervise Arengu Instituut oma 144 töötajaga peaks kolima Haapsallu ja Maa-amet oma 118 töötajaga Tartusse. Ning on veel hulk riigi sihtasutusi ja ametiasutusi, mis tuleb nagu pealinnast mujale kolida.
Vahepeal on toimunud teatud arengud, sellest väga suurejoonelisest visioonist ja Urmas Reinsalu kõlavatest loosungitest ei ole väga palju alles jäänud. Võib-olla parem ongi. Ainuüksi segadus Sisekaitseakadeemia kolimise ümber näitab, et ei maksa üle pingutada – terve mõistus on palju rohkem väärt. Aga igal juhul tahaksime nende arengutega seoses ministrilt vastuseid saada. Arupärimises on neli küsimust. Kui minister paljuks ei pea, siis loeb ta küsimused ise ette – nii on kõige lihtsam. Eks me pärast uurime täiendavate küsimustega, mis on toimunud päris viimastel päevadel. Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor
Arupärimisele vastab riigihalduse minister Mihhail Korb. Palun!

16:58 Riigihalduse minister Mihhail Korb

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Tõesti, arupärimise esitamise ajast on möödunud tükk aega. Pean nentima, et see Postimehe artikkel, millele arupärijad oma arupärimises viitavad, on tehtud kuskil Postimehe tagatoas ja mingit ametlikku seisukohta pole ei riigihalduse minister ega ükski Rahandusministeeriumi töötaja väljendanud. Ütleme niiviisi, et Postimehe kätte sattusid mingid mustandmaterjalid, mida levitati nagu viimast tõde. Mingit plaani ühiskonnas segadust ja paanikat külvata ei olnud, aga läks nagu läks. Sellest sai ulatusliku diskussiooni alus.

Tõesti, aeg on natukene edasi läinud, aga ma ei tahtnud tulla teie ette enne, kui asjas on mingi selgus. Sellepärast venitasin veidi vastuse andmisega, samas vastamise tähtaega ei ole ületatud ja täna vastamine mahub ajaraamidesse.

Nüüd aga lähen küsimuste juurde, vastan hea meelega. Esiteks: "Millised analüüsid on riigiasutuste, riigi sihtasutuste ümberpaigutuste aluseks?" Rahandusministeeriumis valmis 2016. aasta juunis riigi ülesannete analüüs, mis käsitleb ühe punktina asutuste pealinnast väljaviimist. Lisaks on 2017. aasta talvel ja kevadel toimunud valitsuskabineti arutelude tarbeks mõningaid aspekte täpsustatud, sh uuritud eri ministeeriumide seisukohti.

Teine küsimus on, kuidas planeeritakse uutes piirkondades täita teatud oskusi nõudvad ametikohad. Vabariigi Valitsuse plaan on Tallinnast välja viia *ca* 1000 töökohta. Igasse maakonnakeskusesse on kavas üle viia vähemalt 30–50 ametikohta. See ei tundu olevat väga suur arv, nii et emotsionaalses mõttes see väga võimas muudatus justkui ei ole, aga see tagab kindlasti igas maakonnakeskuses võimaluse palgata inimesi spetsialistikohtadele. Ka on olemas ruumid, kus inimesed saaksid tööd teha. Ma märkisin, et see ei ole Tallinna seisukohalt suur arv, samas maakonnakeskusele annab muudatus palju juurde, sest maakondades on ettevõte suur juba siis, kui seal töötab 50–100 inimest. Nii et 50 ametikoha väljaviimine pealinnast mõnda maakonnakeskusesse on päris suur saavutus, ja saavutus ka selles valguses, et maavalitsuste ja kohalike omavalitsuste reformi käigus jäävad päris mitmed tublid spetsialistid tööta. Üks võimalus neile tööd anda on pakkuda kohta just sellises üleviidud asutuses. Samas näitab praktika, et kui asutused kolitakse mujale, siis osa töötajaid jääb ikka oma ametikohale edasi. Neid ei ole aga tavaliselt üle 25–30%.

Kolmas küsimus: "Millal plaanitakse alustada riigiasutuste väljaviimist Tallinnast ja mis on plaani teostamise lõpptähtaeg?" Sidusime oma plaanid tähtajaga 1. märts 2019. Kõik Tallinnast väljaviimised peavad teoks saama järgmise kahe aasta jooksul, st selle tsükli lõpuks, mida silmas pidades valitsus on koalitsioonilepingu sõlminud. Ilmselt esimesed asutused kolitakse mujale juba tänavu. Valitsus on aga kokku leppinud, et järgmise kahe kuu jooksul ministeeriumid teevad täpsema analüüsi ja 31. maiks esitab Rahandusministeerium, kes kureerib kogu tegevust, oma arusaama sellest, mis asutused mis ajagraafiku alusel pealinnast välja viiakse. Pärast 31. maid saab seda plaani tutvustada nii valitsusele kui ka teile ja avalikkusele.

Viimane küsimus: "Artiklist tuleb välja, et teatud maakondadesse, linnadesse ei ole plaanis viia riigiasutusi. Miks on tehtud selline valik?" Ütlen veel kord, et artikkel on tehtud oletuste põhjal. See ei kajasta täpset informatsiooni. Valitsuse tasandil on kokku lepitud, et igasse maakonda viiakse 30–50 töökohta, ja loodan, et need plaanid jäävad paika.

Neli põhiküsimust on vastatud, olen valmis vastama ka lisaküsimustele.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Küsimused. Ants Laaneots, palun!

16:58 Ants Laaneots

Suur tänu, härra eesistuja! Lugupeetud minister! Täna hommikul te olite Eesti Televisioonis, kus teatasite, et kõik maavalitsused likvideeritakse ja nende asemele luuakse igas maakonnas nn riigimajad. Iga riigimaja peaks hakkama täitma kõiki funktsioone, mis maakonnale vajalikud on. Kas te selgitaksite rohkem seda projekti? Milleks ikkagi maavalitsused likvideerida ja riigimajad nende asemel tööle panna? Teine küsimus: kellega need riigimajad saavad mehitatud? Maavalitsuste inimesed tegelikult jäävad ilma tööta, kui pealinna riigiametnikud sinna lähevad. Kuidas teie süsteem seda kõike ette näeb? Ja kas nood riigimajad on riigiasutused või mingid maakondlikud üksused?

16:58 Riigihalduse minister Mihhail Korb

Tänan teid küsimuse eest! Väga õige küsimus, aga need kolm asja ei ole omavahel seotud. Üks asi on 1000 töökohta Tallinnast välja viia ja siin käib jutt, ütleme, ühest ametkonnast. Maavalitsuste likvideerimine on teine projekt, mis seisab ülejäänud kahest eraldi. Maavalitsuste aspektist me räägime niisuguste asutuste kaotamisest, mis praegu täidavad teatud funktsioone. Nende funktsioonide arv on ühelt poolt väike, teiselt poolt suur, aga tegu on konkreetsete funktsioonidega. Nende hulka kuuluvad ühistranspordi korraldamine maakonnas, abielude ja sündide registreerimine, maakonna arenguküsimused ja järelevalve kohalike omavalitsuste üle. Need tegevused jaotatakse riigi ja kohalike omavalitsuste vahel. Ei ole päris õige siduda riigimajade asutamine maavalitsuste kaotamisega, sest riigimajade projekt on täiesti eraldi projekt, mille idee seisneb selles, et maakonnakeskustes luuakse koht, kus kodanik saab riigiga suhelda n-ö läbi ühe akna. Riigimaja mõte on pigem viia kokku kõik asutused, mis maakonnakeskuses asuvad. Näiteks Viljandis asuvad Maanteeameti ning Politsei- ja Piirivalveameti teenindusbüroo, Tööinspektsiooni kontor, Sotsiaalkindlustusameti ja Terviseameti teenindusbüroo. Kõik need asutused on kohapeal esindatud. Mõte on koondada kõik maakonnakeskuses olevad üleriigiliste ametite esindused ühte hoonesse. Jah, mõnes maakonnas on tegu maavalitsuse majaga, mis pärast maavalitsuse likvideerimist muidu ehk tühjaks jääks. Aga idee on selline, et kodanik tuleb ühte majja ja saab kõik oma teenused selles ühes kohas kätte. Kui me aga räägime 1000 töökoha Tallinnast väljaviimisest, siis see on omaette kava, mis ei puuduta neid kahte projekti.

16:58 Esimees Eiki Nestor
Andres Herkel, palun!

16:58 Andres Herkel
Aitäh, härra esimees! Austatud minister! Ma arvan, et idee töökohti maakonnakeskustesse viia on iseenesest õige, aga ma kahtlen, kas seda saab teha niisuguse hoogtööna, nagu seda siin välja reklaamitud on. Aga minu küsimus on maavalitsuste rollide kohta. Kuidas hakkavad need senised rollid jagunema maakonnakeskuste ja pealinna, võib-olla ka Tartu vahel? Üle-eelmisele arupärimisele vastas peaminister nii, et sealt koorus pigem välja, et mitmesugused funktsioonid, olgu tegemist haridusliku järelevalvega või planeerimisküsimustega, pigem liiguvad keskasutustesse ehk ministeeriumidesse. Kas see ei ole mitte täielikus vastuolus selle ideoloogiaga, mida te praegu esindate?

16:58 Riigihalduse minister Mihhail Korb
See on väga õige küsimus. Mis puutub järelevalvefunktsioonidesse, siis seda tööd teevad ministeeriumid päris palju praegugi. Näiteks kontrollivad nad haridus- ja sotsiaalasutuste ning muudegi asutuste tööd. Kindlasti hakkab olema nii, et inimene, kes teostab järelevalvet Võrus või Põlvas asuva asutuse üle, ei tööta Tallinnas või kuskil mujal kaugel. Ka peale reformi jääb piirkondlik dimensioon jõusse. See küsimus oli kabinetis eraldi arutusel ja kõikidel ministritel on selge arusaam, et regionaalpoliitika on väga oluline, ja suuremas osas püütakse ametnikud, kes maavalitsusest liiguvad mõnda ministeeriumi või ametisse, jätta tööle maakonnakeskusse, et nad saaksid seal edasi elada.

16:58 Esimees Eiki Nestor
Liina Kersna, palun!

16:58 Liina Kersna
Suur tänu, hea juhataja! Austatud minister! Te ütlesite, et igasse maakonnakeskusse võiks liikuda 30–50 uut töökohta. Ma küsin täpsemalt Võru maakonna kohta. Milline on visioon, millised töökohad võiksid liikuda Võru kanti?

16:58 Riigihalduse minister Mihhail Korb
Tõesti, 30–50 töökohta on miinimum, mis on valitsuse tasemel kokku lepitud. Ülevaate, millised konkreetsed asutused või konkreetsed ametikohad liiguvad ühte või teise kohta, ma saan teile anda

peale 31. maid, kui kõik ministeeriumid on teinud kokkuvõtte oma haldusala lõikes ja teada andnud, mis maakonnakeskusse mis ametikohad liiguvad. Täna on natuke vara sellest rääkida, veel ei saa konkreetseid asutusi konkreetsete kohtadega siduda. See selgus tuleb paari kuu jooksul.

16:58 Esimees Eiki Nestor
Urve Tiidus, palun!

16:58 Urve Tiidus
Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Minu küsimus on selline pigem maakuulamise küsimus. 1000 valitsussektori töökohta Tallinnast ja osalt võib-olla ka Tartust välja viia – see kindlasti peaks ergutama kohalikke inimesi teie poole pöörduma ja ettepanekuid tegema. Kui palju on maakonnad ja omavalitsused selliseid ettepanekuid teinud, härra minister Korb? Äkki te natuke valgustate mind, kui aktiivsed või mitteaktiivsed kohalikud inimesed sellest vaatevinklist on?

16:58 Riigihalduse minister Mihhail Korb
Aitäh küsimuse eest! Tunnistan, et kohalike omavalitsuste juhid ja teised elanikud on väga aktiivselt teinud ettepanekuid üks või teine asutus ühte või teise kohta üle viia. Olen kõikidel kohtumistel omavalitsusjuhtidega kuulnud arvamusi, mis asutuse võiks kuhugi ära kolida. Näiteks Haapsalus on selliseid ettepanekuid tehtud ning ka Järvamaa kohtumisel paluti päris mitu asutust Paidesse või Tapale üle viia. Igal kohtumisel on välja käidud paar ettepanekut, et tooge üks või teine asutus meie maakonnakeskusse. Ka Lõuna-Eesti maakonnad on väga aktiivsed olnud. Kui te tahate täpsemat arvu teada saada, siis seda ma ei saa teile kohe öelda. Aga kinnitan, et inimesed elavad sellele projektile väga kaasa.

16:58 Esimees Eiki Nestor
Kalle Laanet, palun!

16:58 Kalle Laanet
Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Hea minister! Ma lähen proua Tiiduse küsimusest konkreetsemalt edasi. Kas te olete näiteks mõelnud, et Saare maakonda võiks viia Veeteede Ameti ning võib-olla ka Eesti Mereakadeemia ja TS Laevade peakontori? Mõtlen kõike, mis merega seotud on. Laevaehituse kompetents oleks siis ühte maakonda koondunud. Ma saan aru, et härra Nestor raputab pead – tema tahaks Hiiumaale ka midagi saada, aga räägime praegu Saaremaast. Kuidas te vastate sellele küsimusele?

16:58 Riigihalduse minister Mihhail Korb
Ma vastan sellele küsimusele väga positiivselt: kõik, mis on seotud merega, võib küll olla Saaremaal ja Hiiumaal. Kõnealuse projekti raames kaaluti aga ainult valitsussektori asutuste tulevikku, pidades silmas töökohti, mis asuvad sihtasutuste või ametite haldusalas. Järgneb ka analüüs, missugused riigiettevõtted võiks maakonnakeskustesse viia. Teiegi mainisite üht riigiettevõtet. Me palusime edasiseks analüüsiks pool aastat aega, pärast seda saame mingid järeldused esitada. Kõik need asutused, mida te mainisite, oleks hea viia Tallinnast ära ühte või teise kohta, aga ma kordan, et eelkõige me loodame heale koostööle just ministeeriumidega, kes kureerivad neid valdkondi. Eeskätt nendele langeb kogu asjaomane vastutus, sh rahaline raskus, mis selle projektiga seotud on. Me ei taha kedagi survestada ja teha asju kohustuslikuks, loodame eesmärgi saavutada sõbralikus ja heatahtlikus koostöös. Aga iga asutus, mis on Tallinnast välja viidud, teenib kindlasti regionaalpoliitilisi huve.

16:58 Esimees Eiki Nestor
Arto Aas, palun!

16:58 Arto Aas
Aitäh! Ega me väga konkreetseid vastuseid ei saanud. Tundub, et peame uue arupärimise esitama, siis saate kahe kuu pärast uuesti siia vastama tulla – see survestab teid otsuseid tegema. Praegu on küll seis suuresti sama kui eelmise aasta suve lõpus eelmisel valitsusel. Ma hoiatan teid sõbralikult selle riski

eest, et kui nüüd maavalitsused kiirkorras sulguvad 1. jaanuaril 2018 ja sinna asemele ei teki midagi, siis pigem töökohtade arv regioonides väheneb. Kui teie plaan on viia need 1000 töökohta alles 2019. aasta märtsiks regioonidesse, siis pigem me näeme negatiivset trendi. Aga kuidas te ise hindate: kui ühte 30 000 elanikuga maakonda tekitada 30 töökohta juurde, kui suur see majanduslik mõju on?

16:58 Riigihalduse minister Mihhail Korb
Kui te annate üle uue arupärimise, siis ma tulen hea meelega ka sellele vastama. Mis puutub minu hinnangusse, siis seda on raske praegu anda. 30 000 elanikku *versus* 30 töökohta on suhteline võrdlus. Aga kui nii suures maakonnas on kõige suuremas ettevõttes 80 töökohta, siis Tallinnast ühe niisuguse ettevõtte jagu töökohtade väljaviimine ei tundu sugugi drastiline olevat. Mis puudutab töökohtade kaotamist, siis maavalitsuste reformi käigus me oleme suhelnud päris mitme riigiasutusega, kes on maakondades esindatud, näiteks Eesti Töötukassa ning Politsei- ja Piirivalveametiga. Selgub, et häid kvalifitseeritud spetsialiste on maapiirkondades puudu ja need ametid võtavad hea meelega tööle inimesi, kes soovivad olla riigiteenistuses ja riigi hüvanguks töötada. Tundub, et maal on häid spetsialiste pigem puudu kui ülearu. Usun, et kõik inimesed, kes soovivad maapiirkonnas riigitööd jätkata, leiavad rakendust.

16:58 Esimees Eiki Nestor
Krista Aru, palun!

16:58 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud minister, aitäh vastuste eest! Rahvakultuuri Keskus tahetakse plaanide järgi kolida Viljandisse. Inimesed, kes praegu Rahvakultuuri Keskuses iga päev töötavad, on väga mures, kui hästi on analüüsitud võimalust, et selle keskuse hea töö jätkub ka Viljandis. Ka on nad mures sellepärast, et seda plaani ei ole praegu seal töötavate inimestega arutatud. Alati on kõige lihtsam võita inimesed enda poole, kui asjaosalistega ilusasti kõik läbi räägitakse.

16:58 Riigihalduse minister Mihhail Korb
Tänan teid! Kindlasti on teie välja käidud mõte väga oluline ja väga hea. Aga see ettepanek laekus meile Kultuuriministeeriumist, st konkreetselt Kultuuriministeerium pakkus välja mõtte viia see asutus Tallinnast välja. Ei öeldud konkreetselt, et Viljandisse, aga jah, ilmselt mõeldakse Viljandit. Viljandisse viimist kaalutakse ilmselt ka sel põhjusel, et päris palju kultuuriasutusi on seal juba olemas ja soovitakse nende koostööd edendada. Ma eeldan, et Kultuuriministeerium suhtleb ja räägib nende inimestega ning üritab maandada pingeid, mis sellise kolimisega tekivad. Aga kordan veel, et eeskätt oli see Kultuuriministeeriumi ettepanek. Seda, mis vormis nad oma asju ajavad, mul ei ole õigust kommenteerida.

16:58 Esimees Eiki Nestor
Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, härra minister! Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Sulen läbirääkimised.

---

4. 16:45 Arupärimine sisserände piirarvust mittekinnipidamise kohta (nr 322)

16:58 Esimees Eiki Nestor
Juba olemegi neljanda arupärimise juures, mille on esitanud Jaak Madison, Martin Helme, Henn Põlluaas, Mart Helme, Uno Kaskpeit, Raivo Põldaru ja Arno Sild. Arupärijate nimel Henn Põlluaas, palun!

16:58 Henn Põlluaas
Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Tutvustan EKRE fraktsiooni nimel paari sõnaga siseminister härra Anveltile esitatud arupärimist, mis sai üle antud veebruarikuus. Teemaks on sisserände piirarvust mittekinnipidamine. Statistikast, mille te saatsite vastuseks meie kirjalikule küsimusele, nähtub, et 2016. aastal esmakordselt Eestisse asunud kolmandate riikide kodanike arvu (3828), sisserände piirarvu (1317) ja väljastatud tähtajaliste elamislubade koguarvu (6711) vahel on suur erinevus. Seoses sellega

on meil mitu küsimust. Miks on kehtestatud sisserände piirarv, kui tegelik sisserändajate arv on sellest mitu korda suurem? Miks õppeviisade alusel riiki tulnud inimesed, kes lõpetavad õpingud ning taotlevad elamisluba muul alusel, ei kuulu siserändekvoodi alla? Miks jäävad piirarvu alt välja inimesed, kelle taotlus jäi rahuldamata juba eelmiste aastate kvoodi täitumise tõttu? Kas teie arvates on kooskõlas seadusandja tahtega, et sisserännukvooti ületatakse aastast aastasse viie- kuni kuuekordselt, n-ö erandeid tehes? Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele vastab siseminister Andres Anvelt. Palun!

16:58 Siseminister Andres Anvelt

Hea Riigikogu juhataja! Head arupärijad! Vastan arupärimisele siserände piirarvust kinnipidamise kohta. Teie lahkel loal kannan ette küsimuse ja siis vastan, et teil oleks parem jälgida.
Esimene küsimus: "Milleks on riik kehtestanud sisserände piirarvu, kui tegelik sisserändajate arv on piirmäärast mitu korda suurem?" Sisserände piirarv on kehtestatud välismaalaste seaduses alates selle esimesest redaktsioonist 1993. aastal. Seni ei tohi sisserändajate arv ületada aastas 0,1% Eesti alalisest elanikkonnast. Sisserände piirarvu kehtestab Vabariigi Valitsus, võttes arvesse kohalike omavalitsuste ettepanekuid. Üksikjuhtudel võib Vabariigi Valitsus mõne konkreetse isiku huvides kehtivat sisserände piirarvu ületada, aga vaid järgmise aasta piirarvu arvel. Samal ajal sisserände piirarvu sätestamisega on seadusandja välismaalaste seaduse §-s 115 ette näinud erandid nende välismaalaste suhtes, kes ei kuulu sisserände piirarvu alla ja kelle Eestisse saabumist soodustatakse. Need on näiteks teadlased, õppejõud, üliõpilased, investorid jms. Sõltumata sisserände piirarvust ja nende arvust, kes ei kuulu piirarvu alla, võib välismaalaste Eestis viibimine olla seotud ka sellise konkreetse töökohaga, mida ei ole võimalik täita Eesti elanikest töötajatega. Kui välismaalase Eestis viibimise alus langeb ära ja puudub seaduslik alus tema edasiseks Eestis viibimiseks, peab välismaalane Eestist lahkuma. Pean vajalikuks siinjuures toonitada, et sõltumata sisserände piirarvust sätestab Eesti Vabariigi põhiseaduse § 36 eestlase õiguse asuda Eestisse ning Eesti kodaniku õiguse asuda takistamatult Eestisse. Kui Eesti kodanik ei saa Eestisse tagasi pöörduda ainuüksi seetõttu, et tema kolmanda riigi kodanikust abikaasa vajab elamisluba, kuid sisserände piirarv on täis, siis võib see Eesti kodaniku tagasipöördumist Eestisse takistada. Euroopa Liidu lepingu artiklist 21 tulenevalt ei kuulu Euroopa Liidu kodanikud ja nende perekonnaliikmed sisserände piirarvu alla, kuna vaba liikumine Euroopa Liidu piires on üks Euroopa Liidu lepinguga tagatud põhivabadustest, mis laieneb ka Eesti kodanikele, kui nad liiguvad teistes Euroopa Liidu riikides. Sisserände piirarvu alla ei kuulu ka välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse alusel Eestis kaitse saanud välismaalased ja nende perekonnaliikmed.
Teine küsimus: "Miks õppeviisade alusel riiki tulnud inimesed, kes lõpetavad õpingud ning taotlevad elamisluba muul alusel, ei kuulu sisserännukvoodi alla?" Välismaalased, kellele on antud elamisluba õppimiseks ja kes taotlevad elamisluba muul alusel, on sisserände piirarvu alt välja arvatud välismaalaste seaduse § 115 punkti 11 alusel. Samuti saavad välismaalased piirarvuväliselt elamisloa õppimiseks – selle sätestab välismaalaste seaduse § 115 punkt 4. Välismaalased, kes on Eestis õppinud ja lõpetanud kõrgkooli, on juba teatud määral ühiskonda integreerunud ning ka riik on nende haridusse panustanud. Seetõttu on seadusandja leidnud, et otstarbekas on kasutada nende potentsiaali Eesti majanduse arendamiseks, selle asemel et uusi välismaalasi Eestisse vastu võtta. Räägime siinkohal noortest ja kvalifitseeritud inimestest, kes võivad ühiskonna arendamisel veel kaua oma panust anda. Samasugust lihtsustust, mis võimaldab välismaalasest kõrgkoolilõpetanul jääda riiki tööle või töö eesmärgil riiki tagasi pöörduda, kohaldavad ka paljud teised riigid, näiteks Soome, Austria, Saksamaa, Holland, Prantsusmaa jpt. Lisaks märgin, et Euroopa Komisjoni raportis õpirände direktiivi kohta on jõutud järelduseni, et liikmesriigid võiksid eraldi käsitleda kolmandate riikide üliõpilaste juurdepääsu töökohtadele pärast õpingute lõppemist, kuna see tundub noorte jaoks olevat määrav tegur sihtriigi valimisel ja on ühist huvi pakkuv küsimus olukorras, mida iseloomustab tööealise elanikkonna vähenemine ja kvalifitseeritud töötajate puudus. Konkurentsivõime kava "Eesti 2020" näeb ette, et senisest enam tuleb luua võimalusi ja toetada koostööd riigi, ettevõtjate ja kõrgkoolide vahel erialaselt juhitud ja heal tasemel praktikakorralduseks õpingute ajal, sh pakkuda praktikavõimalusi ka välisüliõpilastele, et soodustada ja toetada talendipoliitikat ning tippspetsialistide Eestisse tööle jäämist pärast õpingute lõppu. Välisüliõpilastele tuleb luua võimalused hakata Eestis tööle valitud erialal. Majandusarengu töögrupi raportis, mis avaldati eelmisel, 2016. aastal, on mitmeid soovitusi, kuidas

saada Eestisse välismaist oskustööjõu. Üks ettepanek oli suurendada Eestis õppivate välismaalaste tööturule kaasatust ning kõrvaldada takistused talentide Eestisse jäämiselt.
Kolmas küsimus: "Miks jäävad sisserände piirarvu alt välja inimesed, kelle taotluse rahuldamine jäi välja juba eelmis(t)e aasta(te) kvoodi täitumise tõttu, mille tulemusel jäävad teatud grupid välismaalased aastast aastasse sisserände piirarvu alt välja?" Need välismaalased, kes jäävad sisserände piirarvu alt välja, on nimetatud välismaalaste seaduses. Kui jooksva aasta sisserände piirarv täitub, siis rohkem elamislubasid piirarvu alla kuuluvatele välismaalastele ei anta. Seega peavad välismaalased, sh tööandjad, ootama uut aastat, kui hakkab kehtima uus sisserände piirarv. Enne 2016. aastat sisserände piirarv täies mahus ei täitunud. Aastal 2016 sai piirarv täis 14. detsembril. Kuna piirarvu täitumine jäi aasta lõppu, pikendas Politsei- ja Piirivalveamet nende inimeste elamislubade menetlemise tähtaega, kellele oli otsustatud elamisluba anda. Need välismaalased said elamisload kätte 2017. aastal, kui kehtis juba uus sisserände piirarv.
Neljas ja viimane küsimus: "Kas Teie arvates on see kooskõlas seadusandja tahtega, et sisserännukvooti ületatakse aastast aastasse viie- kuni kuuekordselt erandite nime all?" Välismaalaste seaduse § 113 lõige 1 sätestab, et Eestisse elama asuvate välismaalaste arv on piiratud sisserände piirarvuga. Sama seaduse §-s 115 on aga loetelu nendest kategooriatest, keda ei arvata sisserände piirarvu alla. Seega on seadusandja kinnitanud nii piirarvu kui ka erandid välismaalaste kohta, kes ei kuulu piirarvu alla. 2017. aastal vastu võetud välismaalaste seaduse muudatustega arvati sisserände piirarvu alt välja lisaks veel info- ja kommunikatsioonitehnoloogia erialasel ametikohal töötavad välismaalased, suurinvestorid ning iduettevõtlusega tegelevad ja iduettevõttes töötavad välismaalased. See on kirjas välismaalaste seaduse § 115 punktides 14, 15, 16 ja 17. Nimetatud erandid on seadusandja teinud Eesti ühiskondlikest ja majandusarengu huvidest lähtudes ning neid rakendatakse vaid kooskõlas kehtiva seadusega. Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor
Küsimused ministrile. Mart Helme, palun!

16:58 Mart Helme
Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud minister! Te toonitasite kogu vastuste vooru vältel, et sisserändajate puhul on üldreeglina tegemist inimestega, kes panustavad või hakkavad panustama – ma pean silmas üliõpilasi – meie majandusse ja lisandväärtust looma. Sellega seoses on mul küsimus. Kas valitsus ei peaks tõsisemalt mõtlema mitte selle peale, kuidas anda sisserändajatele võimalus panustada meie rahvamajandusse, vaid selle peale, kuidas anda meie oma kõrgelt kvalifitseeritud spetsialistidele võimalus töötada Eestis, nii et nad panustavad Eesti, mitte meist rikkamate riikide rahvamajandusse?

16:58 Siseminister Andres Anvelt
Lugupeetud rahvasaadik! See on väga õige küsimus ja ka sellega tegeleb valitsus jooksvalt. Aga elu on näidanud seda, et kui me räägime nii info- ja kommunikatsioonitehnoloogia eriala õppekohtade kui ka seda eriala nõudvate töökohtade täitumusest, siis Eesti spetsialistidest ei jätkuks isegi siis, kui me mitu korda suurendaksime meie ülikoolide läbilaskevõimet. On palju erialasid, mis on kiiresti muutuvas maailmas väga nõutavad, ja neid ametikohti saabki tihtipeale täita ainult paludes talente Eestisse tööle tulla, kas või tähtajaliselt, et aidata Eesti firmadel lisandväärtust juurde toota.

16:58 Esimees Eiki Nestor
Henn Põlluaas, palun!

16:58 Henn Põlluaas
Aitäh! Eelmisel aastal rändas Eestisse sisse ligi 9000 inimest, kusjuures 6000 nendest olid peamiselt Venemaa, Valgevene ja Ukraina investorid ja professorid jne. Samal ajal lahkus Eestist 5800 inimest. Sellise arengutempo juures me jääme varsti vähemusrahvaks omaenda kodumaal. Sisseränne on tehtud nii lihtsaks, et siia võib elama ja tööle tulla kas või turistiviisaga. Teie juhtimise all oleva Siseministeeriumi kodakondsus- ja rändepoliitika osakonna juhataja ütles hiljuti, et me töötamegi selle nimel, et sisseränne suureneks. Kas teie eesmärk on tõesti, et sisseränne üha suureneks ja Eestist lahkuks üha rohkem inimesi ning meie riigi rahvuslik koosseis muutuks jäädavalt?

17:58 Siseminister Andres Anvelt

Aitäh! Väga oluline küsimus. Ka mind huvitab väga, et Eesti rahvusriigi rahvuslik koostis ei muutuks nii, et eestlased jääksid vähemusse. Aga kindlasti on tõsiasi, et üha kasvav majandus nõuab ka siin üha rohkem tublisid töökäsi. Jään selle juurde, et suletud rahvusriik kindlasti ei suuda toota oma kultuuri ja oma inimeste arendamiseks vajalikku lisandväärtust, nii et Eesti rahvusriik jääks püsima. Ma ei oleks nii väga kriitiline. Võtame kas või selle arvu. Te ütlesite, et 2016. aastal saabus Eestisse 9000 inimest. Tegelikult oli see arv 6711 – just selline arv on mul siin paberi peal, näidates, kui palju inimesi Eestisse sisse rändas. Veel tuleb arvestada, et sellesama 5000 seas, mida te nimetasite, on väga palju muulasi ehk inimesi, kes on siin aastaid töötanud, kes on välismaalt pärit ja lõpuks siit lahkunud. Lahkuvate inimeste seas ei ole ainult Eesti kodanikud või Eestis pikaajalise elamisloaga elanud inimesed.

17:58 Aseesimees Enn Eesmaa
Uno Kaskpeit.

17:58 Uno Kaskpeit
Aitäh, härra eesistuja! Härra minister! Te märkisite Eesti kodanike välismaalastest abikaasade suurt arvu. Järelikult see peab ikka väga suur olema, kui vajas siin äramärkimist. Siit minu küsimus: mitu protsenti sisserände piirarvust moodustasid Eesti kodanike välismaalastest abikaasad?

17:58 Siseminister Andres Anvelt
Täpset numbrit ma teile praegu ei ütle, kindlasti me täpsustame seda ja anname siis teile teada. Aga ma võin öelda, et pererände korras on meile tulnud 1513 inimest, mis teeb 22,5% sisserännanutest. See aga ei puuduta ainult Eesti kodanikke, vaid ka neid inimesi, kes on siia tulnud kvoodi alusel või siis kvoodi alt vabastatuna. Kui suur osakaal on Eesti kodanike abikaasadel, seda saab kindlasti täpsustada. Saadan vastuse teile eraldi.

17:58 Aseesimees Enn Eesmaa
Raivo Põldaru.

17:58 Raivo Põldaru
Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud minister! Huvitaval kombel ongi Eesti meedias väga erinevaid andmeid sisserändajate arvu kohta. Ka mina olen tõepoolest kohanud arvu üle 9000 ja nendest umbes 3000 peaks olema need, kes on tagasi tulnud, kes on eestlased. Nii et üle 6000 on ikkagi võõraid. Aga küsimus on selline: kas te teate, kuhu need rohked suurinvestorid on oma raha pannud? Kas on nende valdkondade kohta ka andmeid olemas?

17:58 Siseminister Andres Anvelt
Need andmed on kindlasti olemas. Millistesse projektidesse ja millisel alusel on needsamad suurinvestorid panustanud ja kui palju neid on olnud, selle ülevaate me saame teile eraldi saata, nii palju kui Siseministeeriumis informatsiooni on. Tegelikult aga investeeringute ja muud andmed, kui palju on lisandväärtust Eestisse toodud, on just Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil olemas. Aga kogu selle informatsiooni, mis siseministril ja Siseministeeriumil on, me teile kindlasti edastame.

17:58 Aseesimees Enn Eesmaa
Arno Sild.

17:58 Arno Sild
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Mul on selline küsimus. Kas võrreldes eelmise valitsusega on praegusel valitsusel juba kavandatud või kavandamisel mingeid täiendavaid meetmeid tagasirände soodustamiseks?

17:58 Siseminister Andres Anvelt
Seda küsimust puudutas ka rahvasaadik Helme, kui ma ei eksi – ma võin eksida, sest siin on küsimusi olnud päris palju –, samuti märkis seda peaminister, kui vastas esimesele või teisele arupärimisele. Ma kuulasin seda mobiiltelefonist ega pannud kõiki üksikasju tähele. Aga iseenesest nende meetmetega

tegeldakse. Toon näiteks iduettevõtted ja nendega tegelevad inimesed. Eesti on selles valdkonnas üks tublimaid. Külastasin hiljuti Silicon Valleyt ja kohtusin sealsete eestlastega, keda on sadu. Nad teevad seal tublit tööd, ent mitmed nendest on varem või hiljem valmis Eestisse tagasi tulema.
Kui ma ei eksi, siis pakirobotite liikumist käsitleva eelnõu, mille teie lugupeetud kogu on algatanud ja mida Siseministeerium väga toetab, on ka käivitanud eestlaste idufirma seal kaugel Silicon Valleys. Kui ma ei eksi, siis pani selle asja käima Allan Martinson. Iga seadusandlik algatus, mis lubab innovaatilisi võimalusi Eestis kasutada võrdselt paljude Euroopa riikide ja Ameerika Ühendriikidega, toob tagasi meie tublisid ja andekaid inimesi, kes on siit läinud selleks, et koguda teadmisi ja võib-olla ka kapitali, et seda kõike varem või hiljem Eestis kasutada.

17:58 Aseesimees Enn Eesmaa
Auväärt minister, teile rohkem küsimusi ei ole. Aitäh! Kui on soovi, siis avan läbirääkimised. Seda soovi on. Mart Helme, palun!

17:58 Mart Helme
Lugupeetud eesistuja! Härra minister! Rahvasaadikud! See on väga tõsine teema. See on väga tõsine teema sellepärast, et demograafilised protsessid on pikaajalised ja kumulatiivse iseloomuga. See olukord, milles me oleme praegu, kajastab hetkeseisu. Kui me vaatame sündimuse näitajaid ning projitseerime neid kümne ja kahekümne aasta peale, siis saame vägagi tõese pildi sellest, kuhu me liigume. Kui me vaatame rändenäitajaid samamoodi kumulatiivselt, siis saame hoopis tõesema pildi kui see, kus me oleme hetkel. Ma toon väga lihtsa näite. Kõik me jagame nii palju matemaatikat, et oskame teha järgmise arvutuse: kui meil aastas tuleb endise Nõukogude Liidu territooriumilt umbes 5000 sisserändajat – tulgu nad ükskõik missuguse erandi või kvoodi alusel –, siis kümnega korrutades saame kümne aasta peale 50 000 sisserändajat. See on suurusjärgus Pärnu-taoline linn! Kas me saame endale lubada luksust võtta kümne aasta jooksul vastu Pärnu linna täis muust kultuurist ja muust keeleruumist pärit inimesi Eestisse püsivalt elama? See on tõsine küsimus, see ei ole niisama naljaküsimus.
Me kuulsime vastustest, et meil on vaja kõrgelt haritud spetsialiste. Neid kõrgelt haritud spetsialiste annab meile muu hulgas meie ülikoolisüsteem, kuhu me kutsume igal aastal sadu ja tuhandeid inimesi võõrsilt õppima. Ma õpetasin 14 aastat ühes ülikoolis rahvusvahelisi suhteid, muu hulgas ingliskeelsetes ja venekeelsetes gruppides. Ma võin teile öelda, et sagedasti oli nende üliõpilaste kvalifikatsioon äärmiselt madal. Need inimesed olid tihtipeale peaaegu kirjaoskamatud. Mulle on arusaamatu, kuidas paljud nendest üliõpilastest üldse üliõpilasteks olid saanud. Ainus selgitus on see, et nad maksid ära õppemaksu ja immatrikuleeriti tänu sellele tudengitena. Need üliõpilased kirjutasid niisuguseid kursusetöid, et heal juhul oli tegu *copy-paste* kasutamisega, halval juhul ei olnud isegi seda.
Rääkida sellest, et need tuhanded üliõpilased hakkavad meid kõrgelt haritud spetsialistidena majanduse vallas edasi viima, on lihtsalt nonsenss. See ei vasta tõele. Samal ajal koolitame omaenda rahvuskaaslastest ja oma kaasmaalastest spetsialiste, kes on tihtipeale väga usinad ja tõepoolest väga tublid ning kirjutavad väga häid kursuse- ja lõputöid, aga nad lähevad Eestist ära. Me kulutame raha selleks, et koolitada spetsialiste meist rikkamatele riikidele, nagu Soome näiteks. Veel kord: üks minu oma lastest on Soomes arst ja ma saan temast täiesti aru, sest ta saab seal kordades suuremat palka, kui saaks Eestis. Ta kavatseb küll Eestisse tagasi tulla, aga see on kavatsus. Me ei tea, mis juhtub viie aasta pärast või kümne aasta pärast, sest demograafilised protsessid on pikaajalised.
Nagu öeldud, ei tule suurem osa sisserändajatest meile mitte Euroopa Liidust ega mitte ka pagulastena, immigrantidena kuskilt Kolmandast Maailmast – ehkki ka need protsessid on tähelepanuväärsed ja neid ei tohi vaatluse alt kõrvale jätta –, vaid tuleb endise Nõukogude Liidu territooriumilt. See seab väga tõsise surve alla meid kui selle maa enamusrahvust, aga veel enam eesti keeleruumi teatud Eesti osades. Me näeme Tallinnas, et eesti keeleruum ei ole 25 aasta jooksul, mis Eesti on olnud taasiseseisvunud, mitte kasvanud, vaid paigal tammunud …
Palun aega juurde!

17:58 Aseesimees Enn Eesmaa
Kolm minutit.

17:58 Mart Helme

... või isegi vähikäiku teinud. See on üks kaasnev kahju, mida me kanname rändeprotsesside tõttu. Korduvalt on läbi käinud, et meie kasvav majandus vajab rohkem tööjõudu. Meie kasvav majandus on kasvanud viimastel aastatel protsendi või poolteise protsendi võrra. See ei ole küll niisugune kasvunumber, mis nõuaks massiliselt tööjõudu. Seda enam, et nagu me juba osutasime, suur osa sisserändajatest ei esinda kõrgelt kvalifitseeritud inimesi, kes oleksid valmis ja võimelised tööle hakkama valdkondades, kus meil tõesti on tööjõudu puudu, näiteks IT alal.
Mainiti ka suurinvestoreid. No suurinvestoreid ei tule Eestisse tuhandete kaupa. Hea on, kui neid jätkub kahe käe sõrmedel kokku arvata. Need inimesed loomulikult ei kõiguta siin ei kultuurilist, keelelist ega demograafilist olukorda. Loomulikult on nad teretulnud, loomulikult võiks neid olla rohkem. Aga neid ei ole mõtet näiteks tuua, kui on vaja siin suurte arvude seadust kuidagi illustreerida.
Samuti jääb meil demograafilistest protsessidest rääkides üldreeglina kõrvale innovatsiooni rõhutamine, tööviljakuse kasvu rõhutamine, tööjõu võimaliku ressursi ümberkoolitamine, mis aitaks meil leevendada majanduses tõepoolest teatud valdkondades valitsevat töökäte või ajude defitsiiti. Minu arvates tuleks rääkida rohkem sellest ja tegutseda selle nimel, mitte püüda uut tööjõudu sisse tuua.
Meie erakonna programmis on väga selgelt esile toodud vajadus luua riiklik tagasirändeagentuur, et tuua koju need Eesti inimesed, kes loovad rikkust teiste riikide rahvamajanduses. Tuleb tagasi tuua noored, kes on lõpetanud koolid Soomes, Saksamaal, Suurbritannias või kuskil mujal ja kes, saanud seal hariduse, võiksid tulla oma teadmisi ja oskusi rakendama meie Eesti majanduses. Nad on ikkagi meie rahvuskaaslased, meie kultuuriruumi lahutamatu osa ja tugevdaksid nii meie majanduslikku, rahvuslikku kui kultuurilist kehandit.
Need on meie arvates teemad, mis selles kontekstis püstituvad. Me täname ministrit vastuste eest, aga me arvame, et nii Siseministeeriumil, valitsusel kui ka Riigikogul on sel teemal väga palju, mille üle arutleda, ja väga palju praktilisi samme, mida astuda. Aitäh!

17:58 Aseesimees Enn Eesmaa
Rohkem kõnesoove ei ole ja ka minister ei soovi lõppsõnaga esineda. Lõpetame vastamise neljandale arupärimisele.

---

5. 17:12 Arupärimine alkoholiaktsiisi täiendava tõusu võimaliku tühistamise mõju kohta riigieelarvele (nr 319)

17:58 Aseesimees Enn Eesmaa
Järgmine punkt on Riigikogu liikmete Aivar Sõerdi, Arto Aasa, Urve Tiiduse, Taavi Rõivase, Hanno Pevkuri, Kalle Pallingu, Remo Holsmeri, Toomas Kivimägi, Jüri Jaansoni ja Deniss Boroditši 20. veebruaril esitatud arupärimine alkoholiaktsiisi täiendava tõusu võimaliku tühistamise mõju kohta riigieelarvele. See kannab numbrit 319. Arupärijate nimel Aivar Sõerd, palun!

17:58 Aivar Sõerd
Austatud juhataja! Austatud minister! Head kolleegid! Kõnesolev arupärimine on tehtud seoses sellega, et õiguskantsler Ülle Madise avaldas 17. veebruaril seisukoha, et alkoholiaktsiisi täiendav tõus on põhiseadusega vastuolus, kuna sellega on rikutud õiguspärase ootuse põhimõtet. Õiguskantsleri arvates tuleb eelmise aasta lõpus vastu võetud tulumaksuseaduse, sotsiaalmaksuseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus kooskõlla viia Eesti Vabariigi põhiseadusega. Riigikogul oli võimalik algatada 20 päeva jooksul seadusmuudatus, et põhiseadusvastane olukord lahendada. Riigikogu seda ei teinud. Õiguskantsleril oli õigus pöörduda sellisel juhtumil Riigikohtusse ja on teada, et ta ongi seda teinud. Kui alkoholiaktsiisi täiendavad tõusud peaks eelseisvas kohtumenetluses tühistatama, siis tõusetub paratamatult ka küsimus riigieelarvest. Loomulikult ei ole kohtuotsus ette teada, aga loodame, et see langetatakse kiiresti, enne seda, kui need aktsiisitõusud 1. juulil jõustuvad.
Valitsusliit avaldas eelmise aasta novembris kokku lepitud majandus- ja maksupoliitika programmi eelarvelised muudatused ja nendest selgus, et aastateks 2017 ja 2018 on eelarves ette nähtud lisakulusid vastavalt 48 ja 237 miljonit eurot. Nende kulude katteks olid ette nähtud maksupoliitilised

meetmed ja üks kaalukas meede oligi seesama lahja alkoholi aktsiisi täiendav tõstmine. Selle mõjul pidi riigieelarvesse laekuma maksutulu lisaks tänavu 25 miljonit eurot ja järgmisel aastal 58 miljonit eurot. Siit ka meie küsimused.
Kui riik võtab täiendavaid kulukohustusi, siis on rahandusministri esmane ülesanne öelda, millistest allikatest need kaetakse. Küsime, milliste maksupoliitiliste meetmetega näeb rahandusminister ette täiendavate kulude katmist, et asendada alkoholiaktsiisi tõusust saadavad 25 ja 58 miljonit eurot, kui need summad jäävad laekumata. Küsimusi on ka teiste eelarvepoliitika mõjude tabelis toodud artiklite kohta. Üks nendest on sellesama alkoholiaktsiisi tõusu edasilükkamisega saadav täiendav tulu 2018. aasta eelarvesse. See summa on ka päris suur, 27 miljonit eurot. Küsimus on, kas see mõjutab ka seda artiklit, kui kohus aktsiisitõusud tühistab.
Lisaks on selgunud, et eelarvepoliitiliste meetmete tulude-kulude tabelis on mõned kululiigid alahinnatud. Näiteks maksuvaba tulu suurendamise mõju oli algul hinnatud 139 miljonile eurole, aga hiljem esitati rahanduskomisjonile analüüs, mille kohaselt see kulu on hoopis suurem: 147 miljonit eurot. Valitsusliit on tegelenud sellega, et on osa oma varasemaid plaane tagasi võtnud ja need uuel kujul käiku andnud. Näiteks võib tuua automaksu, mida peab küll nimetama keskkonnahoiu lõivuks, kuigi ei keskkonna ega lõivuga pole siin mingit pistmist. Oli ka esialgne plaan maksustada sõidukite müügil iga omanikuvahetus, aga uus versioon näeb selle ette uute sõidukite esmaregistreerimisel ja vanemate sõidukite esimesel vahetusel. Siitki tuleb eelarvepoliitiline mõju. Veel küsime selle kohta, et valitsusel on hästi palju maksukavasid, kuidas nendega lood on. Ja muidugi tuleb lõpuks küsida, kas valitsusliit on valmis loobuma mõnest koalitsioonileppes kirja pandud suurejoonelisest lubadusest. Aitäh!

17:58 Aseesimees Enn Eesmaa

Selle arupärimise adressaat on Eesti Vabariigi rahandusminister Sven Sester. Istungi juhatajal on ettepanek, et minister loeb ette ka konkreetse küsimuse, sest meid jälgitakse ka nende vahendite kaudu, kus ei ole trükitud teksti ees. Palun!

17:58 Rahandusminister Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Loomulikult teen ma sissejuhatuse ja enne igale küsimusele vastamist loen ette ka küsimuse. Asjad peavad olema arusaadavad kõigile osapooltele.
Lugupeetud arupärijad! Kõigepealt vastan teie küsimustele, mis tulenevad õiguskantsleri 17. veebruaril avaldatud hinnangust, et alkoholiaktsiisi täiendavad tõusud on põhiseadusega vastuolus. Enne seda annan ülevaate arengutest, mis on toimunud peale õiguskantsleri hinnangu avaldamist, ning olulisematest põhjustest, miks ei ole valitsus nõustunud õiguskantsleri ettepanekuga. Esiteks, alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seadus sisaldab reservatsiooni aktsiisimäärade muutmiseks. Selle seaduse § 85^{12} alusel võivad aktsiisimäärad muutuda enne nende jõustumist. Nimetatud paragrahvi alusel ei tohiks ettevõtjal tekkida õiguspärast ootust, et määrad jäävad algselt kavandatud suuruses püsima. Teiseks, seisukoht, et varem kehtinud maksuredelit pole võimalik muuta isegi piisavat etteteatamistähtaega arvestades, piirab oluliselt Riigikogu ehk siis teie finantspädevust ja pole kooskõlas demokraatia põhimõtetega. Uuel valitsusel ja sellest tulenevalt ka Riigikogul on siiski õigus varasemaid otsuseid muuta. 19. detsembril 2016 vastu võetud seadusmuudatus ei ole üks ühele võrreldav keskkonnaõiguse tasude kohtulahendiga. Sellel võin ma eraldi pärast peatuda, kui te soovite. Õiguskantsler pöördus selles küsimuses 16. märtsil Riigikohtusse, kus tuleb muu hulgas kujundada seisukoht, kas avalik huvi ehk siis rahva tervise parem kaitse alkoholi tarbimise vähendamisega kaalub üles ettevõtjate õiguspärased ootused. Alkoholipoliitika rohelises raamatus sõnastatud eesmärk vähendada alkoholi tarbimist püsivalt alla 8 liitri elaniku kohta on teada ka ettevõtjatele, kes olid kaasatud alkoholipoliitika väljatöötamise töörühma.
Nüüd aga vastan konkreetselt teie küsimustele. Esimene küsimus: "Rahandusministri kohustus on öelda, et juhul kui riik võtab täiendavalt rahalisi kulukohustusi, siis millistest rahalistest allikatest need täiendavad kulud kaetakse. Milliste maksupoliitiliste meetmetega näeb rahandusminister ette täiendavate kulude katmist, et asendada täiendava alkoholiaktsiisi tühistamisel riigieelarvesse 2017. ja 2018. aastal laekumata jäävad 25 ja 58 miljonit eurot?" Riik võtab täiendavaid rahalisi kohustusi vastutustundlikult ning lähtudes riigieelarve baasseaduses sätestatud eelarve tasakaalu nõudest. Praegu arvestab valitsus 2017. ja 2018. aastaks plaanitud täiendavate alkoholi aktsiisimäärade tõusudega. Kui see on Riigikohtu otsusest tulenevalt tarvilik, vaatab valitsus maksupoliitilised meetmed

ning muud katteallikad üle tavapärase eelarve ja riigi eelarvestrateegia koostamise protsessi raames ning hoiab edaspidigi kinni konservatiivsetest ja eelarvereeglitele vastavatest fiskaalpoliitika põhimõtetest.
Teine küsimus: "Valitsusliidu eelarvepoliitiliste mõjude tabelis on ette nähtud täiendav laekumine 2018. aasta eelarvesse seoses alkoholiaktsiisi tõusu edasilükkamisega veebruari. Sellest meetmest saadav täiendav tulu on kavandatud 27 miljonit eurot. Juhul kui täiendavad aktsiisitõusud tühistatakse, kas siis ka see summa tuleb mõjude tabelist kustutada või tuleks seda vähendada?" Valitsusliidu eelarvepoliitika mõjude tabelis on toodud täiendav laekumine 2018. aasta eelarvesse 27 miljonit eurot seoses alkoholiaktsiisi tõusu edasilükkamisega. Juba enne koalitsioonilepingu sõlmimist oli varasemate valitsuste poolt seadusega määratud alkoholiaktsiisi tõus 10% võrra alates 1. jaanuarist 2018. Igale aktsiisimäärade tõusule eelneb madalama aktsiisimääraga toodete lattu varumine. Viimaste aastate praktika näitab, et varutakse peamiselt kanget alkoholi. Oleme prognoosinud, et varutav kogus vastab kolme kuu keskmisele kange alkoholi deklareerimise kogusele. Senise praktika järgi õlut enne aktsiisimäärade tõuse eriti varuks hangitud ei ole. Varud on võrdunud umbes poole kuu deklareeritavate kogustega. Täiendavate õlle aktsiisimäärade tõusu eel varumine kindlasti hoogustub.
Kolmas küsimus: "Valitsusliidu eelarvepoliitiliste mõjude tabelis on ka teisi muudatusi lisaks alkoholiaktsiisile. Nii on Rahandusministeerium juba teada andnud, et maksuvaba tulu reformi mõju 139 miljonit eurot on alahinnatud ja kulu on suurem. 12.12.2016 rahanduskomisjonile esitatud analüüsist selgus, et maksuvaba tulu reformi kulu on suurem, uus hinnang on 147 miljonit eurot. Samuti on igati positiivne, et valitsusliit on järjest taganemas varem väljakuulutatud maksupoliitilistest rumalustest. Viimane näide on loobumine automaksust igakordse omanikuvahetuse korral. Küsime, kas Riigikogul oleks võimalik näha uuendatud ja ajakohastatud mõjude tabelit?" Kõik valitsusliidu eelarvepoliitika mõjude tabelis kajastatud muudatuste numbrilised mõjuhinnangud, mis on seaduse kujul vastu võetud, sisalduvad asjaomaste seaduste seletuskirjades. See on nende kohta viimane avaldatud ametlik informatsioon. Igas Rahandusministeeriumi majandusprognoosis hinnatakse jõustatud meetmete mõju üle vastavalt hetke parimale teadmisele ja muutunud makromajandusnäitajate prognoosile. Rahandusministeeriumi 2017. aasta kevadine majandusprognoos avaldatakse aprilli esimesel poolel. Muudatused, mis seadussätetena veel vastu võetud pole, tuuakse välja koos mõjuhinnangutega riigi eelarvestrateegias 2018–2021.
Neljas küsimus: "Kas eelarvepoliitiliste mõjude tabelis kulude katteallikatena märgitud mitmete tuluallikate äralangemisel on valitsusliidul lisaks seni kavandatud mootorsõidukimaksule, magustatud jookide maksule, panditulumaksule, pakendiaktsiisile ja pangamaksule tekkinud plaane veel mõne uue maksu sisseviimiseks?" Valitsus ei ole teinud otsuseid, mis muudaksid olulisel määral koalitsioonilepingus kokkulepitud maksupoliitilisi valikuid. Kokkulepitud eelnõud on töös ja jõuavad ka Riigikokku. Valitsuse eesmärk on pöörata suuremat tähelepanu tööjõumaksude alandamisele. Tööjõumaksude alandamisega kandub maksukoormus tarbimisele, pahedele ja keskkonnale. Meie eesmärk on jätta madalat ja keskmist palka saavatele inimestele nende palgatulust rohkem raha kätte.
Viies küsimus: "Kas valitsusliit on valmis loobuma ka mõnes koalitsioonileppes ette nähtud kulusid suurendavast lubadusest, selleks et mitte võtta riigile üle jõu käivaid kohustusi?" Valitsusel ei ole plaanis võtta riigile üle jõu käivaid kohustusi. Aitäh teile!

17:58 Aseesimees Enn Eesmaa
Esimese küsimuse ministrile esitab Aivar Sõerd.

17:58 Aivar Sõerd
Aitäh, austatud juhataja! Austatud minister, tänan vastuste eest! Aga ma ikkagi tahaksin mõnda asja täpsustada. Kõigepealt seda, et nagu ma aru sain, valitsusel ei ole plaani puhuks, kui kohtust tuleb valitsusliidule mittesobiv otsus. Plaani pole! Aga kui te koostate praegu riigi eelarvestrateegiat, siis kas selles ei peaks olema mingisugune riskistsenaarium, nii nagu see tavaliselt seal on? Mis saab, kui kohus tühistab lahja alkoholi aktsiisimäärde tõusud ja eelarvest kaob ära suur tuluallikas?

17:58 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh, hea küsija! Hakkan kaugelt pihta. Kõigepealt, kas lahja alkoholi aktsiisimäära peaks ennaktempos tõstma või mitte? Minu arvates on see kindlasti arutelu teema, aga ma saan aru, et Riigikogu võttis selles küsimuses seisukoha, kui ta eelmine aasta selle jõustas. Minu arusaamise kohaselt on Riigikogu

nentinud, et kui seda ennaktempos tõusu ei oleks, siis alkohol, eriti just lahja alkohol, muutuks aja jooksul inimese jaoks odavamaks, sest meie sissetulekud kasvavad. Seda esiteks.
Nüüd, teie küsimuse põhisisu oli, kas riigi eelarvestrateegia läbirääkimistel ei peaks arutama võimalikke riskistsenaariume. Te olete ka ise rahandusminister olnud ja kindlasti mäletate – sellest ei ole ju väga palju aega möödas, umbes kümme aastat –, mis vahe on riigieelarvel ja riigi eelarvestrateegial. Riigieelarves võetakse aluseks kõik tulud ja kõik kulud, mis on seadusega sätestatud. Riigieelarves ei saa seada selliseid eesmärke, mille põhisuund ei ole paigas. Riigi eelarvestrateegias, mis koostatakse neljaks aastaks, võetakse aluseks kõik poliitilised suunad. Kui valitsus näeb lähiaastatel mingit liikumist – oletame, et maksupoliitilist liikumist ükskõik kumba pidi –, aga sellekohast eelnõu pole veel olemas, siis strateegias võetakse see juba arvesse, eeldades, et see on poliitiline suund. Siis sa võtad selle ühel hetkel pildile.
Aga ma kinnitan teile: tõsilugu, praegu ei ole ühtegi põhjust võtta aluseks mingit teist stsenaariumi, sest valitsus ja ka Riigikogu on arvamusel, et Riigikogu on pädev langetama otsuseid alkoholiaktsiisi kohta. Enamgi veel, on võetud arvesse kuue kuu reeglit. Detsembris otsustatud muudatus ei kehtestata mitte 1. jaanuarist, vaid 1. juulist. Selles mõttes peaks kõik olema õiguspärane. Riigikogul peaks olema õigus võtta vastu sääraseid otsuseid. Ega keegi ei tea, milline tuleb Riigikohtu otsus. Tõsilugu, Riigikohtu otsus võib tulla selline, et too nn maksuredel ei ole õiguslik ja otsus tuleb ära muuta. See otsus peaks teoreetiliselt saabuma, nagu te ise ka teate, enne 1. juulit ning siis on võimalik riigieelarves teha vajalikud korrektuurid, et seadus oleks vastavuses baasseadusest tulenevate nõuetega. Ma vastasin pikalt, aga püüdsin selgitada kõiki aspekte.

17:58 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Maris Lauri!

17:58 Maris Lauri
Tänan, hea istungi juhataja! Hea minister! Te ütlesite, et teie eesmärk on alandada tööjõumakse ja maksustada rohkem kahjulikku tarbimist. Selle taustal ma küsin, kumma eesmärgi alla käib pangamaksu kehtestamine. Kas pangateenuste tarbimine on kahjulik või see mõjub kuidagi eriti soodsalt tööjõumakse alandavalt?

17:58 Rahandusminister Sven Sester
Me kaldume nüüd küsimustes-vastustes veidi laiemale pinnale, aga mul ei ole midagi selle vastu. Mulle meeldib vestelda kõikidel teemadel, mis puudutavad riigi maksundust, riigieelarvet ja majanduspoliitilisi otsuseid, nii et mingit küsimust ei ole. Ma enne ütlesin, et me ei räägi ainult pahedest, me räägime erinevatest nüanssidest, mis puudutavad pahesid, aga ka keskkonda ja tarbimist. Need on erinevad kontekstid, mis mängivad oma rolli ka tööga seonduvate maksude alandamisel ja maksuneutraalsuse seisukohast. Need on erinevad maksuliigid, mida käsitledes me oleme vaadanud üht ja teist suunda just sihiga, et tööjõumaksud alaneks. Kindlasti pole õige öelda, et pangandusega seonduv on pahe – seda kindlasti mitte.

17:58 Aseesimees Enn Eesmaa
Jüri Jaanson.

17:58 Jüri Jaanson
Suur tänu, austatud juhataja! Hea minister! Ma esitan natuke üldisemat laadi küsimuse. Õiguskantsleri institutsioon on teadupärast loodud selleks, et muu hulgas põhiseaduslikkuse järelevalvet süvendatult läbi viia ja arendada. Sellega nad tegelevadki väga põhjalikult. Kui õiguskantsler tuleb välja väitega, et ettevõtjate kohtlemisel on tegu põhiseaduse riivega, siis ma usun, et selle taga on väga tõsised põhjused. Kui kindel te olete, et Riigikohtult võib tulla õiguskantsleri arvamust mittetoetav otsus? Ja milline võiks olla risk, kui tema arvamust toetatakse?

17:58 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh teile, hea küsimus! Ma ei kahtlegi selles, et õiguskantsleri arvamusavaldused on tõsised. Loomulikult on! Kuid need kindlasti ei ole lõplikud. Muidu ei olekski kohut vaja, siis olekski

õiguskantsleri arvamus lõplik arvamus. Selles mõttes ma toetan kahel käel seisukohta, et kohtusüsteem tagab parima õiguspraktika. Võib-olla eksib Riigikogu, võib-olla eksib õiguskantsler. Vaadakem aja jooksul õiguskantslerite poolt lauale tõstetud ettepanekuid erinevatel teemadel, alates nn kahe tooli seadusest, mille tõstis üles Allar Jõks! Oli vist tema, aga ma võin eksida. Samas on õiguskantslerid eri seaduste kohta esitanud ka vastandlikke seisukohti ja osa nendest ei ole kohus heaks kiitnud. Aga kindlasti on kohus see lõplik instants, kes ütleb, kas on tegemist Riigikogu õige otsusega või mitte. Ma arvan, et seda ootame nii teie kui mina.
Te küsite, mis annab valitsusele kindlust või mis on need aspektid, mis võiksid suurendada Riigikogu poolt vaadatuna tõenäosust, et on tegutsetud õigesti. Valitsuselt küsiti samamoodi arvamust muudatuse kohta ja valitsus andis Riigikogule teada, et tema poolt vaadatuna tundub, et asi on põhiseadusega kooskõlas. Toon mõned argumendid välja.
Kõigepealt see pika nimega alkoholi-, tubaka- jne seadus. See seadus sisaldab reservatsioone aktsiisimäärade muutmiseks. Seesama § 85^{12} sätestab erikorra, mille alusel on võimalik muuta teatud perioodiks legislatiivselt paika pandud aktsiisimäärasid ilma, et sellega rikutaks õiguspärase ootuse põhimõtet. See tagab ühelt poolt kooskõla demokraatia põhimõttega, mille kohaselt õigusnormid ei tohi ülemäära piirata tulevasi muudatusi seadusandja varasemate valikute tõttu. Teiselt poolt aga saavad kodanikud oma elu kujundada, arvestades seadusklauslit, mille kohaselt võib täiendav aktsiisitõus aset leida, kui Vabariigi Valitsus on Riigikogule esitanud korralikule analüüsile toetuva ettepaneku. See on üks näide.
Küsimus on selles, kas varem kehtestatud maksuredelit on võimalik muuta või mitte. Õiguskantsleri seisukoht on, et maksuredelit pole võimalik muuta, isegi mitte piisavalt vara ette teatades. Siiamaani on nii Vabariigi Valitsus kui ka Riigikogu olnud seisukohal, et see piirab oluliselt Riigikogu finantspädevust ja pole kooskõlas demokraatia põhimõtetega. Rõhutan: isegi piisava etteteatamisaja korral ei tohi muuta! Tinglikult öeldes: üks valitsus võtab kätte ja paneb kümneks aastaks maksuredeli paika ning adjöö, rohkem pole võimalik sellega tegeleda. Tundub ebaloogiline olevat! Uut korda ei taheta ju kehtestada mitte järgmine päev, vaid kuue kuu pärast. Ilusasti kuue kuu reegel on arvestatud. See on teine näide. On ka viidatud keskkonnatasude seadusele, mille suhtes õiguskantsler kunagi seisukoha võttis ja mille puhul Riigikohus leidis, et seadus ei ole õige. Me oleme seisukohal, et n-ö aktsiisiseadused ja keskkonnatasu seadus ei ole üksüheselt võrreldavad. Õiguskantsler on neid kaasusi võrrelnud ja leidnud, et need on erinevad. Eelkõige on erinevus selles, et tegu on erinevate ettevõtetega, kelle õiguspärast ootust riivatakse. Kaevandamine on kõvasti ressursimahukam ettevõtlusvaldkond kui alkoholi tootmine ja müümine. Kaevandamisload ja vee erikasutuse load on tähtajalised, nende taotlemine tugineb ette kindlaksmääratud tasumääradele ja need on märksa suurema tähtsusega. Nii ongi määrade muutmisel õiguspärase ootuse riive palju tugevam. Nii et kindlasti ei saa neid kaasusi üksüheselt siduda.
Mängus on veel mitmeid tegureid, mille põhjal arvatakse, et Riigikogu ja valitsuse positsioon on legitiimne ja põhjendatud. Aga loomulikult, Riigikohtul on lõpliku otsuse õigus, tema kaalub kõiki argumente. Meie ei saa Riigikohtule midagi ette öelda. Me saame oma positsioone kaitsta, me saame selgitada, millest tuginevalt me arvame nii. Riigikohus langetab lõpuks otsuse.
Ma ütlen veel kord, mis on kindlasti oluline. Miks näiteks kange alkoholi aktsiisi täiendavat tõusu ei planeerita? Sest kange alkohol ei odavne aja jooksul, lahja alkohol aga odavneb. Te ehk küsite, miks see nii on. Põhjus on väga lihtne: kui tõsta kange alkoholi aktsiisi 10%, siis lõpptoote hind praktiliselt kallineb 7%. Kui lahja alkoholi aktsiisi tõsta 10%, siis lõpptoote hind kallineb ainult 2%. Nii et aja jooksul muutub lahja alkohol suhteliselt odavamaks. Rohelised raamatud ja kõik targad tervisespetsialistid aga ütlevad: alkohol ei tohiks odavneda.

17:58 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Krista Aru!

17:58 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Küsimusele vastates te rõhutasite mitu korda, et Rahandusministeerium jälgib eelarvet silmas pidades ja ka strateegilisi plaane tehes väga hoolega mitmeid mõjutegureid. Missuguseks te hindate praegu piiriülese kaubanduse mõju meie maksulaekumisele? Neid hinnanguid on ka varem antud, aga kas tänaseks päevaks on teile midagi selgem, nii et selle põhjal oleks võimalik teha ka mingeid korrektiive?

17:59 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh, väga hea küsimus! Jaa, loomulikult, iga kuu me saame maksulaekumiste ülevaate ja me kogu aeg jälgime seda seisu. Ma olen seda varem ka öelnud ja siin pole midagi varjata. Me väga tähelepanelikult jälgime neid arve. Oleme arvestanud sellega, et aktsiiside tõusmise korral ühelt poolt elavneb piirikaubandus, aga teiselt poolt ilmneb efekt tervisekäitumisele. Ma võin teile kinnitada, et loomulikult huvigrupid on püüdnud praktiliselt iga kuu meid venda, et aktsiis ei laeku, kaup ostetakse mujalt riikidest, peaasjalikult Lätist, ja Eesti riik ei saa midagi. See on kuust kuusse ja me seisame hinnangu ees väited *versus* faktid. Hästi raske on diskuteerida, kui sinul on faktid, teisel osapoolel hinnangud. Püüa neid hinnanguid siis ümber lükata! Siis paned konkreetsed numbrid lauale ja diskuteerid.
Parim näide on eelmise aasta kokkuvõtlikud andmed, mille vastu keegi ei saa midagi öelda. Reaalselt laekus aktsiise 101% või 102% eeldatust. See on reaalsus! Loomulikult me oleme oma arvestustes elastsed, me teame, et piirikaubandusel on alati oma roll. Küsimus on, kas riik peab tegema otsuseid piirikaubandusest lähtuvalt? Kas Soome riik teeb oma otsuseid lähtuvalt sellest, et Lappeenranna inimesed käivad aeg-ajalt Venemaal midagi ostmas ja Helsingi inimesed käivad Eestis? Soomel on oma kindlaksmääratud alkoholipoliitika ja samamoodi on ka Eestil. See suurusjärk, et piirikaubandus moodustab 5–6%, on meile teada. See on täiesti legaalne ja meie plaanides arvestatud.

17:59 Aseesimees Enn Eesmaa
Aitäh, austatud minister. Teile praegu rohkem küsimusi ei ole.

17:59 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh teile võimaluse eest siin esineda!

17:59 Aseesimees Enn Eesmaa
Avan läbirääkimised. Aivar Sõerd.

17:59 Aivar Sõerd
Austatud juhataja! Austatud minister! Head kolleegid! Arupärijad muidugi tahtsid kuulda, milline plaan on valitsusel juhuks, kui Riigikohtust tuleb tagasilöök, aga nagu ministri vastustest selgus, sellist plaani pole. Lastakse asjadel minna nii, nagu nad lähevad. Riskijuhtumiks tegevuskava pole.
Aga millest ma tahtsin rääkida? Minister rõhutas, et kõik koalitsioonileppes ette nähtud kulud on riigile jõukohased. Aga kui me vaatame eelmise aasta lõpus avalikustatud valitsusliidu programmi eelarvemuudatuste tabelit, siis on näha, et tulude poole peal on toimunud hõrenemine, aga kulud on osutunud suuremaks, kui eeldatud. Ma ei ole nõus, et koalitsioonileppes ette nähtud kulud on riigile jõukohased. Kui need on riigile jõukohased, miks te siis tulite täna rahanduskomisjoni tutvustama plaani riigieelarve seaduse muutmiseks? Sellest võib üksüheselt järeldada, et põhiliselt soovitakse riigieelarve seadust muuta seepärast, et on plaan taganeda alates 2014. aastast kehtivast eelarve tasakaalu reeglist.
Head kolleegid! Teatavasti kehtiv seadus nõuab, et eelarve koostatakse vähemalt struktuurses tasakaalus olevana. Nüüd on valitsusliit välja tulnud plaaniga, mida täna ka rahanduskomisjonis tutvustati: seda tasakaalureeglit kavatsetakse ignoreerida ja kehtestada varasemate struktuursete ülejääkide arvel, mis meil teatavasti on olnud, juba järgmiste aastate eelarveid struktuurselt defitsiidis olevana. Kui need kulud, mis teil on plaanis, on kõik riigile jõukohased, miks siis on vaja eelarve puudujääki kavandada? Miks on vaja hakata elama tulevaste eelarvete, tulevaste aastate tulude arvel? Siin on vastuolu.
Aga kokku võttes tänan ministrit nende vastuste eest! Loomulikult me jääme ootama eelarvestrateegiat. See on kohe tulemas ja me saame sealt ka palju vastuseid. See arupärimine sai esitatud paar kuud tagasi, nüüd on jäänud ainult nädalapäevad, kui me saame riigi eelarvestrateegia ja ka peatselt avalikustatava prognoosi näol tervikliku ülevaate riigi rahalisest seisust. Aitäh!

17:59 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Maris Lauri!

17:59 Maris Lauri

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Hea minister! Ega mul väga palju ei ole öelda lisaks sellele, mida kolleeg Aivar just rääkis. Võtan lihtsalt veidi ministri vastuseid kokku. Esiteks olin natuke pettunud, kui ta alguses minu küsimusele vastates ütles, et talle meeldib rääkida ja seletada, aga tegelikult ta minu küsimusele ei vastanud. Ma ei saanudki aru, mille jaoks pangamaksu kehtestama hakatakse, mis pahe see on, mille vastu sellega võideldakse. Aga hea küll, see selleks. Ma olen ka täiesti nõus, et eks rahandusministril tulebki valitsusliikmena loota, et ehk Riigikohus leiab, et õiguskantsleril ei ole õigus. Samas on natuke hirmutav kuulda, et ilmselgelt riskiplaani ei ole. Ma olen päris kaua erasektoris töötanud ja ma tean ka seda, et tegelikult peavad olema riskiplaanid. Ja ma tean sedagi, et ka rahandusministril peavad olema riskiplaanid juhuks, kui asjad ei lähe täpselt nii, nagu on planeeritud. Paraku tundub, et praegu neid riskiplaane ei ole. Paha lugu!
Samuti teeb mind väga ärevaks see, et ilmselgelt on plaan rikkuda eelarve tasakaalu. Ja selleks, et seda tehes mitte seadust rikkuda, hakkame seadusi ümber kirjutama. Seda sammu ei ole vaja! Sellele on osutanud ka Eesti Pank, sellele on osutanud eelarvenõukogu. Eesti majandus ei vaja täiendavat stimuleerimist. Lisaraha n-ö juurdepanemine väga suurtes mahtudes võib tegelikult majanduses probleeme põhjustada. Eesti Pank tuli eelmisel nädalal välja seisukohavõtuga, mis oli keskpanga kohta küllaltki karmisõnaline, aga üldkokkuvõttes veel suhteliselt leebe. Aga siiski ta oli karmisõnaline selles osas, nagu ta on tavaliselt olnud. Laenu võib võtta, laen iseenesest ei ole halb, aga alati tuleb arvestada, et laen tuleb tagasi maksta. Eelarve võib olla puudujäägis. Aga kui me võtame laenu, siis eelarve ongi puudujäägis ja laen tuleb tagasi maksta. Praegune valitsus ilmselgelt tahab elada põhimõttel, et pärast meid tulgu või veeuputus. Kurb! Aga ma loodan, et mõistus tuleb tagasi. Aitäh!

17:59 Aseesimees Enn Eesmaa

Kõnepulti tuleb tagasi minister. Palun, teil on õigus sõna võtta!

17:59 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja, võimaluse eest ka viimastele kommentaaridele vastata! Teate, ega teil vist vahet ei ole, mida mina räägin. Sellest ma olen ammu aru saanud. Ma näen juba teie pressiteadet, et valitsusel ei ole plaani – see on pressiteate pealkiri. Kui proua Maris Lauri hakkas rääkima, siis kuulnud sõna "pettumus", mõtlesin ma, et järgmisena ta ütleb: "Rahandusminister ei vastanud küsimustele." Ning 30 sekundit läks mööda ja ta ütleski, et ma ei vastanud küsimustele. See on nii iga kord. Stenogrammist on näha, et see kordub teie sõnavõtus iga kord, kui me oleme omavahelist debatti pidanud. Ma tõesti püüan ennast parandada. Oma arust ma püüan vastata võimalikult põhjalikult, aga teil on juba selline käekiri. No eks see ole teie õigus.
Teate, ma ütlen teile: ärge külvake paanikat! Mida ma selle all silmas pean? Seda, et viimase nelja kuu jooksul olen ma pidanud kogu aeg ümber lükkama teie väiteid. Mingi väide tuleb, siis on selle ümber tükk aega mingit sebimist ja viimaks saame selle väite maha. On väidetud, et tööjõumaksud hakkavad kohe tõusma. Kohe-kohe tõusevad! Saime selle kuidagi maha – no ei tõuse, vaid hoopis langevad. Kohe-kohe tuleb tulumaks 24% ja siis 30% palgast. No ei tulnud! Ei tulnud! Me peame teie pidevalt visatud palle eemale suunama. Need lendavad teatava perioodi, mõni jääb õhku pikemat, mõni lühemat aega. Aga midagi ei ole teha, eks see ongi tegelik poliitika.
Te väidate, et riskiplaani ei ole – see kõlas teie mõlema sõnavõtus. Vabandust, te mõlemad olete olnud rahandusministrid. Teie, Maris Lauri, vist küll vaid neli-viis kuud, aga siiski. Te olete pidanud koostama riigi eelarvestrateegiat ja riigieelarvet, ma arvan, et härra Sõerd rohkem kui ühe korra. Kuulge, millest me praegu räägime?! Meil on kehtiv seadus ja see seadus on vaidlustatud enne riigieelarve üleandmist. Kas te tahate öelda, et te soovite teadlikult hakata jahutama ühte või teist elementi majanduses, öeldes, et äkki seda raha ei tule. Äkki kohtuotsus on selline. Uskuge mind, kui kohtuotsus on säärane, et see seadus ei jõustu sellisena, nagu oli eeldatud, siis eelarve on ikkagi täpselt vastavuses praegu kehtiva baasseadusega.
Te ütlesite, proua Lauri, et kui me võtame laenu, siis on eelarve puudujäägis. Ma ütlen teile, hea kolleeg, et Eestil on kõige väiksem laenukoormus Euroopas. Meil on konkurentsitult kõige väiksem laenukoormus! Aga Eestil on laene sadades miljonites ja te kunagi pole sellest nagu rääkinud. Me alles kirjutasime mingi periood tagasi alla 400-miljonilise laenulepingu täiendavalt AIB-ga, et kaasfinantseerida Euroopa struktuurifondide vahendite kasutamist. 400-miljoniline laenuleping! Me pole kunagi seda häbenenud. Eesti on võtnud aegade jooksul laenu rohkem kui üks kord. Jah, me oleme kõige väiksema laenukoormusega riik Euroopas, kuid laenu on Eesti võtnud ka varem.

Mis puudutab riigieelarve muutmist, siis ma arvan, et lähimate nädalate või lähima kuu jooksul me tuleme siia eesmärgiga riigieelarvet muuta. Me pole kunagi seda häbenenud. Me tahame riigieelarvet muuta. Meil on baasseaduses kirjas: kui eelmine aasta oli struktuurne puudujääk, siis järgmistel aastatel me peame selle puudujäägi katmiseks tegema ülejäägis eelarve. Mõistlik! Muudmoodi me ei saavuta ju tasakaalu. Kui tekkis struktuurne puudujääk mis iganes põhjustel, siis järgmistel aastatel peame tegema ülejäägis eelarve. Me peame seda tegema, et oleks struktuurne tasakaal. Ja tagurpidi on samamoodi mõistlik. Kui varasematel perioodidel on tekkinud struktuurne ülejääk, siis on mõistlik võtta see järgmistel aastatel kasutusele, eriti kui sisemajanduse kogutoodang pole saavutanud seda taset, mida me sooviksime. Kui meie SKT ei kasva, siis peaksite ka teie mõtlema selle peale, kuidas majandust elavdada. Aitäh teile!

17:59 Aseesimees Enn Eesmaa
Selle sõnavõtuga lõpetan viiendale arupärimisele vastamise.

---

6. 17:52 Arupärimine riigi autopargi säästliku ja läbipaistva majandamise kohta (nr 324)

17:58 Aseesimees Enn Eesmaa
Järgmine päevakorrapunkt on Riigikogu liikmete Artur Talviku, Monika Haukanõmme, Andres Ammase, Külliki Kübarsepa, Krista Aru, Andres Herkeli, Ain Lutsepa ja Jüri Adamsi 6. märtsil esitatud arupärimine (nr 324) riigi autopargi säästliku ja läbipaistva majandamise kohta. Arupärijate nimel Artur Talvik, palun!

17:58 Artur Talvik
Hea eesistuja! Head kolleegid! Hea minister! Üks selline tore tants käib ümber autode ja seda tantsu juhib praegune valitsus. Kord tullakse välja ühe plaaniga, siis tullakse välja teise plaaniga, kord on värvilised numbrimärgid, kord auto võimsus. Varasem valitsus jahtis ettevõtjate autosid lausa kaubanduskeskuste juures. See ärgitas meid heitma sügavamat pilku sellele, mis siis tegelikult avalikus sektoris, riigisektoris toimub.
Oleme küsinud kõikidelt ministeeriumidelt andmeid nende halduses olevate sõidukite, sõidukulude kompenseerimise ja taksokaartide kasutamise kohta. Nende andmete analüüs tekitab mitmeid küsimusi riigi autopargi säästliku ja läbipaistva majandamise kohta. Nõustume Riigikontrolli kriitilise hinnanguga avaliku sektori transpordikasutusele, mis sisaldub 2016. aastal valminud auditis "Ministeeriumide sõidukite majandamise otstarbekus". Praegune ja ka eelmine valitsus on soovinud süvitsi tegelda ettevõtjate autodega, nagu ma juba ütlesin. See väljus mõistlikkuse piiridest, kui maksuamet oli valmis korraldama firmaautode jälgimist ja rahandusminister käis välja värviliste numbrimärkide idee. Praegu on see mõte muutunud ja autosid tahetakse maksustada võimsuse alusel. Võimalik, et nüüd on see mõte muutunud veel millekski uueks, sest muutused toimuvad kiiremini, kui me suudame küsimusi esitada. Samas ei ole riik pööranud võrreldavat tähelepanu enda autopargile ja sõidukite kasutamise praktikale, milles on samuti palju ebaefektiivsust ja riske. Arvestades avaliku sektori sõidukite suurt arvu – neid on üle 9000 – ja asutuste ülesannete eripärasid, vajab valdkond mõistlikku lähenemist, et vältida kuritarvitusi ja liigseid kulutusi. Riik ise peab näitama või ütleme siis, valitsus ise, riigisektor ise peab näitama oma kodanikele eeskuju. Me oleme uurinud nende autode kasutamist ja esitanud ministrile kuus küsimust. Ma loodan, et minister loeb need ise ette. Küsimuste sees on ka mõned näited. Loodame sisukaid vastuseid. Aitäh!

17:58 Aseesimees Enn Eesmaa
Küsimustele vastab rahandusminister Sven Sester. Palun!

17:58 Rahandusminister Sven Sester
Lugupeetud juhataja! Lugupeetud arupärijad! Lugupeetud tulevane Vabaerakonna esimees! Esitasite 6. märtsil arupärimise, kus tundsite huvi, kas ja milliseid tegevusi oleme Rahandusministeeriumis kavandanud, et suurendada riigi autopargi säästlikku ja läbipaistvat majandamist. Oma kirjas toote välja, et riik ei ole pööranud võrreldavat tähelepanu enda autopargile ja sõidukite kasutamise praktikale, milles on samuti palju ebaefektiivsust ja riske. Austatud Riigikogu liikmed! Me oleme riigi

autopargi teemaga tegelnud juba tükk aega. Lubage ma tutvustan järgnevalt täpsemalt, mida me oleme kavandanud ja kavandamas.
Teatavasti on vastavalt seadusele valitsusasutuste ja nende hallatavate riigiasutuste töökorraldus detsentraalne. See tähendab, et igal asutusel on õigus ja kohustus korraldada oma tööd nii, et oleks tagatud kõigi töövahendite, muu hulgas sõidukite eesmärgipärane, otstarbekas, säästlik ja heaperemehelik kasutus. Ehk siis iga riigiasutus otsustab esmalt ise, et sõidukeid kasutataks võimalikult efektiivselt. Juhin tähelepanu, et asutuste ülesanded on väga erinevad, mistõttu saavad kehtida üldised põhimõtted, mis jätavad asutustele ametisõitude korraldamisel vajaliku paindlikkuse.
Rahandusministeeriumi roll on töötada välja juhendid ja põhimõtted, et tagada riigivara efektiivne soetamine ja kasutus. Etteruttavalt olgu öeldud, et oleme kohe-kohe kooskõlastusringile saatmas riigiasutuste ametisõitude korraldamise põhimõtteid sätestava määruse. Määruse eesmärk on ühtlustada valitsusasutustes ja nende hallatavates asutustes ametisõitude korraldamise korda ja muu hulgas autode kasutamist. See on loogiline jätk ka palju kõneainet pakkunud tööandja autode kasutamise maksustamise muudatustele. Tingimused saavad olla ühesugused nii era- kui avaliku sektori sõidukitele. Rahandusministeerium koostas möödunud aastal tõhustamiskava (inglise keeles *spending review*) ministeeriumide ja nende asutuste sõidukite kasutamise kohta. Tõhustamiskava sisaldab konkreetseid ettepanekuid, kuidas muuta riigi sõidukipark efektiivsemaks. Väljapakutud lahendusi järk-järgult rakendades on riigil kümne aastaga võimalik kokku hoida hinnanguliselt 16 miljonit eurot. Kümne aasta jooksul 16 miljonit eurot! Tõhustamiskavas tehtud ettepanekud sisaldavad sõiduki senisest pikemat kasutust, positsioneerimisseadme paigaldamist, keskset hankimist ja ka soovitusi alternatiivsete transpordivahendite kasutamiseks. Samuti on tehtud muudatusi raamatupidamiskordades, mis võimaldavad asutuse sõidukite kasutust täpsemalt analüüsida. Tõhustamiskava ettepanekutega on võimalik tutvuda Rahandusministeeriumi koduleheküljel, tegemist on avaliku dokumendiga.
Lugupeetud arupärijad! Vastan nüüd siis teie esitatud küsimustele. Esimene küsimus: "Palun esitage ministeeriumide lõikes autotranspordi kulud möödunud aasta ja käesoleva eelarveaasta võrdluses. Kas pärast Riigikontrolli auditit on planeeritud kulude vähendamine?" Maismaasõidukite ülalpidamisele kulus 2016. aastal 22,5 miljonit eurot, mida on 10% ehk siis 2,5 miljonit eurot vähem kui 2015. aastal. Riigiasutuste sõidukite majandamiskulud on alates 2012. aastast pidevalt vähenenud, 2016. aastaga võrreldes koguni ligi 20%, rahalises mõistes suurusjärgus 5,5 miljonit eurot. Juhin tähelepanu, et ministeeriumide valitsemisalade numbreid võrreldes tuleb arvestada, et asutused on erineva töö iseloomu, suuruse ja vastutusalaga. Kõige suurem sõidukipark kuulub Siseministeeriumile, mille kulud moodustavad 67% kõigist kuludest, see on *ca* 13 miljonit eurot. Tuleb arvestada, et Siseministeeriumi haldusalas on kaks suurt asutust, Politsei- ja Piirivalveamet ning Päästeamet, kelle osutatavate avalike teenuste pakkumiseks on transpordivahendid hädavajalikud. Järgnevad Keskkonnaministeerium, Maaeluministeerium ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium oma valitsemisaladega. 2017. aasta riigieelarvega on eraldatud ministeeriumidele ja asutustele raha majandamiskuludeks, mida asutused ei ole kohustatud detailsemalt lahti kirjutama. Seega saame käesoleva ja möödunud aasta võrdlust teha alles aasta lõpus, kui on laekunud eelarve täitmise andmed.
Teine küsimus: "Riigiasutused kasutavad sõidukite liisimiseks ja rentimiseks väga erinevaid partnereid. Vähemalt 11 teenusepakkujat näitab killustatust ja ametkondade silotornistumise jätkumist. See vähendab võimalusi saada ühishangetega soodsamaid lepingutingimusi [...]. Kas ja kuidas peab sõidukite liisimist ja rentimist ühtlustama, et saavutada paremad tingimused ja rahaline kokkuhoid? Millal hakatakse korraldama ministeeriumide ühishankeid ja mis on seda seni takistanud?" Tõepoolest, kui siiani on asutused korraldanud sõiduautode soetamiseks riigihankeid ise ja peamiselt on tehtud sõiduautode kasutusrendi hankeid, siis uue lahendusena korraldatakse alates sellest aastast eraldi hanked sõidukite ostmiseks ja nende ostu finantseerimiseks, näiteks võimalikuks liisinguks, keskselt. Riigi Tugiteenuste Keskus (edaspidi kasutan lühendit RTK) kuulutas käesoleva aasta jaanuaris välja keskse riigihanke sõidukite soetamiseks. Keskses hankes osaleb 51 riigiasutust. Hanke raames on plaanis soetada kaheksat tüüpi sõiduautosid, alates väikeautodest kuni mahtuniversaalideni. Riigiasutused jätkavad iseseisvalt nende sõidukite hankimist, mis ei lähe riigihanke objektiks olevate standardite alla, näiteks mitmesugused eriotstarbelised sõidukid, M1G-kategooria sõidukid, alarmsõidukid, haagised, veoautod, bussid ja mootorrattad. Samas on asutustel võimalus kasutada RTK väljatöötatud hanketingimusi ja tüüplepinguid ning sõiduautode standardeid. Tegemist on piloothankega. Aastast 2018 on planeeritud muuta sõidukite hankimine RTK kaudu valitsusasutustele ja

nende hallatavatele asutustele kohustuslikuks. Ühishangete korraldamise eesmärk on vähendada nii riigiasutuste kui ka pakkujate riigihangete korraldamisele või nendes osalemisele kuluvat aega ning ostetavate asjade ja tellitavate teenuste maksumust, arvestades mastaabiefekti. Suurem hange – suure tõenäosusega ka paremad hinnad hankijale. Peale selle hangime ühishangete abil varem kokkulepitud parameetritega sõidukeid ehk siis ühishanke sõidukite tehnilised kirjeldused on standardiseeritud. See on hästi oluline.
Kolmas küsimus: "Ministrite ja kantslerite autodele kuluv liisinguraha on ministeeriumide võrdluses väga erinev. Ühed sõidavad mõõduka kuumaksega liisitud autoga, teised aga valivad luksusliku auto üle 1000-eurose kuumaksega. Ministeeriumide juhtkondadel on ka väljaostetud sõidukeid. Kuidas suhtute luksuslikesse ametisõidukitesse ja suurde hinnakontrasti? Mida teete selleks, et liisimine oleks odavam ja autode kasutusaeg pikem?" Ministrite ja kantslerite esindussõidukite soetamine ei ole täpselt reguleeritud. Kehtivast riigivaraseadusest tuleneb põhimõte, et iga riigivara valitseja ehk siis ministeerium või asutus vastutab talle kuuluva vara, sh autode eesmärgipärase, otstarbeka, säästliku ja heaperemeheliku kasutamise eest. Seega on iga ministeeriumi vastutus jälgida, et sõidukite soetamiseks ei tehtaks ebamõistlikult suuri kulutusi. Esindussõidukitele on võimalik kehtestada standardid ehk teatud nõuded ning neid hakatakse tulevikus samuti keskselt soetama.
Neljas küsimus: "Ministeeriumide haldusalades on liisitud, väljaostetud, kasutus- ja kapitalirendiga kaetud sõidukeid. Riigikontroll osutab, et selline ebaühtlus ei võimalda kuluefektiivsust saavutada. Mida kavatsete teha selle praktika ühtlustamiseks? Kuidas suhtute Riigikontrolli ettepanekusse ristkasutada valitsemisalasiseselt sõidukeid, et nii nende koguarvu vähendada? Kas Teil on analüüs selle kohta, kuidas saavutada kokkuhoid sõidukite soetamise ja rentimise/liisimise kombineerimisel?" Ma alustan küsimuse esimesest poolest, kus tuuakse välja, et Riigikontroll on osutanud, et erinevate finantseerimislahenduste kasutamine sõidukite soetamisel ei võimalda saavutada kuluefektiivsust. Tegelikult Riigikontrolli auditist sellist hinnangut välja ei loe ja põhjusega. Ka Rahandusministeeriumi töörühm jõudis järeldusele, et see, kas sõiduk võetakse kasutusrenti või ostetakse välja, tuleb otsustada lähtuvalt sellest, mis on sõiduki kasutamise eesmärk ja kuidas sõidukit kasutama hakatakse. Riigikontroll soovitas Rahandusministeeriumil töötada välja põhimõtted, mis võimaldavad riigiasutustel otsustada ja põhjendada otsuseid, millist sõidukite soetamise ja kasutamise rahastamismudelit ja millal kasutada. Meil on olemas analüüs, see on kättesaadav, nagu ma ütlesin, Rahandusministeeriumi kodulehelt ning analüüsis toodud ettepanekuid arvestatakse võimaluste piires riigi eelarvestrateegia koostamisel. Mis ristkasutusse puutub, siis ma ei arva, et valitsemisala peaks siin kuidagi määrav piirjoon olema. Rahandusministeerium on katsetanud sõiduautode ristkasutust Maksu- ja Tolliametiga, kuid peale asutuse kolimist läks see lihtsalt logistiliselt keeruliseks ja ebaratsionaalseks. Küll aga on ühine sõidukipark planeeritud näiteks ministeeriumide ühishoone jaoks, kus sõidukeid ristkasutavad mitu eri valitsemisala asutust, kes paiknevad füüsiliselt ühes ja samas piirkonnas.
Viies küsimus: "Mida olete ette võtnud, et avaliku sektori autode kasutamine oleks paremini jälgitav ja kuritarvituste esinemise risk maandatud? Kui tihti on ametisõidukite, sõidukompensatsioonide ja taksokaartide kuritarvitusi olnud?" Ametisõidukite, sõidukompensatsioonide ja taksokaartide kuritarvitamise tuvastamine on tagantjärele üldjuhul alati keeruline ja aeganõudev. See on paraku nii. Ühelt poolt on loomulikult oluline kuritarvitusi vältida ning teisalt on oluline tagada ka aruandluse ja kooskõlastuse mõistlik maht. Igal asutusel on oluline jälgida oma autode kasutamist ja kasutuskorra täitmist. Kõiki neid teemasid on Rahandusministeerium käsitlenud juba sellessamas varem mainitud ametisõitude korraldamise põhimõtteid sätestavas määruses. Muu hulgas teeb Rahandusministeerium ka ettepaneku, et kõik valitsusasutused ja nende hallatavad asutused kasutaksid tulevikus võimalikult palju GPS-seiret. Väga lihtne, ühelt poolt annab see informatsiooni autopargi kasutamise optimeerimisvõimaluste kohta, teiselt poolt tagab nende kasutamise läbipaistvuse. Teiseks keelatakse ühemõtteliselt igakuiselt fikseeritud summana isikliku sõiduauto kompensatsiooni maksmine. Isikliku autoga tehtud töösõite võib tulevase eelnõu kohaselt edaspidi hüvitada vaid kilomeetripõhiselt ning sõidud peavad olema enne vahetu juhiga kokku lepitud.
Kuues küsimus: "Kas peate vajalikuks, et ministeeriumides on kasutusel nii taksokaardid ja taksoveolepingud kui sõiduhüvitised (aastas kulub sellele kümneid tuhandeid eurosid), mille üle peab eraldi arvet pidama ja kontrollima? Kuidas seda valdkonda korrastate ja millised peavad Teie meelest olema põhilised standardid ja reeglid, mis tagaksid läbipaistvuse, seaduslikkuse ja säästlikkuse?" Väga hea küsimus. Juba eespool mainitud eelnõus, mis varsti siia jõuab, on toodud ka põhimõte, mille kohaselt ametisõiduks valitud transpordivahend peab olema asjakohane, arvestades konkreetse

ametisõidu iseloomu, pikkust ja sihtkohta. Just võimalikult kulutõhusate lahenduste kasutamiseks keskselt ühtegi lahendust ära ei keelata ja seda ei ole ka plaanis teha, küll aga on oluline kajastada kulusid selgelt ja ühtse korra järgi. Sõidukite ja ametisõitude osas on vastavad muudatused sisse viidud raamatupidamiskordadesse. Need jõustusid selle aasta alguses. Muudatused võimaldavad senisest selgemini eristada nii sõidukitega seotud kulusid, taksosõite kui ka ühistranspordi kasutamise kulusid. Ametisõitude korraldamise ühtsed põhimõtted, perioodiline kuluseire ja võrreldavad andmed on see, mis tegelikult tagab meile tulevikus riigivara heaperemeheliku kasutamise. Aitäh teile!

19:10 Aseesimees Taavi Rõivas
Teile on ka küsimusi. Esimesena Andres Herkel, palun!

19:10 Andres Herkel
Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Sedakorda olid teil vastused väga hästi ette valmistatud. Ja kui need kulud on 2016. aastal tõepoolest 20% vähenenud, siis jääb üle kiita nii Riigikontrolli, kes selle teema tõstatas, kui ka ministeeriumi. Riigikontroll viitab oma auditis küll ka sellele, et seda teemat on tõstatatud aastaid ja aastaid. Aga arenguruumi on, sellest kõnelevad kas või ministrite ja kantslerite autode liisingu väga kõrged hinnad. Minu küsimused on sellised. Kui palju on riigi autopargis autosid, ütleme, aastail 2019, 2020? Kui palju on kulud selleks ajaks veel vähenenud? Kas midagi on kavas ette võtta ka nende hirmkallite liisingutega, mis puudutavad just ministeeriumide kantslerite, samuti ministrite endi autosid?

19:10 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! Ma teen kõigepealt vastukomplimendi. Ma arvan, et see teemakäsitlus on vajalik ja et mul on selles mõttes, nagu te kiitsite, hea ettevalmistus. Ma arvan, et see ongi see koht, millele tuleb tähelepanu pöörata. Jõuan kohe ka teie küsimuseni. Ma kasutasin enne ingliskeelset terminit *spending review* ehk tõhustamiskava. Nende tõhustamiskavade mõte maailmas on selles, et sisuliselt võetakse mingi plokk, tehakse selle kohta süvaanalüüs ja sealt peaks tulema siis mingi järeldus, kuidas ühte või teist asja, mida on jälgitud, tulevikus paremini teha, ka rahalisest vaatest tulenevalt, kuna tegemist on maksumaksja rahaga. Selles mõttes olete oma arupärimise hästi sihitanud, et me oleme ära teinud esimese pilootprojekti ja see pilootprojekt oligi just autopargi kohta. Seepärast on täna hea rääkida, sest mingid sammud on astutud ja on nägemus, kuidas edasi minna.
Te küsite, kuidas asi tulevikus edasi läheb. Kui te küsite, mitu protsenti on kahe-kolme aasta pärast autosid vähem või milline autopark saab olema 2020. aastal, siis ma pean tunnistama, et suure tõenäosusega jään teile vastuse võlgu. Ma ütlen teile pigem niimoodi, et nagu te näete, on aastate jooksul maksumaksja raha vähem kulutatud, konkreetselt autopark on vähenenud, ja see suund on jätkuv ja püsiv. Käige Rahandusministeeriumi kodulehel ära, seal tulevad väga huvitavad nüansid välja. Ma toon teile lihtsalt näite, et on riigiasutusi, kelle autode keskmine aastane läbisõit on nii väikene, kasutuse intensiivsus on nii väike, et ühel hetkel tekib küsimus, kas tal on üldse mõtet seda autot pidada, võib-olla oleks lihtsam anda maksumaksja raha eest taksokaart. Ma ei välista, see võib ühel hetkel nii juhtuda. Ütleme, maksumaksja raha eest ostetakse või liisitakse auto, sest on vaja ülesandeid täita. Bensiini kulub muidugi vähem, kuna kasutus on väike, aga on amortisatsioon ja liisingumaksed jms. Võib-olla on siis ühel hetkel mõistlik anda inimesele taksokaart, et sõitku need lühikesed, väiksed otsad taksoga.
Sellest põhjalikust ülevaatest, mis tehti, tuli välja, et on autod, mille läbisõit on väike või keskmine, ja siis on autod, millel on väga suur läbisõit. Sealt me saamegi teha enda jaoks otsuseid, kas on mõistlik auto välja osta, kas on mõistlik võtta kasutusrent, kapitalirent või sõna otseses mõttes taksokaart anda. Sellest ülevaatest tuleb see tegelikult välja. Ma arvan, et täna oleme nii teie arupärimise vastuste kui ka selle tõhustamiskava kaudu ühe etapi algusfaasis. Tõesti, minu arust on see arupärimine väga hästi ajastatud, kas siis teadlikult või teadmata, sest me oleme sellele teemale tähelepanu pööramisel täpselt teekonna alguses. Nagu ma mainisin, kalkulatsioonid näitavad, et tulevikus on võimalik kokku hoida miljoneid eurosid – mitte varasemate perioodide pealt, vaid tulevikus, kui me õigesti käitume. Hästi oluline on see, et meil on olemas andmed ja on olemas analüüs. Selle pealt saab juba teha lõppjärelduse, kuidas edasi minna. See on hästi oluline, sest kui sul pole andmeid, siis on raske edasi minna. Ma tean, et teie tegite tõesti paralleelselt analüüse ja võtsite kõikidelt ministeeriumidelt andmeid, aga külastage ka Rahandusministeeriumi kodulehte, seal on päris häid ettepanekuid.

19:11 Aseesimees Taavi Rõivas
Artur Talvik, palun!

19:11 Artur Talvik
Hea eesistuja! Hea minister! Muidugi oleks huvitav teada, kui palju see tõhustamiskava maksma läks. Kas sellel on ka oma hind? Aga nüüd põhiküsimus. Riigi Tugiteenuste Keskus hakkab tegema standardeid ministrite ja, ütleme, kantslerite autode kohta. Pilku peale visates on praegu selgelt näha, et on väga kalleid, Audi 6 tüüpi autosid ja Mercedes-Benze, samas on aga näiteks Škoda Superb, mis on oluliselt väiksema liisinguhinnaga. Missugused need standardid tulevad, kas pigem Škoda poole või pigem Audi 6 poole?

19:11 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! Sissejuhatuseks, milline on kulu, et teha analüüs? Mul tuleb alati meelde küsimus, et kes kontrollib kontrollijat. See on see vana tuntud küsimus. Ei, Rahandusministeeriumis on konkreetne inimene, kes pilootprojekti raames tegeles tõhustamiskavaga, ja selleks, et seda tööd teha, kontakteerus ta loomulikult eri ministeeriumide inimestega. Ma ei tea, kui palju tunde ta seal ära veetis, saamaks informatsiooni ja sisendeid, et hakata mingeid lõppjäreldusi tegema, aga ma arvan, et see tulem, mis sealt lõpuks saadakse, on kindlasti maksumaksja seisukohalt efektiivsem ja kaalub üles kulu, mis läheb selle inimese palgaks konkreetsel juhul.
Mis puudutab küsimuse teist osa, kas on olemas mingi kokkulepe, millised auto hinnad võivad olla, siis ma vaatasin ise ka, et mõnel ministril oli 700 ja mõnel 1000 eurot. Mille järgi see siis on? Tõsilugu, nagu ma ühe küsimuse vastuseski ütlesin, on see põhimõte kehtivas riigivaraseaduses paika pandud nii, et riigivara valitsejal, ministeeriumil või muul asutusel, kellele see vara kuulub, on neli kriteeriumi: eesmärgipärane, säästlik, otstarbekas ja heaperemehelik. Ma arvan, et uue süsteemi juurutamisel ja väljaehitamisel tuleb üle vaadata, kas peaks olema ka rahaline kriteerium, ja kui peaks, siis milline. Kui te küsite, kas praegu on mingi rahaline kriteerium seatud, siis seda ei ole. Aga pange tähele, et olenevalt eesmärgist võivad autodel olla erinevad hinnad. Kui kellelgi on eriotstarbeline masin, siis selle hind võib olla hoopis teises kohas, sest tal on vaja mis iganes täiendavat võimekust. Ma ei tea, kas ministril on vaja eriotstarbelist masinat, et ta hakkaks kuskil üle kraavide sõitma. Eesmärgipärane, otstarbekas, säästlik ja heaperemehelik – need on kriteeriumid, mis praegu on riigivaraseaduses sätestatud.

19:11 Aseesimees Taavi Rõivas
Krista Aru, palun!

19:11 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud minister, aitäh ka koostatava või juba olemasoleva tõhustamiskava eest! Minu küsimus puudutabki seda. Praegu katsetatakse pilootprojektina autode soetamist tugiteenuste keskuse kaudu. Kas edaspidi on ette näha, et ka kontroll ja järelevalve läheb tugiteenuste keskuse kaudu tsentraalseks? Kas seoses sellega, et osa riigiasutusi kolitakse pealinnast välja, on arvestatud, et siis võivad sõidukite vajadused, kulud, limiidid ja läbisõidud jälle uuesti suureneda?

19:11 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh selle küsimuse eest! Minu arvamus on küll selline, et kontroll ei peaks Riigi Tugiteenuste Keskusele üle minema. Miks seda Riigi Tugiteenuste Keskust vaja on? Pigem ongi just see, et üldjuhul on see pädevus sinna koondatud ja seal tekivad mastaabiefektid. Analoogselt Riigi Kinnisvara AS-iga, et sisuliselt ei ole igas ministeeriumis kuskil osakonnas enam n-ö oma väikest pädevust, vaid alates selle maja enda haldamisest ja lõpetades võimalike riigihangete väljakuulutamisega, kinnisvara parendamisega on kõik koondunud Riigi Kinnisvara AS-i. See on olnud Riigi Kinnisvara AS-i loogika. Riigi Tugiteenuste Keskuse loogika on seesama: pakkuda eri asutustele kesksete hangete võimalust. On juba näha, et see põhimõte toimib. See on ka loogiline, hakkab toimima mastaabiefekt ja need, kes hankeid välja töötavad, on pädevad. Nagu kunagi üks tarkvara programmeerija ütles, annaks jumal õige kliendi, kes suudab öelda, mida ta tegelikult tahab. See on tarkvara programmeerijatel alati kõige suurem probleem, et mida klient tahab, et pärast ei peaks kümme korda midagi muutma. Siin kindlasti see pädevus tekib. Aga kui te küsite, kas neile võiks jääda ka hilisem kontroll, siis ma arvan, et suure

tõenäosusega mitte. See kontroll peaks suure tõenäosusega olema auto valdajal. Ma ei pea auto valdaja all silmas mitte konkreetset inimest, vaid asutust. Lõpuks on tal see masin olemas, mastaabiefektist tulenevalt saadud parema hinnaga, st maksumaksjale odavamalt kätte tulnud. Lähtuvalt tõhustamiskavast me teame, kas ta on võetud kapitalirendiga, kasutusrendiga, välja ostetud või mis iganes variant on mingil põhjusel valitud, et maksumaksjal oleks parem. Pärast peaks aga auto kasutus ja kogu see pool olema ikkagi konkreetse asutuse vastutada. Ma näen küll seda, et vastutus jääks sinna.

19:11 Aseesimees Taavi Rõivas
Monika Haukanõmm.

19:11 Monika Haukanõmm
Tänan, härra juhataja! Hea minister! Lisaks Riigikontrollile, kes analüüsis ministeeriumide sõidukite majandamise otstarbekust, tegite Rahandusministeeriumis ka ise analüüsi ja püüdsite aru saada, kuidas riigivara heaperemehelikumalt kasutada. Ühes oma vastuses nimetasite korraks ka GPS-seadet, sest see on üks võimalus, kuidas riigivara heaperemehelikumalt kasutada, eristada erasõite, vajalikke sõite võib-olla ka mittevajalikest sõitudest. Riigikontrollile vastates märkisite, et viite 2016. aasta sügisel läbi ühishanke GPS-seirevahendite hankimiseks ja ka ühtse broneerimissüsteemi teenuse hankimiseks. Kas see hange on läbi viidud? Kas see on teil õnnestunud või on jäänud toppama? Kui kaugel see tegevus on?

19:11 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! Ma hakkan kaugelt pihta. Ministrina pean nentima, et nende hangete füüsilise läbiviimise kohta ma pean uurima ja saan teile pärast eraldi saata vastuse, kui kaugel see konkreetne protsess on. Vastuseta see küsimus kindlasti ei jää. Aga kui me räägime konkreetselt GPS-seadmetest endist, siis meie eesmärk on tõesti see, et maksumaksja raha eest ostetud autot kasutataks eesmärgipäraselt, nii nagu me oleme ühiskonnas kokku leppinud. Rahandusministeerium on siin ühe võimaliku variandina välja pakkunud, et sõiduautodel võiks olla GPS-seade. Sedakaudu saaks autopargi kasutamise optimeerimisvõimaluste kohta parimat infot ja saavutaksime parima läbipaistvuse.
Läheme nüüd teise teema juurde ja vaatame näiteks juriidilise isiku omandis olevate sõiduautode kasutamist erakasutuses, lähtudes nn segakasutuse loogikast – sõidupäevikute ärakaotamise loogika jne. Selles seaduseelnõus, mis varsti peaks jõudma ka Riigikokku, on nende autode puhul, mis on 100% ettevõtja kasutuses, mitu võimalust, kuidas tulevikus näidata, et auto on olnud vaid ettevõtja kasutuses. Kindlasti on seal üks võimalus – see ei ole kohustuslik, aga on üks võimalus –, et autole pannakse GPS-seade peale või ostetakse seda teenust kolmandatelt isikutelt. Tänapäeval on olemas spetsiaalsed ettevõtted, kes pakuvad GPS-seireteenust. Minu teada paljud turvafirmad ostavadki seda kuutasu eest, mis ei ole väga kõrge. Ma kujutan ette, et analoogne situatsioon on ka avalikus sektoris. Me oleme alati öelnud, et me ei saa era- ja avalikku sektorit erinevalt käsitleda, olukord on täpselt samasugune.

19:11 Aseesimees Taavi Rõivas
Ain Lutsepp, palun!

19:11 Ain Lutsepp
Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister, aitäh vastuste eest! Me saime ministeeriumide kaupa teada, et autotranspordile tehtavad kulud on kahanevas trendis. Tegelikult on mu küsimus kahes osas. Kas siia kuuluvad ka kütusekulud, mis on olnud juba kaks aastat langustrendis? Küsimus teine pool on selline: miks peavad Eestis ministeeriumidel olema kõige kallimad, kuidas öeldagi, kõige arvestatavamad automargid, nagu Audi jne?

19:11 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! Püüan oma parimatele teadmistele tuginedes jõudumööda vastata. Kuigi küsimuste n-ö põhiasetuses ei olnud neid fakte tahetud, lasin ma välja võtta erinevat liiki kulusid ja mul on hea võimalus teile nüüd kütusekulud peaaegu euro täpsusega välja tuua. Küsimuse peale, kas kütust on vähem kulutatud, vastan, et jah on. Ma arvan, et sellel on mitu põhjust. Üks on võib-olla kütuse hind, mis aja jooksul on odavamaks läinud, ja teine on autopargi vähenemine, mis on ka aja jooksul

toimunud. Kolmas võib olla see, et autod on hakanud 100 kilomeetri läbimiseks vähem kütust tarbima. Ma arvan, et siin on võib-olla need kolm põhjust. Kui te küsiksite, millised proportsioonid neil on, siis seda peaks kindlasti kalkuleerima, aga kulud on vähenenud. Kuna mul on need andmed olemas, siis ma kasutan võimalust ja ütlen need teile ka siinkohas ära, siis need jäävad ilusti stenogrammi ja on olemas. Ma nimetan need summad 100 000 täpsusega. Kui 2012. aastal läks kütusele 10,5 miljonit eurot, siis 2013. aastal läks, ma ümardan ülespoole, 9,8 miljonit, 2014. aastal 9,4 miljonit, 2015. aastal 8,2 miljonit ja 2016. aastal 7,4 miljonit. Nii et trend on selgelt allapoole minev. Mul on andmed ka näiteks kindlustuse osas, kuidas kindlustuse hinnad on kokkuvõttena langenud. Mul on täisülevaade nendest sõidukite majandamiskuludest.
Küsimuse teine pool oli automarkide kohta, et millist marki autod võiksid olla või peaksid olema. Minule teadaolevatel andmetel – pean küll tunnistama, et ma ise ei ole ühtegi hanget läbi viinud, ma arvan, et keegi ei eeldagi seda, et minister hanget läbi viib – ei ole hangete puhul vist konkreetset automarki nimetatud. Ma loodan, et ma ei eksi. Ma arvan küll, et vaevalt korraldatakse hange, mille üks tingimus on, et autofirma nimi peab hakkama näiteks A-tähega, vihjates Audile. Ma ei usu seda. Võib-olla on seal seatud teatud kriteeriumid, mille alusel mingid autod saavad hankel osaleda, aga ma ei usu, et see oleks suunatud ühele või teisele firmale, mida on näha ka teie enda väljavõttest. Nagu te tähele panite, on see autode palett väga kirju, on Mercedeseid, Audisid ja Škodasid, väga erinevaid autosid on. Nii et ma ei usu, et tänapäeval, aastal 2017 teeb keegi mingeid suunatud hankeid. Ma loodan, et see nii ei ole.

19:11 Aseesimees Taavi Rõivas
Andres Ammas, palun!

19:11 Andres Ammas
Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav minister! Palun ette vabandust, et minu küsimus kordab osaliselt kolleegide küsimusi, aga ma tahaksin sellest asjast päriselt aru saada. Kas ma saan õigesti aru, et autode soetamisel ja liisimisel näete teie ja see töögrupp võimalust teha mitmesugust koostööd, aga autode kasutamisel ministeeriumide ja muude riigiasutuste koostööks erilist perspektiivi ei ole, isegi kui valmib see rahvakeeli nimetud superministeeriumi hoone, kus neli ministeeriumi hakkavad koos tööle? Kas selle taustal ei oleks võimalik mingi autode ühiskasutus? Kui tohib, siis toon natuke lõbusama näite nädalavahetusel vaadatud sotsiaalmeediast. Kaks ministrit lähevad Tapale liitlaste sõjamasinaid vaatama. Kas nad lähevad siis ikka eraldi autodega või äkki võiksid koos minna?

19:11 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh teile hea küsimuse eest ja viimase n-ö lõbusa konteksti eest! Siin ei ole midagi hullu. Minu meelest on täna olnud hea debatt, ei ole sellist kiuslikkust. On olnud reaalne arutelu, oleme koos mõelnud, kuidas maksumaksja raha kõige paremini säästa. Minu meelest väga hea debatt. Teie küsimuseasetus oli selline, kas valitsemisala sees peaks jälgima seda ristkasutuse loogikat. Ma tõin enne ka ühe näite ja minu vastus oli just see, et ei peaks ennast isegi valitsemisalaga piirama. Näide oli just selle kohta, kuidas Rahandusministeerium ning Maksu- ja Tolliamet mingil ajal tegidki seda ristkasutust. Aga kui Maksu- ja Tolliamet kolis füüsiliselt ära kaugemale, siis muutus see ristkasutus juba ebaotstarbekaks. Kui rääkida aga näiteks sellestsamast ühishoonest, siis tulevikus on täiesti reaalselt plaanis hakata mitte ainult valitsemisala sees, vaid valitsemisalaüleselt optimeerima, heas mõttes kulutusi optimeerima. Sellega on täiesti arvestatud ja selle ma tahtsin siit kõnepuldist maha öelda.

19:11 Aseesimees Taavi Rõivas
Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Täname arupärimisele vastajat! Ja nüüd on võimalik esineda sõnavõtuga. Esimesena palun arupärijate nimel kõnetooli Andres Herkeli!

19:11 Andres Herkel
Austatud härra juhataja! Austatud minister! See on hea, et teile meie arupärimine meeldis. Aga ma pean tunnistama, et meile väga ei meeldinud see olukord, millest see arupärimine sündis. Õieti oli see just nimelt see tunnetus, et mõned asjad hakkavad riigil nüüd üle võlli käima. Siin võib osutada sellele firmaautode jälgimisele, mida Maksu- ja Tolliamet hakkas vahepeal hoogsalt tegema. Siis see naljakas mõte hakata numbreid värvima. Ja lõpuks, ega meile ei meeldi ka see, mis praegu õhus on, ehk siis see

automaks, mida te taas ei taha nimetada õige nimega, nimetades seda keskkonnalõivuks. Võib-olla see silmakirjalikkus on isegi kõige hullem, aga tehnilised küsimused ka. See kõik ei soodusta väga säästlike autode kasutamist. Tegelikult peab riik olema säästlikkuse ja läbipaistvuse eeskuju. Seda ei ole seni veenvalt näidatud, kuigi Riigikontrolli 2016. aasta audit tõi väga selgelt esile, et arenguruumi on siin tohutu palju ja et Rahandusministeerium ei olnud kuni selle ajani neid küsimusi väga tõsiselt võtnud. Üks osa teie vastusest oli, et kulud on 20% vähenenud. Kahtlemata muljet avaldav number. Aga minu meelest oli Ain Lutsepa küsimus, kui suurt osa mängib selles kütusekomponent ja kütuse hinna kõikumine, väga tõsine ja asjakohane. Selles tahaks selgust saada. Hinges on väike kahtlus, härra minister, et see osutus 20%-le võib olla küll väga ilus, kuid ei kõnele täit tõtt selle kohta, mis on saavutatud. Igal juhul usume, et see tõhustamiskava ja ametisõite puudutav määrus on samm õiges suunas ning siin tuleb edasi minna ja saavutada maksimaalne efektiivsus.
Läheme nüüd selle probleemi kõige nähtavama või jäämäe veepealse osa juurde, mis puudutab esindusautode liisinguid ja seda, kui kallid need autod peavad olema. Ma arvan, et see on üks niisugune emotsionaalne probleem, millele lugupeetud ministrid, kabinetiliikmed, aga ka kantslerid, ministeeriumide juhtkonnad peaksid hoopis rohkem tähelepanu pöörama, et meie riigis oleks selline mõnus usaldus kodanike ja poliitilise, ka administratiivse eliidi vahel. Kui lubate, ma tsiteerin lühidalt kirja, mille üks valija on meile seoses sellega saatnud. Artur Talvik juba küsis Audide, Mercedeste ja Škodade võrdluse kohta. Aga see kiri, mis minu postkasti jõudis, ütleb niiviisi: "Juhul kui rentida Audi A6 asemel väga hea Škoda ja autorendi tähtaegasid pikendada, siis saaks iga auto pealt kokku hoida kulu, mis võimaldaks aastas 24 lapse kurgumandlid opereerida. Täna ootavad lapsed mädaste kurgumandlitega operatsioonijärjekorras 14 kuud. Kallid A6-d on üks näide poliitilise eliidi võõrandumisest, mis viib Eesti poliitika juba läänes võimu võtnud protestiliikumise suunas. Seda me ju keegi ei taha. Seega adresseerime seda probleemi ja katsume siin kokkuhoidlikkusega eeskuju näidata, mitte nagu seni." See kiri jätkub selle koha peal paari lausega, kus on umbes see vana tuntud küsimus: kas piinlik ka on, kui need summad nii suured on? Ma möönan, et see võrdlus on väga emotsionaalne, aga see võrdlus on tõsine. Nii et omalt poolt lubame, et peame sellel probleemil edaspidigi silma peal. Peame silma peal sellel, kuidas Rahandusministeerium teeb austatud Riigikontrolli auditis tehtud järeldustest omi järeldusi ja meetmeid rakendab. Nii et, austatud minister, jõudu teile selleks! Aitäh!

19:11 Aseesimees Taavi Rõivas
Rohkem kõnesoove ei ole. Kas arupärimisele vastaja soovib esineda? Ei soovi. Sel juhul lõpetan selle arupärimise käsitlemise.

---

7. 18:36 Arupärimine Eesti Energia kohta (nr 337)

19:10 Aseesimees Taavi Rõivas
Seitsmes päevakorrapunkt on Riigikogu liikmete Andres Herkeli, Krista Aru, Külliki Kübarsepa, Monika Haukanõmme, Ain Lutsepa, Andres Ammase, Jüri Adamsi ja Artur Talviku 22. märtsil esitatud arupärimine Eesti Energia kohta. Arupärimisele vastab rahandusminister Sven Sester. Aga kõigepealt palun kõnetooli arupärijate esindaja, kelleks on Andres Herkel!

19:10 Andres Herkel
Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Lugupeetud minister! Ma loodan, et ka see arupärimine meeldib teile ja me saame Eesti Energia kohta sisulisi vastuseid. Eesti Energia on kahtlemata niisuguse kaaluga riigiettevõte, et see puudutab lõpuks meid kõiki, me kõik oleme mingil moel sõltuvad Eesti Energia tegevusest. Me ei tõstata selles arupärimises võib-olla otseselt tavatarbijale aktuaalseid küsimusi, aga kindlasti on ka Eesti Energia juhtimine, investeerimistegevus, kõik see, kuidas oma monopoolset seisundit teinekord ära kasutatakse kellegi teise turult kõrvale tõrjumiseks, väga tähtsad küsimused ja tekitasid meile mitu probleemi.
Siin on õieti koos mitu probleemi, millele tahaks vastuseid saada. Juba mõnda aega on räägitud riigiettevõtete nõukogude moodustamisest sellisel moel, et nad peaksid olema vastutusvõimelisemad, paremini komplekteeritud, kui nad siiani on poliitilise nimetamisega olnud. Ellu on kutsutud üks nimetamiskomitee. Samuti olete teie, lugupeetud minister, lubanud lähtuda ettepanekutest, mis

muudaksid riigi äriühingute juhtimise põhimõtted ja praktika sarnasemaks erasektori omadega. Me tõesti väga loodame, et kui see nimetamiskomitee oma ettepanekuid teeb, siis ei jää need ministri lauale seisma, kui mõni ettepanek teile ei meeldi ja te selle tagasi lükkate. Loodame kõige paremat! Niisiis, esimesed küsimused on seotud selle komiteega ja võimalike muudatustega Eesti Energia nõukogu koosseisus.
Teine hulk küsimusi puudutab Eesti Energia funktsioonide – energia tootmine, taastuvenergia tootmine, kaevandamine, õli tootmine jne – võimalikku lahkulöömist. Kas midagi neist on kavas viia ka börsile? Siit edasi järgmine probleem puudutab õlitootmistehase Enefit280 tootlikkust ja investeeringu tasuvust, mille kohta avalikkuses ja ajakirjanduses on olnud hästi palju kriitikat. Muu hulgas on tulnud esile kummalisi fakte, et siseauditi tulemused ei olnud just nagu ka Eesti Energia nõukogu liikmetele kättesaadavad. Selle peale tellis nõukogu veel ühe õigusliku auditi, mille tulemused, tagamaad ja järeldused pakuvad kindlasti avalikkusele väga suurt huvi. Aga küsimus on eeskätt selles, miks siis Enefit280 tootlikkus ja selle investeeringu tasuvus on osutunud madalamaks, kui oli kavandatud. Selle investeeringu otstarbekus on tekitanud rea küsimusi. Ja lõpuks eraldas valitsus Tootsi Suursoo ala Eesti Energiale mitterahalise sissemaksena ettevõtte aktsiakapitali suurendamiseks. See kindlasti ei meeldi tuuleenergia tootjatele, kes on selle asja ka kohtusse viinud. Tekib küsimus, kas siin ei või olla tegemist ebaseadusliku riigiabiga. Aitäh!

19:11 Aseesimees Taavi Rõivas

Aitäh! Arupärimisele vastamiseks on sõna rahandusminister Sven Sesteril. Palun!

19:11 Rahandusminister Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud arupärijad! Vastan teie esitatud küsimustele, mis puudutavad Eesti Energiat. Ma lähen kohe küsimuste juurde. Loen enne korrektselt küsimuse ette ja siis vastan, et oleks paremini jälgitav.
Esimene küsimus: "Kutsusite aasta algul Eesti Energia nõukogust tagasi kolm liiget. Milliseid täiendavaid muutusi kavandate Eesti Energia nõukogu koosseisus? Millal jõuame nii kaugele, et nõukogu ei ole kaldu võimul olevasse koalitsiooni kuuluvate parteide suunas?" Eesti Energia ja kõigi teiste riigi äriühingute nõukogu liikmete valiku kohta tegi valitsus senist praktikat põhimõtteliselt muutva otsuse. Nimelt alustas märtsis tööd sõltumatu nimetamiskomitee, mille ülesanne on teha osaluste valitsejatele ettepanekuid riigi äriühingute nõukogude liikmete nimetamiseks ning vajadusel ka nende tagasikutsumiseks. Nimetamiskomitee vaatab üle kõigi riigi äriühingute nõukogud ning teeb ettepanekud nõukogude uute koosseisude kohta. Vabariigi Valitsus seadis nimetamiskomiteele eesmärgiks analüüsida 31. maiks iga äriühingu puhul, millise kompetentsiga nõukogu liikmeid äriühing oma spetsiifikast tulenevalt vajab. Lähtuvalt sellest ja nõukogu liikmete volituste tähtaegadest leiab nimetamiskomitee sobivad kandidaadid ja teeb osaluste valitsejatele, sh rahandusministrile, Eesti Energia nõukogu liikmete valimise või tagasikutsumise ettepaneku. Lähiajal esitame Riigikogule riigivaraseaduse muutmise eelnõu, mis sätestab nimetamiskomitee rolli riigiosaluste valitsemisel ka seaduse tasandil. Näiteks selle, et osaluse valitsejal on õigus nimetada nõukogusse vaid nimetamiskomitee heakskiidetud kandidaate.
Teine küsimus: "Kas ja millal on kavas Eesti Energia erinevate funktsioonide lahkuviimine ehk luua eraldi ettevõtted energiatootmiseks, taastuvenergia tootmiseks, kaevandamiseks, õlitootmiseks jne?" Juba praegu on enamik peamisi äritegevusi Eesti Energia kontserni sees koondatud omaette tütarettevõtetesse: fossiilsete kütuste baasil energia tootmine, taastuvenergia tootmine, kaevandused, jaotusvõrk, tehnoloogia tootmine, energiamüük, välisinvesteeringud. Hetkeseisuga ei ole plaanis näiteks Enefiti Energiatootmine AS-i jagada elektri ja õli tootmisega tegelevateks sõsarettevõteteks, sest kaks tootmisprotsessi on suurel määral omavahel seotud – sama tooraine, sama etteandesüsteem, vajadus CO_2 kvoodi järele. Lisaks on uue õlitehase puhul õlitoodangu kõrvalsaadus elektrienergia. Mis puudutab kaevandamist, siis ei põlevkivielektri ega põlevkiviõli tootmist ei korraldata nii, et elektrijaamal või õlitehasel puudub kindlus oma peamise tootmissisendi suhtes. Ilma selleta ei ole ju tootmisse tehtavaid investeeringuid lihtsalt võimalik rahastada.
Kolmas küsimus: "Kui selline lahkuviimine aset leiab, siis millist rolli täitvad ettevõtted on Teie arvates otstarbekas viia börsile?" Nagu öeldud, siis ettevõtete täiendavat lahutamist praegu kavas ei ole. Igal tütarettevõttel on juba väga selgelt oma kompetents ja pädevus. Praegune valitsus on kokku leppinud, et Enefit Taastuvenergia soovitakse 49% osas viia börsile. Ettevalmistused selleks juba käivad. Leian, et

erakapitali kaasamine ka mõnesse teise Eesti Energia tütarühingusse või kontserni tervikuna on tegelikult kaalumist väärt. Arusaadavalt eeldab see aga vähemalt valitsuserakondade üksmeelt. Praegune valitsuslepe on riigi äriühingutesse erakapitali kaasamise poolest mitmest varasemast ambitsioonikam ja esmalt tuleb kokkulepitu ellu viia.
Neljas küsimus: "Millise hinnangu annate 2012. aastal alustanud Enefit280 õlitootmistehase tootlikkusele ja tehtud investeeringu tasuvusele? Millest on tingitud madalam tootmisvõimsus ja suuremad kulud?" Enefit280 õlitehase tootmisvõimekus vastab täna *ca* 90% ulatuses planeeritud võimsusele – 90% ulatuses! Saavutatud võimekus on 31,7 tonni tunnis, kavandatud võimekus oli 34,4 tonni tunnis. Võrdluseks, et tootmise alustamisel 2013. aastal andis tehas toodangut 22 tonni tunnis. Enefit280 investeeringu suurenemine algse eelarvega võrreldes oli tingitud tehaseosade kallinemisest, sh vajalikud lisatööd, mida investeerimisotsuse tegemisel ette ei nähtud. Praegune võimekus on saavutatud ennekõike tootmisprotsessi optimeerimise ja häälestamise teel koostöös partneritega. 2015. ja 2016. aastal ei ole olulisi täiendavaid investeeringuid tehases tehtud. Tehtud on väiksemaid modifikatsioone ja seadistustöid. Et võimekust suurendada, on tootmisprotsessi kõikumise ja soojuskandja puudujääkide optimeerimiseks koostöös Outoteci ja Tallinna Tehnikaülikooliga välja töötatud tehnilised lahendused, mis rakendatakse sellel aastal ja peaksid tagama kavandatud võimekuse 34,4 tonni tunnis.
Peale tootmise efektiivsuse sõltub investeeringu tasuvus õlitoodangu maailmaturuhinnast. Kui vaadata, milline on praegu maailmaturuhind, siis toodab Enefit280 ärikasumit. Kui küsida, kas Eesti Energia väljavaade õlitootjana on uue, efektiivse ja väiksema keskkonnamõjuga Enefit280 tehase tõttu parem, kui see oleks käitades vaid kaht vana õlitootmisseadet, mille töökindluse saavutamisele kulus pea 20 aastat, siis pole kahtlust, et nii see on.
Viies küsimus: "Milliseid järeldusi on tehtud õigusliku auditi tulemusel? Kuidas on edaspidi tagatud, et AS Eesti Energia nõukogu saab piisavat infot, et hinnata ettevõtte juhatuse poolt tehtavate otsuste ja investeerimisettepanekute mõistlikkust?" Seda teemat käsitleti Eesti Energia nõukogus viimati 23. veebruaril s.a. Eesti Energia on audititest teinud järeldused ja muutnud oma tööprotsesse. Muudetud on kontsernisiseseid kordasid, mis puudutavad investeerimisotsuste vastuvõtmist ning Eesti Energia nõukogu ja juhatuse vahelist infovahetust. Riskide paremaks maandamiseks on juhatus kinnitanud Eesti Energia kontserni projektipõhise tegutsemise põhimõtted. Ka siseauditi osakond on võtnud arendusprojektid kõrgendatud tähelepanu alla ning 2017. aastal on kavas auditeerida olulisemate pooleli olevate arendusprojektide juhtimist. Lisaks on üldkoosolek kinnitanud omaniku ootused, rahandusminister on kinnitanud omaniku ootused. See dokument on suuniseks nii nõukogule kui ka juhatusele ning näitab muu hulgas, millist riskikäitumist omanik aktsepteerib.
Kuues küsimus: "Valitsus eraldas Tootsi Suursoo ala Eesti Energiale mitterahalise sissemaksena ettevõtte aktsiakapitali suurendamiseks. Kinnistu maksumuseks määrati 4,1 miljonit eurot. See otsus on kohtus vaidlustatud. Miks eraldati maa riigiettevõttele alla turuhinna ning kas võib olla tegemist ebaseadusliku riigiabiga?" Tootsi tuulepargi jaoks vajalike kinnistute hind vastab turuväärtusele ning on määratud vastavalt riigivaraseadusele ja Euroopa Komisjoni riigiabi puudutavale teatisele, mille järgi maa väärtust hindab sõltumatu ekspert üldtunnustatud hindamisstandardite alusel. Tootsi tuulepargi rajamiseks vajalike kinnistute hindamise aruande koostas sõltumatu hindajana DTZ Kinnisvaraekspert. Hindamisprotsessi on valideerinud Rahandusministeerium ning Eesti Energia sõltumatu finantsaudiitor. Seega ei ole alust väita, et maa harilikuks väärtuseks määratud 4,1 miljonit eurot oli alla turuhinna. Tehtud otsused on kooskõlas konkurentsireeglitega ning Eesti Energiale ei ole antud ebaseaduslikku riigiabi.
Tootsi tuulepargi vaidluse laiema konteksti avamiseks selgitan, et Tootsi tuulepargi arendusala moodustab 35% Pärnu maakonna tuuleenergeetika teemaplaneeringus määratud aladest. Ka mujal Eestis on ehitusõigusega arendusi, samuti kavandamisjärgus arendusi. Ei pea paika väide, et tegemist on ainukese piirkonnaga, kuhu on võimalik tuuleparki rajada. Küll aga on Tootsi tuulepargi puhul arendustega jõutud sellisesse staadiumisse, kus oleks võimalik kohe ehitust alustada. Nagu ma enne ütlesin, on riigil kavas Tootsi tuuleparki rajava Enefiti Taastuvenergia aktsiad börsile viia ning seeläbi oleks võimalik sellesse projekti investeerida ja hiljem investeeringutelt tulu saada tunduvalt suuremal hulgal isikutel – pean siinkohal silmas Eesti inimesi – kas otseinvesteeringutena või võimalike pensionifondide kaudu. Aitäh!

19:11 Aseesimees Taavi Rõivas

Aivar Sõerd, palun!

19:11 Aivar Sõerd
Aitäh, austatud juhataja! Austatud minister! Arupärimises oli küsimus Eesti Energiale mitterahalise sissemaksena antud kinnistu koha. Sellest ma saan aru, see on tavapärane tehing. Aga mul on küsimus hoopis 2017. aasta eelarves kavandatud 20 miljoni euro eraldamise kohta Eesti Energia aktsiakapitali suurendamiseks. See on Rahandusministeeriumi kulureal. Eelarve tegemise ajal ma komisjonis sellele küsimusele vastust ei saanud. Hiljem käisid meil rääkimas ka Eesti Energia esindajad, kes ütlesid, et nemad ei tea sellest mitte midagi. Mul on küsimus, et ega siin ei ole tegemist n-ö eelarvepesuga. Mitterahaline finantseerimistehing, see 20 miljoni eraldamine eelarve tasakaalu ei mõjuta. Samas võetakse dividendituluna aga 20 miljonit välja, mis mõjutab eelarve tasakaalu positiivselt, selle arvel saab kulusid teha. Mis projekti jaoks, milleks on kavandatud see 20 miljonit, mis läheb Eesti Energia aktsiakapitali suurendamiseks? Lükake ümber minu kahtlus, et tegemist pole eelarvepesuga.

19:11 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! Ei ole tegemist eelarvepesuga.

19:11 Aseesimees Taavi Rõivas
Andres Herkel, palun!

19:11 Andres Herkel
Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Te jätsite küsimustele vastates sellise mulje, et Enefiti investeeringu suurendamine tuli ettenägematutest asjaoludest. Minu ees on koopia 8. veebruari Ärilehest, kus on puust ja punaseks tehtud, et ainuüksi kütuse etteandmissüsteem läks 22,5–26,5 miljonit eurot kallimaks. Need on tohutu suured summad. Siin on kokku arvutatud, et tehase maksumus esitati ka nõukogule 68 miljonit eurot väiksemana. See, et selle peale sisekommunikatsiooni ümber korraldatakse, on loomulik, aga see on kehv lohutus, kui asjad on niiviisi käinud. Täiendav analüüs on tuvastanud, et see asi on läinud 68 miljonit kallimaks. Kes vastutab? Kas nõukogu on ebapädev või juhtkond varjas midagi?

19:11 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh teile! Ma saan aru, et ma pean nüüd kommenteerima mingeid varasemaid otsuseid ajast, kui ma ise rahandusminister ei olnud. Püüan teha seda parimate teadmiste kohaselt. Juhuse tahtel on siin saalis vist veel nõukogu liikmeidki sellest ajast, aga ma ei tea, kas nad on valmis ka eraldi kommenteerima. Ma saan aru, et otsuste tegemist tuleb alati vaadata selle aja parimatest teadmistest lähtudes. Ma eeldan – kuna ma ei olnud ise selle otsuse tegemise juures, siis ma saan ainult eeldada –, et sel hetkel, kui need otsused tehti, võeti aluseks tolleaegsed teadmised – millised olid maailmaturuhinnad ja milline oli eelduslik tehase kokkupanemine oma tollase mudelduse järgi. Mul ei ole kuidagi alust arvata, et oli mingeid muid eeldusi. Analoogne küsimus on ju ka näiteks Auvere puhul, kus aja jooksul läks gaas kallimaks.
Kui küsida, miks me selle otsuse tegime, siis siin tulevad kohe mängu ka energiajulgeoleku küsimused, et kas see tagab meile energiajulgeoleku või mitte. Need on juba väga filosoofilised küsimused, kui me selle asja nii laiaks ajame. Ma arvan, et see võib olla oluline nüanss selle asja juures. Praegu on kindlasti vaja jälgida, kas see investeering, mis on tehtud, toimib nendel eeldustel, mille pärast ta kunagi ellu kutsuti, kas tal on ka tooret, mida katlasse ajada, ja kas ta vastab nendele kriteeriumidele, mida selle konkreetse tehase püstipanemisel eeldati. Mina olen küll aru saanud, et need kriteeriumid, nagu ma oma vastuses ka täna nentisin, on 90% osas täidetud ja praegu töötatakse selle nimel, et saavutada 100%-line täitmine. Eeldatakse suisa, et see tase saavutatakse veel sellel aastal. Niisiis arvan, et nüüd on juba põhjust vaadata, milliseid investeeringuid on Eesti Energial veel vaja teha, et minna edasi kas siis oma portfelli diferentseerimisel või energiavarustuskindluse tekitamisel ka kontsernisiseselt.

19:11 Aseesimees Taavi Rõivas
Kalle Palling, palun!

19:11 Kalle Palling

Aitäh! Austatud minister! Fakti täpsustuseks: minu meelest õnnestus Eesti Energial tänu mitmesugustele trahvidele, mis sisse nõuti, hankida Auvere elektrijaama projekt lõpuks ikkagi 60 miljonit odavamalt. Mul on küsimus nõukogude komplekteerimise kohta. Mõni kuu tagasi rõõmustasite koos oma parteikaaslastega, et lõpuks ometi on nimetamiskomitee paigas ja saab hakata nõukogu liikmeid valima. Umbes samal ajal tuli uudis, et Omniva juhatuse esimees vahetati välja. Siis kohe oli artikkel, et Urve Palo oli lausa sekkunud selle juhi vahetamisse, öeldes, et kui Kärmast maha ei hääletata, siis vahetame nõukogu välja. See artikkel ja ka fakt, et te ei ole seda ümber lükanud, jätab küll mulje, et tegelikult nimetamiskomitee väljapakutud kandidaate võib-olla siiski ei valita ei Eesti Energia, Omniva ega teiste nõukogude liikmeteks, sest Palole see lihtsalt ei sobi.

19:11 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh, hea küsija! Ma püüan järgemööda vastata kõigele, mis te üles tõstsite. Tundus, et te kas teadlikult või teadmata – ma arvan, et siiski teadlikult – miksisite natuke asju kokku. Te alustasite nimetamiskomiteest, mille eesmärgiks on nõukogu komplekteerimine, ja jõudsite siis sujuvalt juhatuse liikme tasemele, mida nimetamiskomiteel kindlasti ei ole. (Vahelehüüe. Juhataja helistab kella.) Aga ma püüan tõesti vastata oma parima teadmise kohaselt.
Hakkaksin pihta nimetamiskomiteest endast ning jõuan lõpuks loomulikult Omniva juhi ja proua Paloni. Ärge kartke, ma ei kao kuhugi, me jõuame ilusasti ka selleni. Kõigepealt nimetamiskomiteest. Ma arvan, et see, mis nüüd on toimunud, on nii märgiline muutus, et me võib-olla ei tunneta seda veel tegelikkuses. Märgiline muutus just seetõttu, et on olemas üks filter, kes teeb üldkoosolekule ettepaneku nõukogu liikmesuse kohta. Mis seal salata, tuleb ju nentida, et valitsuse vahetudes on tihti vahetunud ka äriühingute nõukogud. Aegade jooksul on seda olnud, nagu me oleme näinud. On olnud hääletused 3 : 3 ja 4 : 4. Võib küsida, mis see omanike ootus siis on, kui hääletustulemus on 3 : 3. Järelikult pole ka omanik oma ootusi selgelt paika pannud. See paradigma muutus on nüüd tulemas ja ma usun, et ühiskond saab hiljem aru, kui olulise tähtsusega see on. Mis üks riigiettevõte tegelikult on? Valitsused vahetuvad, parteid vahetuvad, aga riigiettevõte selles kontekstis on nagu börsiettevõte. Börsiettevõtte loogika on ju see, et sul on sadu, kui mitte tuhandeid aktsionäre. Ja seal on siis see nimetamiskomitee. Ta ei ole ühe või teise aktsionäri esindaja, vaid lähtub sellest, mis oleks ettevõttele vajalik, millise kompetentsiga inimene võiks olla nõukogus. Ma ütlen veel kord, et suhtun selle komitee ellukutsumisse väga positiivselt. Nagu ma oma ühes vastuses ütlesin, enamgi veel, me tahame selle riigivaraseaduses sätestada. Nimetamiskomitee on valitsuse korraldusega moodustatud komisjon, mis takistab kujunemast olukorda, kus mõni poliitiline vaade prevaleerib selliselt, et määrame siis mingite muude kriteeriumide järgi. Ma arvan tegelikult ka, et need kriteeriumid on läbipaistvad, ausad ja õiglased. Niipalju siis nimetamiskomitee kohta.
Mis puudutab seda, kuhu te oma küsimuse lõpuks jõudsite, siis peab üle vaatama, aga mulle tuleb küll meelde, et Urve Palo eitas seda ja ütles, et ta ei ole mõjutanud nõukogu juhi valimist. Ma nagu mäletan, et talt on seda küsitud ja ta on vastanud sellele väga konkreetselt, et mingit mõjutust ei ole olnud. Ega mul rohkem informatsiooni ei ole. Mul ei ole põhjust kahelda ettevõtlusministri sõnades, kui ta on nii öelnud. Miks ta peaks valetama, ma ei usu seda.

19:11 Aseesimees Taavi Rõivas

Artur Talvik, palun!

19:11 Artur Talvik

Hea eesistuja! Hea minister! Hiljuti oli meil Riigikogus teisel lugemisel elektrituruseadus ja selle muudatused. Üks hämmastav muudatus oli see, et just tuuleenergia tootjad lähevad uuele toetusskeemile üle peaaegu 2,5 aastat hiljem kui teised taastuvenergia tootjad. Erandina pikendati nende üleminekut uuele toetusskeemile kuni aastani 2021. Miks valitsuskoalitsioon sellise pikenduse andis? Ka eraettevõtjatest tuuleenergia tootjad ütlevad, et see on tehtud nimelt sellepärast, et Tootsi park valmis saaks ja Eesti Energia saaks järgmise 12 aasta jooksul need taastuvenergia tasud endale.

19:11 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Palun vabandust, hea küsija! See meenutab mulle natuke Münchhausenit, kes iseennast natuke õhku tõstab. Meil on parlamentaarne riik, parlament on see, kes menetleb eelnõusid. Tegemist on vist teisel lugemisel oleva eelnõuga, kui ma ei eksi, ja parlament menetleb seda, mitte valitsus. Te peaksite iseendalt seda küsima, teie olete Riigikogu, kes seda eelnõu praegu menetleb, mitte valitsus. Meil on valitsus ja parlament siiski täiesti lahus olevad organid. Ma küsiksin seda pigem teie käest.

19:11 Aseesimees Taavi Rõivas
Monika Haukanõmm, palun!

19:11 Monika Haukanõmm
Tänan, härra juhataja! Hea minister! Võib-olla see minu küsimus tundub marginaalne ja mitte üldse nii oluline, aga kui vaadata seda inimese seisukohast, siis see enam väga väike küsimus ei olegi. See puudutab Elektrilevi ja Konkurentsiameti seisukohta, et võrguteenuse hinnad on liiga kallid, mistõttu võrguteenuse tasu vähendatakse ettevõtetele umbes 8% ja koduklientidele umbes 4%. Aga võrguteenuse üldise odavnemise kõrval kehtestatakse järgmisest aastast kuni viie euro suurune püsitasu tarbimiskohtades, kus tarbimine kas puudub või on väga väike, kuni 250 kilovatt-tundi. See puudutab umbes 57 000 tarbimiskohta. Kas teile ei tundu, et inimesi justkui karistatakse selle eest, kui nad hoiavad kokku ja tarbivad vähem energiat, ning küsitakse neilt siis lisatasu? Kas see on teie arvates õiglane? Kas te kavatsete sellega midagi ette võtta?

19:11 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh teile! Püüan siis ka oma parima teadmise juures natuke selgitada neid teemasid, mida te just praegu puudutasite. Kõigepealt Elektrilevi, aga ka Eleringi igapäevasest tegevusest. Võiks öelda, et tegemist on natuke teistsuguse ettevõtlusega, kui seda üldse ettevõtluseks nimetada. Erinevus Eesti Energia klassikalisest, praeguses mõttes klassikalisest ettevõtlusest, kus kaevandatakse põlevkivi ja toodetakse sellest põlevkiviõli või elektrienergiat, olles seejuures n-ö valla maailmaturuhindadele ja tegutsedes konkurentsitingimustes, seisneb nimelt selles, et Elektrilevi ja Elering tegutsevad reguleeritud turul, st neil on oma kindel tootlikkus. Nad ei saa teenida suuremat kasumit või tulu, kui Konkurentsiamet on sätestanud. See on klassikaline reguleeritud turul toimiva ettevõtte loogika. Sellele tasub kindlasti tähelepanu pöörata. Sellel, kes parajasti on reguleeritud turul omanik, ei ole tähtust. On investeering ja investeeringust tulenev tootlikkus ning sellest tulenev mõju võrgutasudele või muudele hindadele.
Mis puudutab küsimuse teist poolt, siis Elektrilevi saadab selle, kuidas tema näeb tulevikku, ka Konkurentsiametile kooskõlastuseks. Konkurentsiamet võib öelda, et nemad tahavad, et tasud toodaks allapoole, sest muidu on tootlikkus liiga kõrge, see ei ole reguleeritud turul õige. Mis puudutab tõesti kohti, kus tarbimist ei ole või on väga väike tarbimine, nagu te ütlesite, 250 kilovatti – muide, aastas, mitte kuus –, siis minu informatsiooni järgi me kõik maksumaksjatena peame Eesti Energia kaudu praegu üleval neid kohti, st kuigi tarbimist ei ole, peab valmidus kogu aeg olema. Nagu ma olen aru saanud, on Elektrilevi öelnud ka seda, et neil, kellel tarbimist ei ole, on võimalik jooksval aastal makstud raha, kaht-kolme või viit eurot – see omakorda sõltub sellest, millist võimsust keegi tahab, millist pinge taset peaks Eesti Energia jooksvalt hoidma – kasutada n-ö ettemaksuna, kui tarbimine peaks tulema. See on see küsimus, kas me peaksime hoidma üleval tuhandeid või kümneid tuhandeid punkte, kus tegelikult tarbimist ei ole, kuid mis n-ö kuluna jaotub meile kõigile, sest valmisolek tarbimiseks peab olema. Küsimus on, kas me peaksime nii jätkama või mitte. Ma arvan, et see on ka arutamise koht.

19:11 Aseesimees Taavi Rõivas
Andres Ammas, palun!

19:11 Andres Ammas
Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav minister! Mulle meeldib teie väljend, et te vastate parima teadmise kohaselt. See on aus ja õige, nii peabki. Sestap küsin uuesti küsimuse, mis jäi kümmekond minutit tagasi vastuseta, see oli kolleeg Aivari küsimus. Riigieelarve seaduse seletuskirjas on tõesti öeldud, et kavandatud on Eesti Energia aktsiakapitali suurendamine 20 miljonit eurot. Mis põhjustel, mis eesmärkidel, miks?

19:11 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Nüüd on palju parem vastata, sest enne oli kas-küsimus, millele saab vastata nii või naa. Eesti Energial on päris mitu investeeringuplaani. Kui vaadata kogu investeeringupaletti, siis lähiaastatel on suurusjärgus 200 miljonit – ma võin äkki eksida, aga pakun välja, et suurusjärgus 200 miljonit – mõeldud ka Tootsi tuulepargi investeeringuteks. Kui küsida selle 20 miljoni kohta, siis ma arvan, et parem täpsustan selle konkreetselt ära, see oli kas rafineerimisega seonduv moodul või oli see osa nende võimalikust tulevasest tuulepargi investeeringust. Aga selles ei ole üldse küsimus, ma täpsustan selle teile konkreetselt ära. Riigieelarves on sadu, kui mitte tuhandeid ridasid. Kindlasti ma ei tahaks vastuse andmisel olla ebatäpne. Täpsustan teile ära, mis oli selle Eesti Energiale eraldatava 20 miljoni eesmärk. Lõppkokkuvõttes kannavad kõik investeeringud alati mingit pikemat eesmärki. Ühelegi ettevõttele, mis on riigi omandis, ei tehta investeeringut ainult investeeringu enda pärast. See peab lõpuks tooma mingi lisandväärtuse, on siis tegu Tallinna Sadamas jää murdmiseks Botnica ostuga või on see investeering, mis aitab Eesti Energial lõppkokkuvõttes järgida paremini keskkonnanõudeid. See tuleb üle täpsustada. Ma ei välista, et see võis olla mõeldud ka mingite keskkonnanõuetest tulenevate seadmete ostmiseks. Aga et mitte spekuleerida, eesmärk on ju infot saada, siis täpsustan ära ja saadan pärast kirjaliku vastuse nii teile kui ka härra Sõerdile. Nagu härra Sõerd teab, olen ma alati sellist lubadust korrektselt täitnud, sest kui on teadmiste vajadus, siis on vaja see rahuldada.

19:11 Aseesimees Taavi Rõivas

Kolleeg Kalle Pallingule teadmiseks, et selles päevakorrapunktis on kõigil Riigikogu liikmetel üks suuline küsimus. Aga mul on hea uudis ka: pärast seda, kui küsimused on esitatud ja arupärijate esindaja on siin puldis käinud, võite tulla kõnetooli, visata soovi korral õhku veel küsimusi ning pärast seda saab rahandusminister omakorda soovi korral kõnetooli tagasi tulla ja nendele küsimustele vastata. Järgmisena Krista Aru, palun!

19:11 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Õiguslik audit Eesti Energia juhtkonna käitumise ja eelarvestamise, kogu selle protseduuri küsimuses oli väga tõsiste järeldustega. Vanades demokraatiamaades üldiselt sellise auditi puhul riigifirma juhtkond, nõukogu lahkub. Mis on meie pildil valesti? Meil juhatuse esimees küll lahkus, aga sai kompensatsiooni. Miks? Millised on need järeldused, mida teie ja ministeerium olete sellest õiguslikust auditist teinud?

20:11 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh teile! Ma lööksin selle küsimuse lahku, kahte ossa. Ma hakkan kaugemalt pihta, teie küsimuse viimasest otsast, et missuguseid järeldusi on tehtud. Ühes vastuses küsimusele kirjeldasin ma ka seda, et ettevõte ise on nüüd sisuliselt vaadanud üle mitmeid sisemisi protsesse, vaadanud üle oma projektijuhtimise loogika, investeerimisotsuste plaani ning infovahetuse nõukogu ja juhatuse vahel. Ma ütleksin isegi, ja seda on ka varem öeldud, et head kriisi ei tohi lasta raisku minna. Klassikud on seda aeg-ajalt tsiteerinud. Ma olen toonud näitena, et Eestis sai nimetamiskomitee moodustamine teoks arvatavasti selle tõttu, et Tallinna Sadamas juhtusid sellised asjad, nagu seal juhtusid. Lihtsalt siis saigi selgeks, et me peame süsteemi natuke muutma, aken avanes, kui nii võib öelda. Kandes selle üle praegu kõne all olevale juhtumile, ma usun, et see oli mingil määral sisendiks sisemise tööprotsessi ümberhindamisel. See on kindlasti mõistlik, et protsessid üle vaadatakse. Ma arvan, et Eesti Energia on oma olemuses tegelikult väga hästi juhitud. Ta on Eesti suurim Eesti riigi omandis olev ettevõte. Vaadates praegust sisemist töökorraldust ja mitmesuguseid protsesse, siseauditit, siis igas ettevõttes on kindlasti mingid pisisulid ... Ei, nii on muidugi vale öelda, ärge tsiteerige mind, ma pean silmas seda, et igas ettevõttes võib tekkida kuritarvitusoht, see võib tekkida igas ühiskonnas, igas ettevõttes. Meie ülesanne on minimeerida seda võimalikku pahatahtlikkust ühes või teises elemendis. Mis puudutab varasemaid otsuseid, siis mina ei ole jurist, selles mõttes ma ei oska kommenteerida kui jurist, ma ei ole seda. Aga ma arvan, et kui tehti nii põhjalik siseaudit ja ka välisaudit – ma saan aru, et advokaadibüroo tegi eraldi välisauditi –, ju siis need auditid ikkagi näitasid, et ei olnud vajadust teha järgmisi samme. Ega mul pole paremat teadmist, millele härra Ammas viitas. Kui oleks olnud see parem teadmine, kui oleks öeldud, et näete, nende ja nende muudatustega seoses me peaksime astuma need ja need sammud, küll need sammud oleksid siis ka astutud. Aga ma kordan veel kord, et erinevad juhtumid õpetavad just

seda, et sisemist töökorraldust saab teha paremaks. See on igal pool nii, kaasa arvatud ka Riigikogus, et aeg-ajalt me teeme mingeid asju paremaks, arvestades, et igapäevastes protseduurides on kuskil mingi tõrge tekkinud.

20:11 Aseesimees Taavi Rõivas
Maris Lauri, palun!

20:11 Maris Lauri
Aitäh, hea istungi juhataja! Hea minister! Ma tulen teile vastu, et te saaksite siis küsimusele vastata ja ma ei saaks hiljem öelda, et te ei vastanud küsimusele. Räägiksin siis nimetamiskomiteest. Iseenesest tore mõte, et nii saaks riigifirmade nõukogudesse head inimesed valida. Aga mind tegi murelikuks see juhtum, millele mu kolleeg Kalle Palling juba viitas, kus üks minister olevat väidetavalt tahtnud nõukogu otsustuspädevusse sekkuda. Kas te uurisite ka ise Omniva nõukogusse nimetatud nõukogu liikmete käest, kas selline asi juhtus või ei juhtunud?

20:11 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh teile! Ma alustan teie sissejuhatusest ja jõuan lõpuks teie küsimuseni. Sissejuhatuses te rääkisite nimetamiskomiteest ja sellega seonduvast. Ma kordan siis veel üle. Minu arvates on väga mõistlik, et nimetamiskomitee on ellu kutsutud. Varasem protseduur, kus ei olnud sellist filtrit – nagu te mäletate, olid ka Riigikogu liikmed, peaasjalikult Reformierakonna liikmed äriühingute nõukogudes –, on nüüd muutunud ja ma loodan, et tõesti pöördumatult. Sellega seoses me püüame ka riigivaraseaduses teha vastavad muudatused. Muidugi, maailmas ei ole midagi pöördumatut, seaduse võib alati ära muuta, aga ma arvan, et see muudatus on mõistlik.
Oma küsimuse lõpuosas te küsisite, kas rahandusminister peale seda, kui Urve Palo oli öelnud, et tema ei ole valimist mõjutanud, võttis telefoni ja küsis enda määratud nõukogu liikmetelt, et vabandage, kas teid mõjutati. Kui teie küsimuse konstruktsioon oli selline, siis ma ütlen, et ei, ma ei hakanud eraldi helistama ja küsima, kas neid mõjutati. Mul ei ole põhjust Urve Palo sõnades kahelda. Ma arvan, et kui kedagi oleks väga selgelt mõjutatud, siis oleksid nõukogu liikmed läinud ning vastavatele instantsidele ja organitele seda öelnud. Mul ei ole küll põhjust niimoodi mõelda. Enamgi veel, ma avan neid tahke natuke laiemalt. Väga harva juhtub – elu on seda näidanud –, et inimesed tahaksid võtta endale rohkem ülesandeid ja rohkem vastutust. Üldjuhul on see niimoodi. Ma võin siinkohal teile seoses nimetamiskomiteega öelda, et kehtiva seaduse järgi on rahandusministril praegu õigus nimetada kõikides riigiettevõtetes pooled nõukogu liikmed. Ma lubasin, et kui nimetamiskomitee ellu kutsutakse, siis ma olen ise see, kes teeb ettepaneku rahandusministrilt see õigus ära võtta. Milleks, miks seda vaja on? Kui üldkoosolek on konkreetselt kas keskkonnaminister, majandusminister või keegi teine, siis miks peaks rahandusminister eraldi kedagi nimetama? Ei ole vaja seda kontrolli, sest filter töötab väga hästi. Nimetamiskomitee töötab täpselt nii, nagu on vaja. Ma olen oma ettepaneku teinud. Kui siia tuleb vastav seadusmuudatus, siis te näete, et tulevikus rahandusministril sellist pädevust ei ole – nendes ettevõtetes, kus ta üldkoosolek ei ole, seal ta enda poolt nimetamise ettepanekuid ei tee. Ma arvan, et see ongi nii: kuskil on üldkoosolek ja tal on oma vastutus ministrina ning kuskil on nimetamiskomitee, kes teeb ettepanekud kaasata ühe või teise äriettevõtte nõukogusse võimalikult head spetsialistid.

20:11 Aseesimees Taavi Rõivas
Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Arupärijatepoolse sõnavõtuga palun kõnetooli Andres Herkeli!

20:11 Andres Herkel
Härra juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Austatud minister, aitäh nende vastuste eest! Kõigi vastustega päris rahule sedapuhku ei jäänud. Aga mööname ka seda, et arupärimises on kolm-neli teemat, mis tegelikult eeldaksid võib-olla eraldi käsitlemist: Tootsi tuulepargi küsimus, Enefiti küsimus, börsile viimine, nimetamiskomitee. Küsimustest tuli veel harusid esile, olgu need siis võrgutasud, riigieelarve, rääkimata Omnivast, mis läheb juba päris palju kaugemale. Loodan, et kolleegid omalt poolt täiendavad siin ühe või teise motiiviga, mina jään oma kokkuvõttekõnes ühe asja juurde. See on ehk kõige olulisem asi, mida me puudutasime kaks korda ka küsimustes, kõigepealt mina ja siis Krista Aru võib-olla veel tabavamalt selles mõttes, et siis te natuke ka vastasite. See on nimelt küsimus Enefit280

rajamisega seotud segaduse kohta.
Oma vastuses te libisesite sellest kuidagi üle ja jätsite niisuguse mulje, et investeeringu suurendamine tuli ettenägematutest asjaoludest, et seda, mis tol ajal oli, on praegu raske hinnata, aeg on muutunud ja asjaolud on muutunud. Sellega ei saa päris rahul olla, nagu ka mitte sellega, et järeldus on kontsernisiseste kordade muutmine ja see, et siseauditi osakond hakkab arendusprojekte üksikasjalikumalt hindama ja läbi vaatama. Tegelikult oli olukord märksa kummalisem ja lõpuks jõuti ju selleni, et kuna nõukogu liikmed ei olnud siseauditi tulemustest teadlikud, siis tellis nõukogu kogu selle asja peale eraldi õigusliku auditi, mis läks maksma tavainimese jaoks täiesti kosmilise summa. Telliti see Varuli advokaadibüroolt ja juttu on 200 000 eurost. Põhiküsimus ei ole ju see, millele te viitasite, et tehas töötab nüüd juba 90% ulatuses oodatud võimsusega ehk asi paraneb veel. Küsimus on ikkagi selles segaduses, mis juhtkonna ja nõukogu vahel tekkis. Kuidas sai olla nõndaviisi, et nõukogule näidati tehase maksumust tunduvalt väiksemana, kui see tegelikult kujunes? Tõepoolest, midagi on sellel pildil valesti. Siin on üks kahest: kas nõukogu ei olnud oma ülesannete kõrgusel, mis kindlasti peaks nimetamiskomitee tähelepanu pälvima, või siis oli võib-olla isegi veel hullem asi – juhtkond ei informeerinud nõukogu kõigist asjaoludest, millest olnuks vaja informeerida. Igal juhul, nagu ma ütlesin, oma vastuses Krista Arule te lähenesite sellele põhiküsimusele, aga päriselt seisukohta selles, mis siis ikkagi toimus, teil ei olnud. Me arvame, et ministrina peaks teil see seisukoht olema. Aitäh!

20:11 Aseesimees Taavi Rõivas
Järgmisena palun kõnetooli Kalle Pallingu!

20:11 Kalle Palling
Tere õhtust, austatud juhataja! Head kolleegid! Hea minister! Arutame siin hilisel õhtutunnil ühte väga pikka ja, võiks öelda, väga põhimõttelist arupärimist. Nii nagu Andres Herkel ütles, on selles väga palju olulisi küsimusi ritta seatud. Alustan sellest, mille kohta ma ise küsisin – nimetamiskomiteest. Sellest on tänase arupärimise vastamise ainetel hea rääkida. Tõesti, ei ole ju küsitud ega esitatud arupärimist selle kohta, kas minister Palo sekkus Omniva juhatuse esimehe valimistesse, kas ta ähvardas pool nõukogu või terve nõukogu välja vahetada, kui tema soovitud kandidaati ei valita, või ei sekkunud. Iseenesest ma arvan, et Urve Palost võib uskuda nii ühte kui ka teist – ta võis vabalt sekkuda, aga võis ka vabalt mitte sekkuda. Võis vabalt sekkuda sellepärast, et maailmavaateline erinevus, nii nagu ta ka ise ajaleheveergudel on öelnud, tema ja juhikandidaatide vahel tõesti oli. Üks juhikandidaat nägi selgelt potentsiaali postituru arengus, selle ettevõtte arengus, vaadates, kuhu liigub maailmas internetikaubandus, ja oli võtmas seal väga tõsist positsiooni. See on praeguseks endine Omniva juhatuse esimees. Teine lähenemine oli see, kas ikkagi igas maakohas on postkontor, kuhu lisaks sellele, et tullakse tualettpaberit ja suitsupakki ostma, minnakse võib-olla ka mõnele kirjale järele. Ma arvan, et elu on teinud oma korrektiivid. Millal te ise saatsite viimase postkaardi või kirja ümbrikus? Kommunikatsioonivahendid ongi lihtsalt muutunud. See ei tähenda, et me peaksime postkontorid kinni panema. Küll aga peaksime vaatama ka väljapoole, et tõesti maksta oma inimestele või teha oma inimestele teenust odavamaks ja teenida vajalikku tulu välisturgudelt võib-olla mõne muu toote või teenuse müügist. Aga see selleks, kas minister sekkus või mitte. Kui kronoloogiat vaadata, siis 19. jaanuaril raporteeris Vabariigi Valitsus, et riigiettevõtete nõukogude nimetamiskomitee alustab tööd. Nimetati ära selle komitee tulevane juht, Erkki Raasuke, kes on tõesti, ma arvan, üks põhilisi inimesi, kelle tõttu nimetamiskomitee üldse loodi, ja nimetati ka teised komitee liikmed. See oli, kordan, 19. jaanuaril. Kuu aega hiljem, 20. veebruaril tuli uudis, kus üks tundmatuks jääda sooviv nõukogu liige tsiteerib Urve Palot, kes olevat öelnud, et kui ei te ei vali Kärmase asemel uut juhti, siis vahetan nõukogu välja.
Mis mind häirib? Ma arvan, et Urve Palo on iseenesest sotsiaaldemokraatide kõige jõulisem poliitik. Täiesti loogiline, et ta tahab ennast kehtestada ja anda oma valijatele selge sõnumi, jätta selge mulje, et ta juhib oma ministeeriumi. Poliitiliselt täiesti arusaadav. Aga mis on täiesti arusaamatu, on rahandusministri käitumine. Samuti peaministri käitumine, kes oli just raporteerinud, et nüüd nimetatakse kõik nõukogu liikmed nimetamiskomitee välja valitud inimeste seast. Miks nemad seda väidet ümber ei lükanud? Miks nemad ei kontrollinud? Täpselt seesama asi, mille kohta Maris Lauri küsis, et rahandusminister nimetab pooled nõukogu liikmed. Võta kõne kas või ühele ja kontrolli, kas oli selline ähvardus või mitte! Pikalt-laialt räägitakse sellest, kuidas Reformierakonna ajastu Eesti valitsemisel on lõppenud ja kuidas lõpuks on Riigikogu liikmed nõukogudest tagasi kutsutud, aga siis

lastakse juhtuda sellistel asjadel. Jäävad üles kahtlused, mis ei ole lõplikult ümber lükatud. See on tõesti asi, mis jäi ka täna siit kõlama. Jällegi, see ei olnud ju tänase arupärimise teema, aga oleks võinud võib-olla siis kas või öelda ...
Kas mul on võimalik lisaaega saada?

20:11 Aseesimees Taavi Rõivas
Jah, palun, kolm minutit lisaaega.

20:11 Kalle Palling
Väga hea! Vaata, pole siin pikka aega käinud, ei tea seda korda. Aga ma arvan, et sellele teemale tõmbakski nüüd joone alla. Võib-olla rahandusminister leiab aega teinekord ka sellele vastata. Ja isegi kui ta ei vastaks, siis ma arvan, et nimetamiskomitee vääriks lihtsalt seda, et kuu aega pärast komitee ellukutsumist ei saaks selliseid kahtlusigi tekkida. Seal on ju lugupeetud inimesed ja tõesti ei tahaks, et mõni minister hakkaks nende väljapakutud inimesi vetostama. Aga kuulda on olnud ka seda, et tegelikult ministritel ikka on vetoõigus mõnede inimeste puhul. Nad võivad olla väga head spetsialistid, aga kui nad ministrile ei meeldi, siis on võimalik neid vetostada.
Teine teema, kus ma arvasin, et oleks mõistlik sõna sekka öelda, on Enefit280. Iseenesest tohutult vajalik projekt, innovatsioon põlevkiviõli tootmisel Eestis. On loogiline, et asjad muutuvadki kallimaks, kuna tegemist on sisuliselt rätsepaülikonnaga, mida tehti esimest korda. Juhtimisprotsess oleks võinud olla parem. Toonase nõukogu liikmena arvan, et ühtepidi olid juhatuse iseendale seatud eesmärgid ilmselt pisut liiga kõrged, pisut liiga kinni kitsas ajakavas. Ei arvestatud, et tegelikult tehaksegi rätsepaülikonda, mitte ei minda karbitoodet püsti panema. Selles mõttes ma arvan, et nii ühiskond, nõukogu liikmed kui ka üldkoosolek oleks väga selgelt aru saanud, kui raamkäivitamise periood ja käimasaamise periood oleks olnud kohe algusest peale pikem, nagu see praeguseks kujuneski. See, et mingi kolm kuud pärast tehase valmimist võiks juba 100% võimsusel töötada, oli iseenesest ootuste liiga kõrgele kütmine.
Ma ei nõustu aga kolleeg Herkeliga, kes ütles, et siseauditeid ega lisaanalüüse ei või teha, sest nendele kuluvad summad on tohutud ja üüratud. Ma arvan, et kui sellise spetsiifilisuse astme juures ei ole vastavat teadmist, siis tulebki tellida analüüs väljastpoolt. Palju hullem on see, kui hakatakse kollektiivselt kuskil, ma ei tea, näiteks majanduskomisjonis, lahkama ühe riigiettevõtte siseasju. Isegi see, et me siin arupärimiste kaudu neid asju nii detailselt, aga samas nii vähese informeerituse pinnalt arutame, ei ole võib-olla kõige õigem praktika. Selles mõttes on Rahandusministeerium liikumas õiges suunas. Tõesti, riigil on väga selge arv ettevõtteid, kus ta tahab mingitel eesmärkidel osalust hoida ja mis toodavad riigile dividenditulu, ning on valitud välja mingisugune hulk ettevõtteid, kus minnakse osalust võõrandama, kus tegelikult nii suurt strateegilist huvi ei ole. Vahest ei peaks kollektiivselt kas majanduskomisjonis või Riigikogu saalis arutama, kas vea tegi mingi konkreetse ettevõtte juht või nõukogu või kes iganes selle vea tegi. Alati saab paremini, aga üldiselt ma arvan, et Enefit280 on suur innovatsioon ja Eesti edulugu selles valdkonnas.

20:11 Aseesimees Taavi Rõivas
Artur Talvik, palun!

20:11 Artur Talvik
Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Hea minister! Me kõik mäletame neid kuulsaid IRL-i loosungeid, et kodukulud alla, ja oleme kindlasti kuulnud ka seda, et IRL on ettevõttesõbralik erakond. See, mis toimub IRL-i ministri haldusalas olevas Eesti Energias, viitab kõik vastupidisele. Ma toon illustreerimiseks välja ainult ühe tahu ehk selle osa, mis puudutab taastuvenergia tootmist, õigemini, tuuleenergia tootmist Enefitis või Eesti Energias. Nimelt selle, mis seondub Tootsi tuulepargiga. Teadaolevalt on Eestis ka eraettevõtjaid, kes on valmis tuuleparke tegema. Nende olukord on tõsiselt keeruline. Kui keegi tahaks teha tuuleparke Ida-Virumaale, siis seal on Kaitsevägi või Kaitseministeerium pannud peale piirangud, väites, et tuulegeneraatorid jäävad justkui radarite varju. Samas on Hiiumaal just kohalikud elanikud väga vastu vette ehitatavale tuulepargile. Tootsi on tegelikult kogu Eestis üks väheseid kohti, kuhu sellist tuuleparki saab üldse rajada, ilma et tekiks kaitseprobleeme või probleeme kohaliku elanikkonnaga. Ja nüüd tuleb sinna siis Eesti Energia, kes tellib ise maade hindamise akti, kellele tehakse n-ö soovikohane hind, mis on ilmselgelt tavapärasest hinnast odavam. Eriti kummaline või küüniline on

see, et kui me vaatame elektrituruseadust, mille teine lugemine siin saalis hiljuti oli, siis sealt on näha, et nüüd pikendatakse taastuvenergia tasu maksmist just tuuleenergia tootjatele kuni aastani 2021, samas kui muudele taastuvenergia tootjatele lõpetatakse selle tasu maksmine praegusel kujul. (Vahelehüüe.) *Sorry*? Jah, nüüd tuleb uus skeem, vana skeemi järgi maksmine lõpeb 2018 juulist. Kõik tuuleenergia eraettevõtjad teavad, et ainukene ettevõte, mis võib selle aja jooksul valmida, on just nimelt Tootsi tuulepark – loomulikult, kui kohtuvaidlused ei veni väga pikale. Mis tähendab, et Eesti Energia tegeleb sisuliselt sellega, et tema tuulepark saaks erakorraliselt, ma ei tea, alates 2021 veel kuni 12 aastat suuremat taastuvenergia tasu, mis meile kui elektritarbijatele on algusest saati suur probleem. Kokkuvõtteks. Kõik asjad ei ole päris korras selle suure monopolistliku ettevõttega, kes tõstab meie kodukulusid ja käitub monopolistina, võrreldes eraettevõtjatega. Niimoodi ei peaks üks riigiettevõte tegutsema, ta ei peaks olema lihtsalt üks dividendide pumpamise masin. Aitäh!

20:11 Aseesimees Taavi Rõivas

Rohkem sõnasoove ei ole. Kas rahandusminister soovib sõna? Jah, palun teid, rahandusminister Sven Sester, uuesti kõnepulti!

20:11 Rahandusminister Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Ma tegin ka mõningaid märkmeid ja püüan nende märkmete põhjal midagi öelda. Püüan mõnele märksõnale vastata. Ma hakkan viimasest pihta. Mind natuke hämmastas – ma ei tahaks öelda, et häiris, sest parlamentaarses riigis on Riigikogu kõrgeim organ ja sealt edasi on rahvas, kes Riigikogu valib – see, et teil, hea esineja, lähevad faktid ja hinnangud segamini. Te pudrutate natuke, vahepeal annate hinnanguid, aga kui neid mitu korda korrata, siis hakkab tunduma, et need ongi nagu faktid. Te ütlete, et Eesti Energia ise tellis maade akti jms. No ei olnud niimoodi! Ei tellinud Eesti Energia mingit maade akti. Või, ütleme, sellised hinnangud, et minu haldusalas viitab kõik vastupidisele. Mis asi siis viitab vastupidisele, see jääb kuskile õhku, midagi oleks nagu vastupidi ja kõik oleks nagu valesti. Tegelikult ju ei ole nii. Eks hinnangute andmine on alati, nagu ta on. Hinnanguid võib selles mõttes anda, et nende andmine ei ole kellelegi keelatud, aga ma tõesti nendin, et minu arvates te peaksite hinnangutes olema õiglane. Mulle tundus teie hinnanguid kuulates, et te ei olnud õiglane. Ma mõtlesin, et tulen ja ütlen selle siinkohal ära. Te ei peaks Eesti Energiat sarjama. Eesti Energia on töötanud väga korrektselt ja ma arvan, et maksumaksja poolt vaadatuna me võime olla küll kindlad, et nende üldine kontseptsioon on selline, mida ei peaks häbenema. Te olete ise korruptsioonivastase komisjoni esimees, ei teie ega keegi teine ei räägi kindlasti ühe või teise ettevõtte nimel. See oleks ju kurioosne, niisugust asja ei saaks ju juhtuda.
Mis puudutab võimalikke kohtuvaidlusi, et need võivad venida väga pikaks, siis siin ma olen teiega nõus. Selles mõttes on teie lausetel tõetera sees. Kuna on selgelt huvitatud pooled, kes tahavad venitada venitamise pärast, siis see on kindlasti kaalumise koht, tulevikus ka riigi jaoks. Ma arvan, et lähitulevikus peaks riik võtma vastu otsuse, kas ta igal juhul jätkab kohtuprotsessi. Kohtuprotsess on alles alanud, 22. märtsil olid vist esimesed kokkusaamised, juriidilise vaidluse algus ja maikuusse on määratud järgmine kohtuistung. Selge on see, et teisel huvitatud osapoolel on soov võimalikult pikalt venitada. Igal juhul kaevatakse edasi jne. Siin on kindlasti ka riigi jaoks mõtlemise koht, sest millest me praegu räägime? Me räägime ju sellest, et lõppkokkuvõttes on valitsuse soov ju 49% taastuvenergiaettevõttest börsile viia. Mis puutub Tootsi tuuleparki, siis selle kohta on Eesti Energia muide 2011. aastast tasuvusuuringuid teinud. 2011. aastast! See ei ole nii, et eelmise aasta novembris, uue koalitsiooni tulekuga tekkis kellelgi huvi, et hakkaks tuuleparki tegema. Ei, ei, hunnik uuringuid on ära tehtud. Ma ei tea, kui palju on ära kulutatud, et uurida, millised on keskkonnamõjud jne. Seda protsessi on väga pikalt ette valmistatud. Tegelikult on ju eesmärk, et sellest ei saaks osa mitte ainult üks või teine erakätes olev energiaettevõte, vaid kogu Eesti rahvas, arvestades seda, et pool taastuvenergiaettevõttest peaks minema müüki. Aga ma nendin, et selles on teil arvatavasti õigus, kui te ütlete, et kohtuvaidlused võivad pikaks venida. Võib-olla ühel hetkel tulebki arutada seda, et vaja on mingid äkkotsused teha.
Mis puudutab, hea Kalle, teie sõnavõttu, siis me oleme ju vanad tuttavad, aga mõni asi natuke hämmastas mind. Ma tsiteerin: "Tundmatuks jääda sooviv nõukogu liige olevat öelnud ..." Kuulge, mis siin toimub? Keegi tundmatuks jääda sooviv nõukogu liige ütles niimoodi ja siis jõuame selleni, et huvitav, miks minister ei helista ja nõukogu liikmetelt üle ei küsi. Ja lõpuks siis "jäävad üles kahtlused". Kuulge, mis asi see siis on? Ise loote müüdi ja siis hakkate selle üle arutlema. See on nagu vanas heas Kesknädala vaimus, Keskerakonnas.

20:11 Aseesimees Taavi Rõivas
Kas ettekandja soovib lisaaega? Kolm minutit lisaaega.

20:12 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh teile! Kolme minutit ma ära ei kasuta. Ma ei ole vist nimetanud sõnavõtja nime, kellest ma räägin. Ei, ma ikka nimetasin Kallet. Te palusite ka ise vabandust ja ütlesite, et see ei ole tänase arutelu teema, aga ma nägin, milline rakurss teil oli, millise poliitilise suuna te tahtsite selle arupärimise kontekstis võtta. Poliitikuna ma sain sellest aru. Ma lihtsalt nendin, et kui te lõpuks tsiteerite tundmatuks jääda soovivat nõukogu liiget ja ütlete, et üles jäävad kahtlused, siis me jõuame mingisse täieliku paranoia maailma. Ma usun, et te ise ka ei tahaks sellises maailmas elada ja pärast öelda, et huvitav, miks minister küll ei helistanud, kahtlused jäid üles ja küsimusi on rohkem kui vastuseid, et tegelikult peaks üldse komisjoni moodustama, kes uuriks, kas asjal on jumet või ei ole, ja kas kahtlustel on tõepõhi all või ei ole. Seda kõike olen ma elu jooksul nii palju näinud, olles ise pikalt poliitikas olnud. Nii et jätame selle. Kui on kõhklusi ja kahtlusi ja mõni inimene ütleb, et teda on mõjutatud, siis ta peaks tulema ja rääkima sellest. Siis saab ka argumenteerida. Teiselt poolt on minister selgelt öelnud, et ta ei ole seda teinud. Ega mul rohkem ei olegi midagi lisada. Aitäh teile!

20:12 Aseesimees Taavi Rõivas
Repliigiks on sõna Kalle Pallingul, kaks minutit kohapealt. Palun!

20:12 Kalle Palling
Aitäh! Kuna minister oli tõesti nii lahke ja nimetas mu nime, siis mul on võimalik siit kohapealt repliigi korras vastata. Ma saan aru Svenist, et tema ajab üllast asja, on kokku kutsunud nimetamiskomitee, viinud Erkki Raasukese ja tema mõttekaaslaste idee valitsuse lauale ja saavutanud selle, et nimetamiskomitee päriselt ellu kutsuti. Tõesti, suur kiitus Svenile ja tervele Rahandusministeeriumile! Aga kus jääb minu hinnangul midagi vajaka, on see, et kui kuu aega pärast nimetamiskomitee ellukutsumist jäävad õhku kahtlused ja ilmub artikkel, kus on väga selge viide – see tundmatuks jääda sooviv nõukogu liige ei olnud minu välja mõeldud, see oli võetud mainitud artiklist, kus see oli just täpselt sellises sõnastuses –, siis oleks võinud need kahtlused ümber lükata. Öelda, et alates 17. jaanuarist nimetatakse Eesti Vabariigis kõigi nõukogude liikmed vaid nimetamiskomitee ettepanekute alusel ja ühelgi ähvardusel stiilis, et kui te ei vali Omnivale teist juhti, siis vahetan nõukogu välja, ei ole kohta. See, kas minister väidab, kas ta tegi või ei teinud – see on üks kord ja *that's it*. Aga ma arvan, et lõpetamegi nüüd selle asja ära. Me oleme proovinud siin üksteist piisavalt palju veenda, kuid endiselt jääb rumal kahtlusevari, kas see nimetamiskomitee on lõpuni, sada protsenti sõltumatu või on ministritel endiselt meeldivad ja mittemeeldivad kandidaadid, kelle nimetamise nad saavad vetostada, olgu need siis kas juhatuse liikmed ettevõtetes või nõukogu liikmed. Kui sellised võimalused on välistatud ja nimetamiskomiteed ei hakata neid võimalusi kasutades piirama, siis on ju tegelikult kõik hästi.

20:12 Aseesimees Taavi Rõivas
Lõpetan selle arupärimise käsitlemise.

---

8. 19:45 Arupärimine rahapesu kohta (nr 342)

20:11 Aseesimees Taavi Rõivas
Kaheksas ja ühtlasi tänane viimane arupärimine on Riigikogu liikmete Aivar Sõerdi, Urve Tiiduse, Maris Lauri, Hanno Pevkuri, Toomas Kivimägi, Igor Gräzini, Jüri Jaansoni, Lauri Luige, Ants Laaneotsa, Kalle Laaneti, Madis Millingu, Urmas Kruuse, Eerik-Niiles Krossi ja Meelis Mälbergi 23. märtsil 2017 esitatud arupärimine rahapesu kohta (nr 342). Arupärimisele vastab rahandusminister Sven Sester, aga arupärijate nimel palun kõnetooli Aivar Sõerdi. Palun!

20:11 Aivar Sõerd

Austatud juhataja! Austatud minister! Head kolleegid! Rahapesu kahjustab riikide rahandussektori stabiilsust ja ohustab iga riigi majandust. Täna me kuulsime äärmiselt traagilistest sündmustest meile siin üsna lähedal, naaberriigi Venemaa suurlinnas Peterburis. On selge, et terrorismi rahastamise üheks allikaks on rahapesu. Tänaseid Peterburi sündmusi analüüsides võib järeldada, et kõik viitab terroriaktile.
Eesti on väike riik, aga me ei tohi ikkagi alahinnata oma kohta rahvusvahelises rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise süsteemis. Organiseeritud kuritegevusele ja korruptsioonile keskendatud ajakirjandusprojekti tegijad avalikustasid hiljuti meedias, et Eesti pankade kaudu on väidetavalt liikunud ligi 1,6 miljardit dollarit Venemaa päritolu kuritegelikku raha. Ulatusliku rahapesu juhtumi Eestit puudutavate episoodide keskmes on Danske Banki Eesti filiaal, mille kaudu on väidetavalt tehtud ligi 1,2 miljardi dollari mahus rahapesukahtlusega ülekandeid.
Arupärijad tahavad ministrilt teada – minister on Finantsinspektsiooni nõukogu esimees –, kas minister oli informeeritud kõige toimuva ulatusest ja sellest, et Eesti kommertspanku seostatakse 1,6 miljardi dollari mahus rahapesuskeemidega. Ma ei ole märganud, et minister oleks seni avalikkuses sellel teemal sõna võtnud. Arupärijad tahavad ka teada, kuidas on võimalik, et kui Taani finantsinspektsioon koostas juba 2015. aastal Danske Banki Eesti filiaalile mahuka raporti, pole Eestis rahapesukahtlusega juhtumite uurimiseks alustatud kriminaalmenetlusi ega määratud kommertspankadele väärteotrahve. Mis puudutab kriminaalmenetlust, siis eelmise nädala neljapäevases Postimehes on prokuratuur neid põhjusi natuke selgitanud. Üks põhjus on teadaolevalt see, et Venemaa ei ole ilmutanud valmisolekut koostööks meie õiguskaitseorganitega. Aga kui kriminaalmenetluses on käed seotud, siis seda enam on vaja tähelepanu pöörata ennetavatele meetmetele.
Meil on konkreetne küsimus: miks on nii, et märtsi algul ehk enne seda, kui see ulatuslik skeem avalikuks tuli, saatis Rahandusministeerium kooskõlastusringile rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse uue redaktsiooni. Seal on sätestatud rahatrahvi ülemmääraks 400 000 eurot. On veel sunnirahad, aga me lugesime eelmisel nädalal ajalehest ka seda, et Finantsinspektsioon soovib, et need trahvid oleksid kordades suuremad. Teatavasti näeb direktiiv, mis selle rahapesu tõkestamise seadusega üle võetakse, ette kümneid kordi suuremaid trahvimäärasid. Meenutagem hiljuti Riigikogus menetletud väärtpaberituru seaduse eelnõu! Selles me tõstsime trahvi- ja sunniraha määrad 15 miljoni euroni, sunniraha koguni 15%-ni ettevõtte käibest.
Nii et meil on hulk küsimusi ja me tahame ministrilt nendele vastuseid saada, et selle valdkonnaga tõsiselt tegeleda.

20:11 Aseesimees Taavi Rõivas

Arupärimisele vastab rahandusminister Sven Sester. Palun!

20:11 Rahandusminister Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud arupärijad! Vastan teie esitatud küsimustele, mis puudutavad rahapesu. Kõigepealt küsimus ja siis ka vastus igale konkreetsele küsimusele.
Esimene küsimus: "Kas Teie rahandusministri ja Finantsinspektsiooni nõukogu esimehena olite informeeritud sellest, et mõned Eesti kommertspangad võivad olla seotud ligi 1,6 miljardi dollari mahus Venemaalt lähtuvate rahapesuskeemidega ja kui olite informeeritud, siis millal Teieni see informatsioon jõudis?" Finantsinspektsiooni seaduse kohaselt juhib ja korraldab Finantsinspektsiooni tegevust juhatus. Nõukogu kavandab inspektsiooni tegevust ja kontrollib selle juhtimist. Finantsinspektsiooni nõukogu esimehena toetan Finantsinspektsiooni juhatust rahapesu ja terrorismi takistamise tegevuses. Minu juhtimisel on Finantsinspektsioon vastu võtnud Finantsinspektsiooni strateegia 2016.–2018. aastaks, mille üks prioriteet on rahapesu tõkestamine. Finantsinspektsiooni juhatus on nõukogu informeerinud ja informeerib ka edaspidi oma õiguspädevuse piires tehtud järelevalvest. Finantsinspektsiooni nõukogu esimees olen ma rahandusministri ametikohast tulenevalt ehk siis Finantsinspektsiooni seaduse § 8 lõike 2 ja § 12 lõike 1 alusel, ja seda alates 9. aprillist 2015. Teie arupärimises toodud asjaolud ja nendega seotud menetlused hõlmavad perioode, kui ma ei olnud Finantsinspektsiooni nõukogu esimees.
See ei sega mul loomulikult küsimustega edasi minemast ja nendele vastamast. Lisaks pean välja tooma, et Finantsinspektsiooni nõukogu esimehena on mul Finantsinspektsiooni seadusest tuleneva järelevalvesaladuse hoidmise kohustus, mistõttu saan käsitleda üksnes asjaolusid, mida Finantsinspektsioon on seadust järgides avalikustanud.

Teine küsimus: "Kuidas on võimalik, et olukorras, kus Finantsinspektsioon on varem teinud Danske Bank Eesti filiaalile ettekirjutusi seoses rahapesu ja terrorismi tõkestamisega ning peale seda, kui ka Taani finantsinspektsioon koostas 2015. aastal Danske Bank Eesti filiaalile mahuka raporti, pole Eestis rahapesu kahtlusega juhtumite osas alustatud kriminaalmenetlusi ega pole määratud kommertspankadele ka mitte väärteotrahve?" Finantsjärelevalvet teostatakse, et kaasa aidata finantssektori stabiilsuse, usaldusväärsuse, läbipaistvuse ning toimimise efektiivsuse suurendamisele, süsteemsete riskide vähendamisele ning finantssektori kuritegelike eesmärkide saavutamise tõkestamisele. See, milliseid meetmeid eri olukordades rakendada, on Finantsinspektsiooni otsustada. Üksikuid järelevalvemenetlusi ei saa ma täpselt kommenteerida, kuid võin öelda, et olen Finantsinspektsiooni nõukogu esimehena kursis mahukate kontrollaktidega ja ka sunnimeetmetega, mida on rakendanud Finantsinspektsioon. Finantsinspektsioon ei tegutse rahapesu uuriva organina ega ole pädev kuriteojuhtumeid menetlema. Kriminaalmenetluse alustamise otsustab prokuratuur kuriteotunnuste ilmnemisel. Rahapesukuriteo puhul peab raha olema saadud kuritegeliku tegevuse tulemusena. Eriti Venemaalt alguse saanud asjades on raha kriminaalse või üldse mingisuguse päritolu kohta info saamine üldjuhul raskendatud. Ja seda mitte ainult meil, vaid ka teistel Euroopa Liidu riikidel. Kriminaalmenetlust alustatakse mitut riiki hõlmava kaasuse puhul tavaliselt selles riigis, kus on kuritegelikku tegevust planeerinud ja juhtinud isikud ning enamik tõendeid. Konkreetse kaasuse puhul oli Eesti nn transiitriik, kust rahasummad kahetsusväärsel kombel küll läbi liikusid, kuid olime vaid lüli ühes ketis, mitte keti algus- või lõpp-punkt. Eesti on valmis alati vastama õigusabipalvetele ja teeb teiste riikide õiguskaitseasutustega koostööd.
Kolmas küsimus: "Palun selgitage, miks on Eesti karistuspoliitika rahapesu ja terrorismi rahastamise preventiivsete meetmete rakendamata jätmise eest kordades leebem kui paljudes teistes riikides. Rahandusministeerium on saatnud märtsikuu algul kooskõlastusringile uue rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse eelnõu, kus juriidilisele isikule määratava rahatrahvi ülemmääraks seatakse 400 000 eurot. Kas see on piisav ülemmäär, arvestades kommertspankade tegevuse mahtu ja rahapesu riskide maandamise tähtsust? EL-i direktiiv lubaks rakendada kümneid kordi kõrgemat määra. Hiljuti Riigikogu poolt vastu võetud väärtpaberituru ja Finantsinspektsiooni seaduse muutmise seadus tõstis näiteks väärtpaberituru reeglite rikkumise puhul trahve ja sealhulgas sunniraha määrasid kuni 15 miljoni euroni või kuni 15 protsendini ettevõtte kogukäibest. Miks karistuspoliitikas pole rahapesu riskide maandamine piisavalt prioriteetne valdkond?" Eri seadustes, sh rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduses, tuleb väärteo eest sanktsioonide sätestamisel lähtuda karistusseadustiku üldosa normist. Alates 2015. aastast näeb karistusseadustik ette, et juriidilisele isikule võib kohus või kohtuväline menetleja väärteo eest kohaldada rahatrahvi 100 000 – 400 000 eurot. Muide, varem oli ülemmääraks 32 000 eurot. Seaduseelnõus kavandatavates väärteokoosseisudes on ette nähtud kehtiva redaktsiooniga võrreldes enam kui kümme korda suuremad rahatrahvi ülemmäärad. Samas on ülemmäära sätestamisel lähtutud karistusseadustiku üldosas lubatud maksimaalsest määrast 400 000 eurot. Tulenevalt neljandast rahapesu tõkestamise direktiivist ja peaasjalikult selle artiklist 59 on kooskõlastusele saadetud seaduseelnõus senisest palju kõrgemad sunnirahamäärad. Kehtivas redaktsioonis võimaldab rahapesu tõkestamise seadus kohaldada haldusakti täitmata jätmise eest sunniraha esimesel korral kuni 1300 eurot, järgmistel kordadel 6000 eurot. Eelnõu kohaselt on tulevikus võimalik kohaldada haldusakti täitmata jätmise või ebakohase täitmise eest sunniraha füüsilise isiku puhul esimesel korral 5000 eurot ja järgmistel kordadel kuni 50 000 eurot, ühe ja sama kohustuse täitmisele sundimiseks kokku summas kuni 5 miljonit eurot. Juriidilise isiku puhul on need summad esimesel korral kuni 32 000 eurot, järgmistel kordadel kuni 100 000 eurot, ühe ja sama kohustuse täitmisele sundimiseks aga kokku kuni 5 miljonit eurot või kuni 10% aastasest kogukäibest.
Neljas küsimus: "Tulenevalt sellest, et Eesti kommertspanku kahtlustatakse ja seostatakse maailma viimase aja suurima rahapesujuhtumiga, siis kuidas selle juhtumi kajastamine rahvusvahelises meedias võib kahjustada Eesti finantssüsteemi, ettevõtluskeskkonda ning võimalusi teostada väliskaubanduse toimimiseks vajalikke dollarimakseid?" Kõnealune juhtum on tõesti kahetsusväärne. See hõlmab mitut riiki ja kujutab endast kahtlemata ka maineriski. Rahvusvaheline keskkond sunnib pankasid täiustama oma hoolsusmeetmeid klientide tuvastamiseks. Samuti esitab rahapesu ja terrorism pankadele, uurimisorganitele ja finantsjärelevalvele üha suuremaid väljakutseid. Dollarimaksete teostamine baseerub krediidiasutuste vastastikusel kokkuleppel. Osapooled hindavad neile kohalduvaid norme ja riskikeskkonda, mis võib eksisteerida sõltumatult teisele osapoolele kohalduvatest seadusnormidest ja

valitsevast keskkonnast. Eesti saab oma süsteemi tõhustada nii rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse eelnõu kiire menetlemisega kui ka tõhusama järelevalvega.
Teisest küljest tuleb arvestada, et rahapesu tõkestamise süsteem tervikuna ei tohiks hakata ettevõtlust takistama ning riskide ärahoidmise püüd viia olukorrani, kus odavam on pangateenuseid üldse mitte osutada. Kui pangateenused muutuvad teatud sektoritele või ettevõtjatele kättesaamatuks, hakatakse äritegevuseks kasutama teisi kanaleid, kus kontrollitase on madalam ning võimalus vahele jääda on väiksem. Seetõttu peab valdkonna reguleerimisel hoolikalt hoidma tasakaalu kontrollimeetmete kohaldamise ja õiguspärase tegevuse soodustamise vahel. Kuna tegemist oli rahvusvahelise ja väga mastaapse tegevusega, siis oleme valmis senisest selgelt rohkem panustama rahvusvahelisse koostöösse õiguskaitse- ja järelevalveasutuste vahel. Hinnangud Eesti rahapesu tõkestamise süsteemile kui tervikule on siiani kõrged olnud, kuid ilmselt tuleb veelgi hoolikamalt tegeleda võimalike aukudega süsteemis. Samas me mõistame, et olgu seadus ükskõik kui hästi kirja pandud, seaduste täitmise tagamine on väga ressursimahukas ja raske ülesanne. Hargmaiste ettevõtete ehk suurte rahvusvaheliste kontsernide puhul ei saa üle ega ümber järelevalvekoostööst teiste riikidega.
Viies küsimus: "Milliseid täiendavaid meetmeid kavatseb Rahandusministeerium rakendada rahapesu riskide maandamiseks lisaks eelpoolmainitud rahapesu ja terrorismi tõkestamise seaduse uue redaktsiooni ettevalmistamisele?" Uus seadus paneb valitsusele ülesande korraldada rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide perioodiline hindamine, mis hõlmab nii õigusaktide asjakohasuse analüüsi kui ka seaduse rakendamise ressursside paigutamise hindamist. Oluline on suunata ressursid just sinna, kus neid kõige rohkem vaja on. See võib tähendada nii järelevalve tõhustamist, karmimat karistuspoliitikat kui ka riskantsemaid sektoreid puudutavaid uusi regulatsioone. Meetmed lähtuvad riskidest ja Rahandusministeerium poliitika kujundajana saab kõiki neid ettevõtmisi koordineerida. Rakendustöösse on vaja kaasata ka teised ametkonnad ning seetõttu näeb eelnõu ette moodustada kõrgetasemeline valitsuskomisjon, kes hakkab korraldama riskide hindamist ja meetmete rakendamist. Finantsinspektsiooni nõukogu esimehena viitan siinkohal veel kord Finantsinspektsiooni strateegiale 2016.–2018. aastaks, mille üks prioriteet on rahapesu tõkestamine, seejuures rõhuasetusega mitteresidentide teenindamisega seotud riskide vähendamisele.
Kuues küsimus: "Kas Rahandusministeerium on valmis ja suudab rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse uue redaktsiooni ettenähtud tähtajaks ette valmistada, arvestades sellega, et eelnõuga tuleb hiljemalt 26. juuniks 2017 üle võtta Euroopa Liidu IV rahapesu tõkestamise direktiiv? Mis kuupäevaks Te esitate eelnõu Riigikogule?" Eelnõu esimene kooskõlastusring on juba lõppenud ja praegu töötatakse läbi saabunud märkusi. Eelnõu esitati teisele kooskõlastusringile 30. märtsil ja Justiitsministeeriumilt kooskõlastuse saamise korral saaks Vabariigi Valitsus eelnõu arutada selle kuu viimasel istungil. Säärasel juhul võiks Riigikogus eelnõu menetlust alustada kohe mai alguses. Aitäh teile!

20:11 Aseesimees Taavi Rõivas
Teile on ka küsimusi. Esimesena palun Krista Aru!

20:11 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Aastatel 2011–2014 ei olnud teie Finantsinspektsiooni nõukogu esimees. Kuid millal teie kui nüüd juba ikkagi päris tükk aega Finantsinspektsiooni nõukogu esimees saite teada sellest väga tõsisest kahtlusest?

20:11 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! Minu teadmisvajadus tekkis sel hetkel, kui ma sain Finantsinspektsiooni nõukogu esimeheks. Mis puutub Danske Bankis juhtunut, siis tänaseks päevaks on sellelt teatavad katted ära ehk informatsioon on juba avalikum. Need kontrollid viidi ju läbi aastal 2014. Esimene kontroll oli 2014. aasta märtsis, teine 2014. aasta juunis ja juulis. See teine kontroll oli ulatuslikum ning hõlmas pangas juba kõiki rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise aspekte. Sisuliselt Finantsinspektsioon tuvastas seal reeglitest kõrvalekalded organisatsiooni enda ülesehituses. Kontrollimehhanismid ei olnud sellised, nagu oleksid pidanud olema. Rikkumiste kõrvaldamiseks tegi Finantsinspektsioon juulis 2015 ettekirjutuse. Nii et jah, minu teadmisvajadus tekkis pärast seda, kui ma rahandusministrina *ex officio* Finantsinspektsiooni nõukogu esimeheks sain.

20:11 Aseesimees Taavi Rõivas

Andres Ammas.

20:11 Andres Ammas
Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud ettekandja, vabandust, aga te ikkagi minu pinginaabri küsimusele ei vastanud. Ma möönan, et te võib-olla ei pidanud seda teadma, aga ma küsin päris otse, kas te teadsite. Mina olen nüüd rahanduskomisjoni liikmena kahel aastal kuulanud Finantsinspektsiooni ülevaadet konkreetse aasta tegevusest. Rahapesu teemat on seal küll markeeritud, aga mitte kuigi dramaatiliselt. Kas niisugused ettekirjutused, mis Finantsinspektsioon mõnele rahandusasutusele teeb, kõik need probleemid, mis ta tuvastab, kas see on avalik asi või see on kaetud mingi ärisaladusega, nii et sellest avalikkus, sh Riigikogu liikmed ei peagi teadma?

20:11 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! Ma alustan algusest. Te ütlesite, et ma ei vastanud küsimusele, oma arust ma küll vastasin. Konkreetne küsimus oli, millal ma sellest teada sain. Nagu ma väga konkreetselt ütlesin, minu teadmine tekkis, kui ma rahandusministrina *ex officio* Finantsinspektsiooni nõukogu esimeheks sain. Seega on automaatselt fikseeritav, mis hetkest minu teadmisvajadus või isegi teadmiskohustus tekkis. Küsimuse teine pool oli, mil määral on üks või teine informatsioon avalik. Nagu te ise ka teate, kõik oleneb informatsiooni olulisusest. Mingi informatsioon on salastatud kuni asjaomaste andmete avaldamiseni, mingi informatsioon on salastatud viieks aastaks, teatav salastatuse aste aga nõuab väga pikaks ajaks salastamist. Kindlasti ei saa siin ühe lauaga lüüa. See teema, millest me täna räägime, on avalik. Me teame täpselt, millal uurimine läbi viidi, me teame, mis olid probleemid, me teame, mis ettepanekud tegi Finantsinspektsioon, nii et saame seda rahulikult arutleda. Arvata võib, et mingil perioodil, kui Finantsinspektsioon suhtles konkreetse kontrollitavaga, ei olnud see informatsioon veel avalik. See on loomulik – kui alles käib diskussioon kahe osapoole vahel, siis ei saagi seda avalikustada. Pärast seda, kui ettekirjutus on juba tehtud, kui on selgelt antud suunis, kuidas peaks edasi minema, siis saab Finantsinspektsioon ka vastavalt seadusele tegutseda. Aga veel kord, see ei olene kunagi juhatuse esimehe suvast, nii et tema võtab vastu otsuse, avalikustada või mitte. Kõik käib vastavalt seadusele – seadus määrab viimse kui detaili. Enne me rääkisime Eesti Energiast ja ma kiitsin Eesti Energiat. Ma ei saa jätta sama ütlemata Finantsinspektsiooni kohta. Mul on ka varasemast ajast, kui ma olin rahanduskomisjoni esimees, pikaajaline kogemus koostööst Finantsinspektsiooniga. Nad on käinud rahanduskomisjonis rääkimas oma igapäevasest tegevusest. Ma võin teile kinnitada, et nad on oma ülesannete täitmisel äärmiselt pedantsed, äärmiselt korrektsed, äärmiselt täpselt piire jälgivad – selles mõttes, et nad ei ületa oma volitusi. Ma olen nõukogu esimehena näinud, et see juhatus teeb tänuväärset tööd. Et neid mitte üldsõnaliselt kiita, toon ka ühe näite. Kui te vaatate mitteresidentide pangakontode arvu Eesti eri pankades ja võrdlete seda asjade seisuga meie lähinaabrite juures, siis te näete, et meil ei ole see protsent nii suur kui mitmes muus riigis.

20:11 Aseesimees Taavi Rõivas
Kalle Palling, palun!

20:11 Kalle Palling
Aitäh, austatud juhataja! Austatud minister! Minu arvates ei ole põhjust kahelda, et meie Finantsinspektsioon ja õiguskaitseorganid on piisavalt pädevad seda uurimist läbi viima. Jällegi, miks me siin arutame praegu neid mitmesuguseid detaile – las tulevad tulemused, siis on, mida arutada. Minu küsimus haakub arupärijate küsimustega 4 ja 6 ning puudutab finantstehnoloogia sektori arengupotentsiaali Eestis. Pean silmas sedasama moodsat sõna *fintech* ja samme, mis me tegime e-residentsusele hoo sissesaamiseks, et oleks võimalik pangakontot ka ilma kontorisse minemata avada. Kui tugeva löögi võib see juhtum anda finantstehnoloogia sektori arengule? Ega me seda kraani nüüd päris kinni ei keera? Prooviks välja mõelda mõistliku lahenduse, et rahapesu oleks tõkestatud, aga oleks samme astutud täpselt nii palju, kui vaja, mitte igaks juhuks kolm korda rohkem. Tegelikult on ikkagi moodne tehnoloogia paljudel juhtudel oluliselt turvalisem kui see, mille korral inimene ise protsesse juhib, ja suudab need otsused meie eest ära teha või vähemasti aidata neid otsuseid teha.

21:12 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Ma arvan, et teie küsimus on väga õige rakursi alt esitatud. Tegelikult need on tihti mitte otse vastandlikud, aga üksteist mingil määral välistavad protsessid. Kui teie erakonnakaaslane tahtis oma küsimuse rõhuasetusega vist tinglikult öelda seda, et kui pangateenust ei oleks, siis ei oleks selles vallas enam võimalik kellelgi eksida. Eksida saab ainult see, kes midagi teeb. Teie tõite selle teise poole välja, et siis võib-olla midagi muud jääb üldse tegemata. Tõsilugu, selles mõttes on teie küsimuseasetus õige. Ma ühes vastuses püüdsin välja tuua, kuidas leida tasakaalu just selles mõttes, et ühelt poolt oleks isiku ja raha päritolu kontrollitud ja arusaadavad – pank vastutab oma kliendi tundmise eest – ning teiselt poolt oleks võimalik majanduse elavdamine. Kogu meie e-residentsusega seonduv ja pangaarvete avamine ei peaks käima niimoodi, et kõigepealt sa tuled Eestisse selleks, et e-residendiks saada, ning siis sa tuled Eestisse selleks, et pangaarvet avada ja ma ei tea, mida veel. Me peaksime uhked olema, et meil on e-riik.
Kuidas nüüd neid kahte asja kokku viia? Tõsilugu, seni on püütud parima teadmise juures kuldset keskteed leida. Ühelt poolt on antud pankadele õigus avada distantsilt pangaarvet e-residentidele, aga samal ajal on teatavad kohustused. Juba e-residendiks saamisel on e-residendil ja mitteresidendil vahe sees: e-residendiks saamisel on sul tegelikult Eesti riigiga teatav suhtlus olnud. Siis on võimalik distantsilt, videosilla abil teatavate protseduuridega pangaarvet avada. Eks me siis püüame jälgida mõlemat poolt, et ei juhtuks nii, et kokkuvõttes hea plaaniga sa tegelikult hoopis teise plaani hävitad. Ma võin teile öelda ka – ma eeldan, et hea küsija seda teab, arvestades, et ta on selles sektoris palju ka ise suhelnud –, et nende videosildade kasutamisel pangad on päris hoolsad olnud. On päris palju avastatud soove avada distantsilt pangaarvet nii, et tegelikult see soovija pole inimene, kellena ta on püüdnud esineda. Selle kohta on pankadel andmebaas olemas. On teada mitmeid tegureid, mille esinemisel pangad on aru saanud, et tegemist ei ole isikuga, kellena keegi ennast videosilla abil esitleb. Aga see n-ö balansi otsimine jääb. Ma arvan, et arupärijate esindajal oli sissejuhatust tehes selles mõttes õigus. Me peame tegema maksimaalse pingutuse, et rahapesule ja terrorismile kriips peale tõmmata, minimeerida selle sektori tööd.
Vabandust, et ma ehk liiga pikalt sellest räägin, aga elu läheb edasi. Rahandusministrina ma käin ka eurogrupis ja Ecofinis ning tean, et rahapesu ja selle neljanda direktiiviga seoses on komisjon teinud uusi ettepanekuid. Näiteks on täiesti uus asi tegelike kasusaajate register, mis peaks loodama. Ka tahetakse saada selge pilt virtuaalvaluutade regulatsioonist – virtuaalvaluutad on oluline aspekt, millest varem peaaegu üldse ei räägitud. Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisega seonduvatele teemadele – neljas direktiiv, pange tähele! – pööratakse järjest rohkem ja rohkem tähelepanu kõikides liikmesriikides. Aitäh teile!

21:12 Aseesimees Taavi Rõivas
Andres Herkel, palun!

21:12 Andres Herkel
Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Kahjuks ei ole see esimene juhtum, kus Danske Banki Eesti filiaal negatiivse asjaoluga avalikkuse tähelepanu on äratanud. Rahalises mahus küll palju väiksem, aga poliitiliselt väga sensitiivne juhtum oli süüdistus, mis puudutas häälte ostmist Euroopa Nõukogu Parlamentaarses Assamblees. Ka see raha on väidetavalt – Eesti ajakirjanduses oli sellest jaanuari lõpus juttu – liikunud läbi Danske Banki Eesti filiaali ja ka üks Läti pank oli mängus. Kas see juhtum on kuidagimoodi teie ja Finantsinspektsiooni lauale jõudnud? Kas siin võib mängus olla mingeid asjaolusid, mis teie teada laiemalt rahapesu küsimusega võiks haakuda?

21:12 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! Tuleb korrektselt üle vaadata kõik juhtumid, mis laual on. Kindlasti saab teha ka päringuid ühe või teise juhtumi kohta. Ma ei taha praegu hakata ei ühte ega teist juhtumit konkreetselt kommenteerima, et mitte esitada ebatäpseid fakte.

21:12 Aseesimees Taavi Rõivas
Aivar Sõerd, palun!

21:12 Aivar Sõerd

Aitäh, austatud juhataja! Austatud minister! Me avardasime natuke teema fookust. Me oleme tõesti maailmas tuntust saavutanud e-riik, näiteks e-maksuamet on meil aastast 2000. Aga e-riigi kuvandi seisukohast on ka oluline, et ei oleks selliseid rahapesu juhtumeid. Ma küsin järgmist. Olukorras, kus õiguskaitseorganite käed jäävad kriminaalmenetluseks lühikeseks – täiesti objektiivsetel põhjustel, näiteks kui Venemaalt ei saa vajalikku informatsiooni –, on haldusmenetlus instrument, millega tagada seda, et pangad rakendaksid hoolsusmeetmeid. Kas tõesti karistusseadustiku üldosa, kust tuleneb halduskaristuse piirmäär, on takistuseks, et ei saa kõrgemaid trahve seadusesse panna? Kas te olete justiitsministriga arutanud praegust olukorda rahapesu tõkestamise aspektist vaadatuna?

21:12 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh teile! Ma oma sissejuhatavas kõnes ütlesin, et esiteks on trahvimäärad jõuliselt kasvanud: varasemast 32 000 eurost kuni 400 000 euroni. Ja nagu ma nentisin, on ka need nn sunnirahad. Siis me räägime mingi kohustuse täitmiseks sundimisel juba miljonitest, täpsemalt öeldes viiest miljonist. Nii et need määrad on võrreldes varasemaga hüppeliselt kasvanud. Aga alati on küsimus, mis on ikkagi õige määr – milline see võiks olla ja peaks olema. Praegu ongi laua peal nii trahvimäärade kui ka sunniraha tugev kasv.
Mis puudutab Finantsinspektsiooni igapäevast tegevust turul, kus ta jälgib oma pädevuse piirides neid asutusi, kellele ta on litsentsi väljastanud – inspektsioon tegeleb ju nendega, kellele ta on litsentsi väljastanud, see on tema vastutusala –, siis uskuge mind, kõikide Eesti turul litsentsi omavate krediidiasutustega tegeldakse väga aktiivselt, väga põhjalikult. Nüüdseks on nende tegevusväli tunduvalt laiemaks läinud. Me oleme seadusega andnud neile tunduvalt suuremad õigused ja kohustused tegeleda valdkonnaga alates krediidiandjatest kiirlaenudeni. Nende põhitöö pankade survestamisel on: a) täita reegleid, b) näidata pankadele võimalikke kitsaskohti kätte. Seda Finantsinspektsioon ka teeb. Ja nagu ma aru olen saanud, turu osalised hindavad seda, see töö on olnud hea. See ei ole ainult minu hinnang – te mõtlete, et minister tuleb ja kiidab Finantsinspektsiooni –, eri riikide finantsinspektsioonidele antakse mitmelt poolt hinnanguid ja Eesti oma on alati saanud kõrgeid hindeid. Järelikult on seda tööd hästi tehtud. Aga õige on ka, et on olnud konkreetne juhtum, ja sellest tuleb oma järeldused teha. Meil peab olema oskus õigeid järeldusi teha.

21:12 Aseesimees Taavi Rõivas

Ain Lutsepp, palun!

21:12 Ain Lutsepp

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Siin on olnud juttu rahapesuskeemide tagajärgedest. Tagajärg on see, et Eesti riigi rahandusele on tekitatud suurt kahju. Finantsjärelevalve usaldusväärsus on seatud rahvusvaheliselt kahtluse alla. Te käsitlesite meetmeid, mis on plaanis rakendada. On need piisavad, et olla kaitstud tulevaste uute tehnoloogiate ja küberohtude eest pangandussektoris üldse ja ka finantsjärelevalve alal?

21:12 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh, hea Ain! Kuskilt sa selle välja lugesid … Aga see on õige küsimus. Kas me oskame mitmetest protsessidest järeldusi teha ja kuidas me vaatame tulevikku? Vaadates, kuidas peaasjalikult Finantsinspektsioon ise tegutseb ja ka nõukogu, kes tuleb mingi perioodi tagant kokku, samuti juhatus, siis ma võin küll kinnitada, et nad töötavad täie tõsidusega. Nad monitoorivad kõiki probleeme ja jälgivad kõiki kriteeriume. Me n-ö tavainimestena ei kujutagi ette, kui paljusid erinevaid indikaatoreid tuleb finantsasutustel jälgida. Täna me räägime rahapesu ja terrorismi tõkestamisest, aga kümneid muid indikaatoreid on veel, mida finantsasutustel tuleb jälgida, et oma litsentsi hoida ja kõik korrektne oleks. See töö on tegelikult Finantsinspektsiooni õlgadel. Ma arvan, et nad saavad väga hästi hakkama, mis ei tähenda muidugi seda, et kunagi ei pruugi juhtuda nii, et me avastame mingi ebameeldiva olukorra. Aga me peame neid juhtumeid minimeerima.

21:12 Aseesimees Taavi Rõivas

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun arupärijate nimel kõnetooli Aivar Sõerdi.

21:12 Aivar Sõerd

Austatud juhataja! Austatud minister! Head kolleegid! Minu arvates on see tänuväärne, et me seda teemat siin arutame. Tahan ka arupärijate nimel tänada ministrit nende vastuste eest! Ma loodan, et Rahandusministeerium võtab seda teemat hästi tõsiselt. Vahepeal läks meil arutelu fookus laiaks, aga küsimust tulebki vaadata ka selliselt, et oleks mõistlik tasakaal, et e-teenused ja uus tehnoloogia, mida ka Eesti riik edukalt arendab, ei saaks kuidagi takistatud. Veel kord: meie kui e-riigi kuvandile ja mainele ei mõju sellised rahapesu asjad hästi. Kui me vaatame, kuidas teised riigid on käitunud, siis praegu nende riikide parlamentides, kus on ka rahapesu olnud, tegeldakse teemaga tõsiselt. Leedu on algatanud eelnõu, mille eesmärk on rahapesus osalejate trahve karmistada. Läti rahandusministeerium on alustanud selles küsimuses uurimist.
Ma kordan üle ka küsimuse, mille ma kohapealt esitasin: kui kriminaalmenetluses jäävad õiguskaitseorganite käed lühikeseks, mis siis saab. Kriminaalmenetluse läbiviimine ei sõltu ainult meie asutuste heast tööst, on vaja teha koostööd ka nende riikide õiguskaitseorganitega, kust rahapesuskeemid lähtuvad. Seda enam tuleks tähelepanu pöörata haldusmenetlusele. Ma kordan, et Finantsinspektsioon, kellest me täna oleme palju rääkinud, on teinud ettepaneku suurendada praegu 400 000 euro suuruse trahvi piirmäär – ma ei pea silmas mitte sunniraha, trahv ja sunniraha on erinevad instrumendid – 5 miljoni euroni.

21:12 Aseesimees Taavi Rõivas
Kas soovite lisaaega? Palun, kolm minutit lisaaega!

21:12 Aivar Sõerd
Ma toon paralleeli väärtpaberituru seadusega ja väärtpaberiturul korda saadetavate rikkumiste eest määratavate sanktsioonidega: seal on sunniraha kuni 15 miljonit ja trahvid tunduvalt suuremad. Kui vaadata, millised rikkumised on ühiskonnaohtlikud, siis vaevalt on rahapesu vähem ühiskonnaohtlik kui muud finantsrikkumised. Ma väga loodan, et me vaatame regulatsioonidele tõsiselt otsa ja kaalume tõsiselt ettepanekuid, mida ka Finantsinspektsioon on teinud, et olukorda parandada. Rahapesu on väga tõsine teema. See on ka üks, nagu ma juba ütlesin, terrorismi rahastamise põhiline allikas ja need riskid ei ole maailmast kuhugi kadunud. Need riskid pigem suurenevad. Aitäh!

21:12 Aseesimees Taavi Rõivas
Andres Ammas, palun!

21:12 Andres Ammas
Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav minister! Lugupeetavad kolleegid Krista, Ain, Jüri, Aivar, Kalle ja Maris! Minu armas pinginaaber Krista Aru armastab ühe või teise küsimuse puhul tuua mitmesuguseid ajaloolisi paralleele. Kuna tema täna sõna ei võta, siis teen ma seda tema eest. Nimelt, veidi vähem kui 100 aastat tagasi arutati siinsamas saalis väga tõsiselt rahapesu küsimust. Seda arutati mitmel istungil. Istungisaal oli Riigikogu liikmeid ja muid huvilisi, kes istusid rõdul, täis ja arutati kuulsa Harju Panga, Konstantin Pätsi ja teiste Venemaa raha pesemisega seotud inimeste tegutsemist. Tookord lõppes see sellega, et Harju Pank lõpetas tegevuse ja mitmed süüdi olevad isikud läksid vangi. Sellega võrreldes on meie arutelu siin väga pehmetes värvides, ütleme nii. Me arutame, milline võiks olla trahv rahapesu eest.
Et te mõistaksite, kui suur see probleem tegelikult on, ma laiendan paari lausega kolleeg Aivari kõneldut ja arupärimisse kirja pandud arve. Siin on juttu, et Eesti pankade kaudu liikus väidetavalt ligi 1,6 miljardit eurot, aga kogu see lugu hõlmab 20,8 miljardit eurot. Sellesse on väidetavalt segatud 96 riiki. See on üleilmne probleem ja näitas meile kõigile nii siin kui ka igal pool mujal, kui võimetu on maailma pangandussüsteem praegu, hoidmaks ära massiivse hulga kuritegeliku raha liikumist. See on päris masendav kogemus.
Muidugi, nii meil siin kui ka mujal maailmas minu hinnangul pisut häbenetakse, et see olukord nii halb on, ja sellest tulenevalt pigem tahetakse neist asjust natuke sordiini all rääkida. Kui Postimehe ajakirjanikud olid koostöös oma muude riikide kolleegidega teatud tulemusteni jõudnud ja läksid ametnikelt küsima, kas nad on jõudnud ikka õigete tulemusteni, siis vaatasid ametnikud neile imestunult otsa: "Oot-oot, kust te seda teate?" Mina loen sellest suhtumisest välja, et kui ajakirjanikud ei oleks rahvusvahelise ühise töö põhjal nende tulemusteni jõudnud, siis me asjast ei teakski. Sellepärast

ma küsisin rahandusministrilt mitu korda, kui avalikud need teemad üldse peaksid olema, kui avalikud need teemad võivad olla, nii et kõik oleks seaduskohane, aga me siiski tajuksime probleemi ulatust. Loomulikult, suured võimsad pangad häbenevad tunnistada oma probleeme, seda, et nende juhid ja muud töötajad kas lohakusest, teadmatusest või, vabandust, vahest ka ahnusest on niisugustele asjadele läbi sõrmede vaadanud. Ja riik omakorda mitme institutsiooni isikus nagu häbeneb tunnistada, et selline probleem on. Võib-olla oli nendel aastatel Finantsinspektsiooni ülevaadetes näiteks rahanduskomisjonis nendest probleemidest juttu, seda ma kahjuks lähemalt ei tea.
Vabandust, kas ma saaks lisaaega?

21:12 Aseesimees Taavi Rõivas
Kolm minutit lisaaega.

21:12 Andres Ammas
Kahel viimasel aastal on mul rahanduskomisjoni liikmena õnnestunud neid ülevaateid kuulata. Jah, ma tunnustan Finantsinspektsiooni: need kokkuvõtted on olnud asjalikud ja väga tõsiselt on markeeritud ka rahapesu teemat. Aga vabandust, nende ülevaadete põhjal vähemalt uued komisjoni liikmed küll ei saanud aru või ei pidanudki aru saama, et ka meil Eestis tegutsevad pangad võivad nii mastaapse rahapesuga seotud olla. Küsimus on, kas nendest ettekirjutustest oleks avalikkus siiski pidanud teadma. Sellele täna vastust ei tulnud.
Küsimuse all on olnud ka trahvid. Kolleeg Aivar Sõerd juba viitas, et mujal maailmas ollakse rangemad. Teemaga lähemalt tutvudes ja natuke guugeldades leidsin, et Rootsi analoogne institutsioon nagu meie Finantsinspektsioon on aastal 2015 trahvinud Nordeat, kui Rootsi kroonid ümber arvestada eurodesse, 5,3 miljoni euroga ja Handelsbankenit 3,7 miljoni euroga. See on tõesti hoopis teine mastaap kui see, millest me siin praegu räägime. Vägisi tõusetub küsimus, et kui ei oleks direktiivi ja ei oleks sundust, et me peame Euroopa Liidu neljanda rahapesu tõkestamise direktiivi 26. juuniks üle võtma, kas me sellega üldse nii aktiivselt tegeleksime või pigem paneksime jaanalinnu kombel pea liiva alla ja vaikiksime selle teema maha.
Need on küsimused, mis on jäänud vaevama kogu sellest loost ja tegelikult ka tänastest rahandusministri vastustest. Lugupeetud minister ütles mulle, et ta vastas väga täpselt ja rääkis näiteks, et tal tekkis teadmisvajadus. Vabandust, teadmisvajadus ei võrdu teadmisega. Ma ei saanud ikkagi aru, millal lugupeetud minister millestki teada sai. Vajadus tekkis, aga kas see vajadus sai ka rahuldatud? Lugupeetud minister küll raputab pead, et lootusetu on ilmselt Riigikogu liikmetele seda keerulist probleemi selgitada. Aga täna see parimal võimalikul viisil kahjuks tõesti ei õnnestunud. Võib-olla mõni teine kord. Aitäh!

21:12 Aseesimees Taavi Rõivas
Kalle Palling, palun!

21:12 Kalle Palling
Austatud juhataja! Head kolleegid, kes te veel hilisel õhtutunnil siin oma tööd tegemas olete, ja hea minister! Ma tõesti tunnen endiselt muret, ega me nüüd, kui me läheme järjekordselt võitlusesse rahapesu ja terrorismi vastu, ei pöördu ühtlasi ajalukku tagasi – aega, kus rehkendati arvelaudadega, asju tehti käsitsi ja ehitati mehaanilisi tõkkeid ette. Kui tahta olla küüniline, siis võiks väita, et ilmselt kõige lihtsam viis terrorismiga võidelda oleks keelata ära sularaha. Kas te olete näinud mõnda pangaülekannet, mis tehakse mõnele terroristile? Küllap ikkagi liigub sinna kohvrikene dollareid või eurosid ja asjad saavad tehtud. Aga võib-olla käib see kuidagi teistmoodi. Ei tea, ei ole kokku puutunud, aga mulle küll tundub, et see oleks märksa efektsem meede, kuigi see kuulub ilmselt rohkem fantaasiamaailma ja päriselt teoks ei saa.
Aga meie võimuses on päris palju asju selles valdkonnas ära teha ja säästa inimeste raha. Tuntud ettevõtja finantsmaailmas Indrek Neivelt on öelnud, et tegelikult me ilmselt ei kujuta ettegi, milline on pangandus viie aasta pärast. Aga me kujutame ette seda, et see on märksa lihtsam kui praegu ja tunduvalt säästvam kõikidele pangandus- ja muude finantsteenuste tarbijatele. Neivelt on välja käinud ka ühe tagasihoidliku eesmärgi: mõne aasta pärast võiks tänu finantstehnoloogia arengule Eesti inimesed säästa 1% sisemajanduse kogutoodangust, mis on umbes 200 miljonit eurot. Minu arvates me peaksime just sellele tähelepanu pöörama, mitte mõtlema eelarveaukude täitmiseks välja näiteks

pangamaksu, mis tegelikult ei tule ju kuskilt mujalt kui pangaklientide arvelt. Meie mõtlemine liigub hoopis vastupidises suunas, kui võiks liikuda nüüdisaegne avatud maailma poole pööratud mõtlemine. Me peaksime laskma Eesti finantstehnoloogia sektoril areneda kiiremini, kui see praegu areneda saab. E-residentsusest me küsimuste-vastuste voorus rääkisime. Tõesti, väga hea, et eelmisel suvel sai vastu võetud seadusmuudatus, et pangakontot on võimalik avada ka ilma kontorisse kohapeale tulemata. Minister tõi siit puldist näite, et tõesti on proovitud konto avada nii, et inimene ja nimi dokumendil ei lähe kokku. Sellest ei tohi lasta ennast heidutada. Tegelikult on tehnoloogia abil võimalik neid asju tuvastada ja vältida samamoodi kui kontoris kohapeal. Vaadakem, kui palju on e-residentsuse taotlusi tulnud ainuüksi Suurbritanniast, kes on otsustanud teha eksperimendi ja lahkuda Euroopa Liidust, kaotades sellega suure hulga raha ja oma kodanike usalduse! Ainuüksi pärast referendumit on e-residentsuse programmiga liitunud vist peaaegu 600 inimest. Pärast artikkel 50 käivitamist on taotluste esitamine kahekordistunud. Ma arvan, et see on väga oluline näitaja. Kui mõelda, kui palju juba praegu iga e-residendi ettevõte mitmesuguste teenuste tarbimise näol aastas raha Eesti majandusse jätab, siis see on umbes 3000 eurot. Ja see on miinimum, sest paljud jätavad kindlasti rohkem. Minu arvates siin on, kust kohast kasvada.
Kui me paneme – ka siinsamas Riigikogu puldis, ka siinsamas tänase arutelu jooksul – ühte lausesse sõnad *off-shore* ja võimalik rahapesu ja e-residentsus, siis me oleme lihtsalt rumalad. Me ju teame, et Eesti on e-riik, kus igast liigutusest jääb jälg maha. Taavi Kotka on hästi öelnud, et sellestsamast *off-shore*'i ja e-residentsuse ühte patta panemisest räägime ainult meie, mitte keegi väljaspool Eestit sellest ei räägi. Miks me ise nagu pisendame seda e-residentsust?
Loomulikult tuleb kõiki neid riske proovida vältida, aga ma arvan, et Eestis on juba praegu üks karmimaid keskkondi, kui jutt on rahapesu- ja terrorismivastasest võitlusest. Ja õigesti oleme teinud – me tahamegi oma finantskeskkonda usaldusväärsena hoida.
Palun kolm minutit lisaaega!

21:12 Aseesimees Taavi Rõivas
Palun, kolm minutit lisaaega!

21:12 Kalle Palling
Selles suunas tuleb jätkata. Vaadakem, mida tehnoloogia võimaldab! Vaadakem, mida võimaldab meie üles ehitatud e-valitsemine, kus tõesti igast liigutusest jääb jälg maha, kus paljusid e-riigi teenuseid on hakatud turvalisuse mõttes tagama lisaks meie enda turvalahendustele ka *blockchain*'i tehnoloogiaga! Neid võimalusi on väga palju ja ma innustan nii ministeeriumi, FinanceEstoniat kui ka kõiki muid inimesi, kes selles vallas tegutsevad, silmas pidama eesmärki, et see uus rahapesu tõkestamise vastane seadus, mille me selle direktiivi näol oma õigusruumi üle võtame, saaks mõistlik ning jätaks finantstehnoloogia ettevõtetele kasvuruumi. Ma arvan, et Eesti võiks olla Euroopa Liidus mitte konventsionaalse panganduse vastane, vaid tasakaalukas teise poole eestkõneleja, kes ütleb, et paratamatult inimesed teevad oma valiku. Nii nagu inimesed eelistavad tavatakso asemel ja Kiisule helistamise asemel vajutada äppi telefonis ja tellida oma teenuse jagamismajanduse kaudu, nii ei taha nad enam pangakontorisse kohale minna ja eelistavad pangaülekanneteks näiteks TransferWise'i, mitte mõnda kulukat pangateenust. Ega ilmaasjata pole sellest saanud üks Eesti edukaimaid iduettevõtteid. Ikka selle pärast, et inimesed seda kasutavad – see lihtsalt on mugav.
Jätame neile ruumi! Pigem proovime neile hoogu anda ja oleme selles valdkonnas eestkõnelejad Euroopa Liidus! Meil on pool aastat eesistumist. Rahandusministri käsutuses on lugematul arvul kõikvõimalikke nõukogusid ja muid tööformaate, kus on võimalik haarata initsiatiiv ja nendel teemadel oma ideid tulevikuks välja pakkuda. Ideed, mis tulevad pankade esindajatelt – ja ma ei räägi siin Eesti pankadest, vaid Euroopa pankadest laiemalt –, ei toeta kahjuks alati finantstehnoloogiat ja finantssektori arengut ega ka inimestele soodsamate pangateenuste arengut. Eks igaüks tahab oma kulukat struktuuri igavesti üleval hoida. Oleme meie need, kes tahavad klientide raha säästa! Aitäh!

21:12 Aseesimees Taavi Rõivas
Kas rahandusminister soovib veel kõnepulti tulla? Jah, soovib. Palun rahandusministri veel kord sõna võtma!

21:12 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Head kolleegid! See viimane sõnavõtt soojendas südant, tegelikult ka. Vahet ei ole, mis erakonnad kus istuvad, ikka mõtlevad ühtemoodi aeg-ajalt. Väga mõistlik! Ma panen tähele, et erakonnad ongi demokraatia värk, erakondade sees võib olla ka erinevaid arvamusi. Ma ei taha kellegi vastu ülekohtune olla. Mulle tundub, et ka teie erakonnas on erinevaid nägemusi: mõni tahab keerata rohkem vinti peale, mõni vähem. Minu arvates ongi mõistlik see lähenemine, et ühelt poolt tuleb pingutada selle nimel, et nii Eestis kui ka mujal riikides oleks ka pankadele kohalduvas seadustikus reegel "Tunne oma klienti!". See on väga oluline asi. Varem, kümme või kakskümmend aastat tagasi see nii ei olnud. Järjest rohkem on hakatud pöörama tähelepanu vajadusele oma klienti tunda. See vähendab tõenäosust, et meil tuleb lüüa häirekella rahapesu, terrorismi rahastamise, teadmata raha liikumise pärast. Ma arvan, et see on ka pankade endi huvides, et nad selle nimel tegutsevad. Riikide ja valitsuste ülesanne on sellele tähelepanu pöörata ja seda Euroopas tõesti tehakse.
Mulle väga meeldis see, mida Kalle Palling rääkis. Ma arvan, et see on meie edulugu, mida me ei tohi pisendada. Vastupidi, me peame mõtlema sellele, kuidas edasi. Me oleme väike riik ja meil ei ole piiramatuid ressursse. Neid häid asju, mis toimivad, peaks arendama. Tõsilugu, teemad, mis on kõik seotud e-ga: Eesti ise algab selle tähega ja kõigele, mis on sellega seotud, e-residentsuseni välja, me peame tähelepanu pöörama ja kasutama ära võimalusi, mida meile pakub tõsiasi, et oleme väike riik. Meie dünaamilisus, võimekus olemasolevas situatsioonis ennast muuta ja olemasolevast alati parim võtta – see on omamoodi oskus. Kõik teemad, mis on seotud *fintech*'iga – Kalle mainis seda just FinanceEstonia kontekstis –, on minu meelest tervitatud, need inimesed teevad tänuväärset tööd. Ma arvan, et igatmoodi tuleb toetada erasektorit, mittetulundusühinguid, kes selle pärast südant valutavad. Kokkuvõttes peame riigina maksimaalselt pingutama, et ei tekiks olukord, kus meil on sadade kaupa e-residentsuse taotlejaid, aga pole raha, et neid taotlusi menetleda. Minu arvates see on õige tähelepanek, et tuleb ära kasutada Eesti oskusteavet ja meie oskusi sektoris, mis on seotud kogu e-tegevusega. Sinna täiendavat tähelepanu suunates saavutaksime veelgi paremaid tulemusi. Nii et lihtsalt ma tahtsin öelda, et mulle see kõne väga meeldis. Ma jagan täpselt samu väärtushinnanguid. Peaaegu nagu oleks ise rääkinud. Aitäh!

21:12 Aseesimees Taavi Rõivas
Lõpetan selle arupärimise käsitlemise.

---

9. 20:49 Vaba mikrofon

21:12 Aseesimees Taavi Rõivas
Nüüd on võimalus võtta sõna vabas mikrofonis. Kõik soovijad saavad pärast haamrilööki end sõnavõtuks registreerida. Soove ei näi olevat. Soovin teile kõigile kena õhtu jätku!

Istungi lõpp kell 20.50.